

Matiu

Yesu pi wel wiak kutömweri sëen wë ënëmak Matiuuk Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Matiu, yapin nent Liwai, pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. Pi tektek ngön yaauröa ngaan retëng ëa pöt Yesuu naë kë oröön pi Anutuu wa ngaöök nimëepna pöt ngës rëere Yesuu ngön kësang ök ëa pöt retëng ëa. Ngön pöt, Yuta omnarö Yesuun Anutuu Yaö Mëëaup pöt ewat sëpënëak retëng ëa.

Pöt epël wia.

Yesuu ëere körööröere pim wilauta ngönte *1:1-2:23*

Son i yamëaupë ya mënaut *3:1-12*

Yesu i momëen morök elmëaut *3:13-4:11*

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut *4:12-18:35*

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut *19:1-20:34*

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut *21:1-27:66*

Yesuu wal ëak ëö pet elmëaut *28:1-20*

*Yesu Kristo pim ëere körööröa ngönte
(Luk 3:23-38)*

¹ Yesu Kristo pim ëere körööröa kurment epël. Yesu pi Tewit pim kurmentëkaanëp. Ën Tewit pi Apram pim kurmentëkaanëp.

² Apram pi Aisakë pepap.

Ën Aisak pi Yakopë pepap.

Ën Yakop pi Yutaare pim nangre nanöröa pepap.

³ Ën Yuta pi Peresre Siraë pepap, ën piarpim ëlëp Tema.

Ën Peres pi Esonë pepap.

Ën Eson pi Ramë pepap.

- 4 Ën Ram pi Aminatapë pepap.
Ën Aminatap pi Nasonë pepap.
Ën Nason pi Salmonë pepap.
- 5 Ën Salmon pi Poasë pepap, ën pim ëlëp Reap.
Ën Poas pi Opetë pepap, ën pim ëlëp Rut.
Ën Opet pi Sesi pim pepap.
- 6 Ën Sesi pi omp ak Tewit pim pepap.
Ën Tewit pi Solomonë pepap, pim ëlëp pöt Yuraiaë
öng kapirëp.
- 7 Ën Solomon pi Riapoamë pepap.
Ën Riapoam pi Apaisaë pepap.
Ën Apaisa pi Esaë pepap.
- 8 Ën Esa pi Seosapatë pepap.
Ën Seosapat pi Soramë pepap.
Ën Soram pi Asaiaë pepap.
- 9 Ën Asaia pi Sotamë pepap.
Ën Sotam pi Easë pepap.
Ën Eas pi Esekaiaë pepap.
- 10 Ën Esekaia pi Manasaë pepap.
Ën Manasa pi Emosë pepap.
Ën Emos pi Sosaiaë pepap.
- 11 Ën Sosaia pi Sekonaiaare pim nangaröa pepap.
Akun pötak Papilon nga omnaröak Yuta om-
naröa naëaan narö wii tëak wak së Papi-
lon yangerak moulmëen pitëm inëen eim
wakaima.
- 12 Yuta omën narö Papilon yangerak wakaima
akun pötak Sekonaia Sialtielë pepap
wakaima.
Ën Sialtiel pi Serapapelë pepap.

13 Ën Serapapel pi Apaiatë pepap.

Ën Apaiat pi Elaiakimë pepap.

Ën Elaiakim pi Esoë pepap.

14 Ën Eso pi Setokë pepap.

Ën Setok pi Ekimë pepap.

Ën Ekim pi Elaiatë pepap.

15 Ën Elaiat pi Eliesaë pepap.

Ën Eliesa pi Matanë pepap.

Ën Matan pi Yakopë pepap.

16 Ën Yakop pi Yosepë pepap.

Ën Yosep pi Mariaë ompöp.

Ënak Mariaak Yesu, pim yapinte Kristo pël yema pöp wila.

17 Apramökaan yewaisem wais Tewitëk elën, omën kur pöment 14 yaë. Ën Tewitëkaan yewaisem wais Papilon omnaröa pit wii tëak wak së Papi-lon yangerak moulmëa akun pötak ela pöröeta 14 tapël yaë. Ën pitëm Papilon yangerak wii kaatak saö pörekaan yewaisem wais Yesuu wilaurek oröa pöröeta 14 tapël yaë.

*Yesu Kristoë wilauta ngönte
(Luk 2:1-7)*

18 Yesu Kristo pim wilauta ngönte epët. Öng Maria Yesu pim ël pöp omp Yosep pöp koirëpënëak yaö elmëen wëa. Pël ëautak piarip yal naën om namp nerek wëen, Maria pi Ngëëngk Pulöök elmëen önga namp tekeri sa.

19 Pël ëen pim omp yaö elmëaup Yosep pi omën wotpilëp yak Maria omnaröa ëöetak ëö sëpanëak ëlëep wes momëepënëak kön wia.

²⁰ Yosep pi pël kön wieim ka uraan Aköpë en-sel nampök wangartak oröak piin epël ök mëea. “Yosep, Tewitë körööp, ni Maria pim öngaap wë piptaan kas eëngan. Pim önga tekeri sak wë pipop, Ngëengk Pulöök kaamök elmëenak wë.

²¹ Pël eën pi yokotup wilën pöt pim yapinte Yesu pël mam. Pi tapöpök pim omnaröa ketre saunat ent ë nuulëak utpetetakaan kama niöpnaap.”

²² Omën nant peene e orö yes epot, Aköp pimtë tektek ngön yaaö omën naröen ök maan pitëm tekeri wesak ök niaaö aprö ima pötök kë yaarö.

²³ “Kat wieë. Koont öng tek nampök ru yak sak yokot namp wilëpnaan yaë. Pël eën pitök yokot pöpë yapinte Emanuel pël mapnaap.” Yapin pöta songönte epët. “Anutu tiarring wë.”

²⁴ Pël maan Yosep pi wal ëak Aköpë enselëpë ök mëea pöl ëak Maria koira.

²⁵ Pël äautak Maria yokot pöp nawilën wëen Yosep piiring ka naurön ëa. Pël eën yokotup wilën pim yapinte Yesu pël mëea.

2

Këtëpë yengampiaulaan ëwat omën narö Yesuun itaampënëak waisa

¹ Omp Erot pim Yutia yangerak omp ak sak wëa pötak Mariaak pörek Petelem kak Yesu wila. Pël eën ënëmak këtëpë yengampiaulaan ëwat omën narö Yerusalem kak sé oröak epël pëel mëea.

² “Runga ngolöp oröaup, Yuta omnaröa omp ak sëpna pöp e tarëk wë? Ten pim tangewes këtëpë yengampiaulaan oröak wëen itenak yaya manëak yewais,” pël mëea.

³ Pël maan omp ak Erot pöpre ën Yerusalem kakë omnarö pit ngön pöten kat wiak yaan sak kön selap wia.

⁴ Pël ëak omën omp ak Erot pi kiri ar yaaö wotöököröere ën Mosesë ngön kosangotë ngarangk pouröen ngön maan së pim naë rongan ëen ngön pötaan yak pitën, “Kristo pi kak tarëk orööpnaap?” pël mëak pëlpël mëëa.

⁵ Pël maanak pit epël mëëa. “Petelem kak Yutia yangerak orööpnaap. Ngön pöt tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng ëaut.

⁶ ‘O Petelem kak Yutia yangerak wëaurö, arim kak Yutia yangerak ka wia pötë iri naëpan. Pöt arim naëaan omën kësang nampök oröak Israel nem omnaröa ngarangk sëpnaat.’ ”

⁷ Pël maanak omp ak Erot pi ëlëep këtëpë yengampiaulaan ewat omën pöröen ngön maan pim naë sëen pitën, “Tangewes akun taltak oröak wëen itena?” pöten pëël kat wia.

⁸ Pël ëen pit ök maan pi pitën epël ök mëak Petelem kakë wes momëa. “Ar së kosang ngen-tiak ap wesak runga pöp koirak pöt kaalak wais neen ök nean. Pël ëen neenta së itenak piin yaya memaan,” pël mëëa.

⁹ Pël maan pit kat wiak sëp wesak kan yesem itaangkën tang peen ngaantak pitëm këtëpë yengampiaulaan oröak wëen itena pöwes pitëm wet rëak së ruupë ka wieëaö pöta ngaarëk leng ëak wëa.

¹⁰ Ënak pit tang pöwesën itenak ya kë panë sa.

¹¹ Pël ëak ka pöta kakaati së itaangkën ruupre ën pim ëlëp Maria wëa. Pël ëen pit së rar rë mowesirak yaya mëak pitëm ul keus köröokaan

sum kësang yaaö nant, aini koolre kos lölop kamp yaaöre i kamp ompyaö yaaut yowe mena.

12 Pël äak pit rö kan ka uraan Anutuuk wargartak omp ak Erotë ngësël sëpanëak nga mëak pepanöm maan pit sëp wesak pim naë nasën, kan munt naöök kaalak pitëm kakël kan sa.

Yesure ëlre pepaar Isëp yangerakë kas sa

13 Pit kan sëën Yosep ka uraan Aköpë ensel nampök wargartak oröak piin epël ök mëëa. “Ni wal äak Yesure ëlëp mësak kan kas Isëp yangerakël së. Erot pi runga pipop ap wesak mëmpënëak yaë pötaan. Ni pörek së wë kat wiaan ënëmak nemtok kaalak waisën pël niaanak waisënëën.”

14 Pël maan Yosep pi wal äak Yesure ëlëp mësak Isëp yangerakël röök taptakëër kan sa.

15 Pël äak pit Isëp yangerak së wëën omën omp ak Erot pöp ënëmak wel wiin akun pötak kaalak waisa. Pöt Aköpë ngönte tektek ngön yaaö nampök ök ëa pöt kë rëa. Ngön pöt epët. “Ne nem ruup Isëp yangerak wëën yas maan waisa.”

Erotök maan runga narö kësang panë mën wel wia

16 Omp ak Erot këtëpë yengampiaulaan ëwat omën pörö pi morök elmëa pöten kön wiak ya sangën kaö pan ëa. Pël äak pim omën naröen maan pit së Petelem kakre ka kot naë wieëa pötë yokot kot narö krismaki nentepar il newasën pörö pourö mën won wesa. Pöt ëwat omnaröa tangewesi oröön itenak ök mëëa akun pöten kön weswes äak ök maan së mën won wesa.

17 Akun pötak tektek ngön yaaö omën Seremaia pöpë ngön ëa pöt kë oröa.

18 Pöt epët.

“Rama kakaan ingre këlél kaö panë yaan kat wia. Öng Resel pim ë körööröak pitëm rungaaröaan yaköm ëën ing aima.

Pël yaëën omnaröak yok pangk pit wiap nemowasën ëa.

Pöt pitëm rungaarö wel wia pötaanök.”

Yesure ëlre pepaar Isëp yanger sëp wesak kaalak sa

19 Omp ak Erot pöp wel wiin Aköpë ensel namp kaalak Yosepë naë oröak wangartak epël ök mëëa.

20 “Omën rungaap mëmpënëak ëa pörö yok wel wia. Pötaanök piar ëlëp mësak Israel yangrakël së.”

21 Pël maan Yosep pi wal ëak Yesure ëlëp mësak Israel yangerakël sa.

22 Pël ëak pi kat wiin Akeleas pöp pim pepap Erot pim urtak Yutia yangera omp ak sak wëa. Pël ëën pi we pöökël së öpnaaten kas ëa. Ënak Anutuuk piin wangartak pepanöm maan pi pörek sëp wesak Yesure ëlëp Kalili yangerakël mësak sa.

23 Pël ëak pit së ka naöökë yapinte Nasaret pël ya pöök wakaima. Pöt Anutuu tektek ngön yaaö omën naröa Yesu pimëën ëa pöt kë oröa. Ngön pöt epët. “Omnaröak piin Nasaret omnamp pël mapnaap.”

3

*Son i yamëaup Anutuu ngönte ök aima
(Maak 1:1-8; Luk 3:1-18; Son 1:19-28)*

1 Akun pötak Son omnarö i yamëa pöp oröak Yutia yang omën wonrek Anutuu ngönte ngës rëak epël ök maima.

² “Anutuuk tiar wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanöm yes. Pötaanök ar lup kaip tiak utpetat sêp wesak kasëng meneë.”

³ Son pöpön Anutuu tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpök ngön epël ëa.

“Yang pultakaan omën nampök epël ya.

‘Aköpëen kanö wotpil weseë.

Ngësak ompyaö panë weseë.’ ”

⁴ Son pöp pim ulpëen kosangëp pol kamel ëpötök ket ëak mëak wëa. Pël ëak pol koröpöök yepat ket ëaö naö ureëa. Ën pim kaömp pöt ngëntre mop pëen neima.

⁵ Yerusalem kakaanre Yutia yang poutëaanre Yotan i pouuk ka wieëa pötëaan omnarö pim naë sê rongan ëa.

⁶ Pël ëak pitëm ketre saunat tekeri wesak ök maan Sonök Yotan imeri i momëa.

⁷ Son pi itaangkën Parisiire Satusi ngönën omën narö kësang puuk i momëëpënëak yesën itenak pitën epël ök mëëa. “Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elniipënëak ëa pöt naalniipan.

⁸ Ar lup kaip tiak wëwë pötakël önë pötakëer omnarök arën itaangkën lup kaip tian pël ëëpnaat.

⁹ Arimtë könöök epël angan. ‘Ten Apramë köröörö,’ pël angan. Ar kön wi kosang newasën wë, ‘Ten Apramë köröörö,’ pël anë pöt pangk naën. Ne niamaan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epotök Apramë körö koröp oröpnaat.

¹⁰ Anutu pim iner këra songöntak wia. Pöwer këra nement ulöp ompyaö nautön ëëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.

11 “Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epopök pim ing korötepar yok pangk wak nasëngan. Ne ar lup kaip tiak arim utpetat sëp wasënëëtaan i yaap-taring yanimë. Ën puuk pöt ar Ngëëngk Pulöök i ket ëak nimëën esuwesi ök arim utpetat kotak won sëpnaat.

12 Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan ëak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak wiip-naat. Pël ëak unönre söksök pöt wa top ëak es kosangwesi moolaan kot sëpnaat.”

*Sonök Yesu i momëa
(Maak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

13 Akun pötak Yesu pi Kalili yanger sëp wesak Sonök i momëëpna yak Yotan i pouukë sa.

14 Pël ëën Son pi ke mourak piin epël ök mëëa. “Ni oröpmorëën nook i nimëëmëak yenëaan? Ne omën pasip, ën nuukëër omën kaöap. Pötaan nuukëër yok pangk ne i nemëëmëëp. Pël ëautak ni nook i nimëëmëak waisan.”

15 Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mëëa. “Ni peene kat newiak pël ëëm. Tepër wotpil wesak Anutuu ngön pout ngaarëk öpëa pöt pangk ëëpnaat.” Pël maan Son kuure mak mëak i momëa.

16 Sonök Yesu i momëën pi akun tapëtakëër imeriaan oröak itaangkën kutömwer këm nga ëën Ngëëngk Pulö int ekëpë ök sak pim rangk irë ngen-tia.

17 Pël yaëën kutömweriaan ngön nent epël irëa. “Epop nem Ruup. Ne piin ya kë sak kent pan yaalmë.”

4

*Setenök Yesu morök elmëa
(Maak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ Setenök Yesu morök elmëepna yak Pulöök Yesu mësak së yang pultak omën won panëerek moulmëa.

² Pël ëën Yesu pi kaömp nanën wë këtire röök akun 40 pël ëak sa. Pël ëën ënëmak pi kënëën elmëa.

³ Pël ëën Seten pi oröak morök elmëak epël mëea. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök kël epotön maan kaömp sëën në.”

⁴ Pël maan Yesuuk kangiir kaip tiak epël mëea. “Ngönëntak epël wia. ‘Kaömp pöt pëenök omnaröa wëwëet nanimpan. Anutuu këmatakaan pim ngön äaut pout ngaarëk weim öpna pöpökëer wëwë om wakaim öpnaap.’”

⁵ Pël maanak Setenök kaalak Yesu pi mës wak së Yerusalem ka kësang ngëëngköökë ngönën tup kaöeta möröök moulmëak

⁶ epël ök mëea. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök öngkrek sörok ola. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. ‘Anutu pi pim enselöröen maan ni ngarangk elniipnaat. Pël ëak këlötök nim ingesi niwalpanëën pitök morötök akaak elniipnaat.’”

⁷ Pël maan Yesu pi kaalak kangiir epël mëea. “Ngönën nenteta epël wia. ‘Aköp Anutu kaamök elniipnaaten ököök elmëëngan.’”

⁸ Pël maanak Seten pi kaalak Yesu mës wak së rosir wali panë naöök moulmëak omnaröa kaare yang poutre ën pitëm omnant ompyaö poutön pet elmëak

⁹ piin epël mēëa. “Ni nemēën rar rē nowesirak yaya neamē pōtak ne e yangerakē omēn ompyaō epot pout nimpaat” mēëa.

¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mēëa. “Seten, ni mop wiak kama sē. Pōt ngönentak epël wia. ‘Aköp Anutuun yaya mam. Pimënt kopëtapön inēën elmēëm.’”

¹¹ Pël maan Seten pi yok Yesu pōrek sēp wesak kan sēën ensel narō sē pi kaamök elmēa.

*Yesu Kalili yangerak ya ngēs rëak mēna
(Maak 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² Yesu pi kat wiin Son pi omēn narōak wak wii kaatak moulmēën wē pël maan Yesu pi Kalili yangerakē sa.

¹³ Pi Nasaret kak sēp wesak Kapaneam kak sē wakaima. Ka pō i kaōökē ēōök Sepulanre Naptalai yang pōraarē tekrak wieëau.

¹⁴ Pël ēën Anutuu ngönte tektek ngön yaaō omēn Aisaia pöp pim ök ēa pōt kē orōa. Pōt epët.

¹⁵ “Sepulanre Naptalai yang pōraarē, i kaōökē naë, i Yotanë nal komuntakël, Kalili yang ngönën wonörōa wëaurek,

¹⁶ omēn narō pōrek koutak wëa pörō pit yok ëwa kësangöön itena.

Ën omēn pōrek koutak wë wel wiak kö sēpënëak yaaō pörōa naë ëwaō yok orōa.”

¹⁷ Akun pōtak Yesu pi ngēs rëak ngönën epël ök maō ima. “Anutuu wa ngaōök nimēëpna akunet yok temanön yes. Pötaanök ar lup kaip tieë.”

*Yesuuk omp 4 ëak ngön maan pim ënëm sa
(Maak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

18 Yesu pi Kalili i kaö pöökë pouuk yesem itaangkën omp nanang naar, namp Saimon pim yapin nent Pita, ën pim nangap Entru, piarip i kaö pöök iir yoolaan itena. Pöt piarip i kaö animaurö korak wes mëak mon wa pël eim wëa.

19 Pël yeem wëen Yesu pi piaripön ngön mëak epël mëëa. “Arip nem ënëm waiseë. Pël ëen nook aripön arpm i kaö animaurö yewan pi tapël omnaröeta önëen niulëëmaan.”

20 Pël maan piarip teëntom panë piarpim iiröt om wiak pim ënëm sa.

21 Pël ëen pi kaalak yesem itaangkën omp nanangën munt naar, piarpim pepapring i kaö wang naöökë rangk wë iiröt ompyaö yewasën itena. Piarpim yapintepar, namp Sems, namp Son, ën piarpim pepap Sepeti. Pël ëen pi piaripön pim ënëm sëpënëak mëëa.

22 Pël maan piarip teëntom panë piarpim pepapre wangaö sëp wesak Yesuu ënëm sa.

Yesuuk ngönën ök mëak omën kësang pan këëkë mowesa

(Luk 6:17-19)

23 Yesu pi Kalili yangerak ka wieëa pötë së omnaröen ngönën tupötë kakaati Anutuu ngönte rë moulak pim wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök mëak omën yauman ke nentere nent yaaö pöröere omën koröp lup nantë utpet ëa pörö pourö këëkë moweseima.

24 Pël ëen Yesu pim pël yaaö pöta ngönte aö yesem Siria yangerak oröön yang pör pangk ëa. Pël ëen omën pörök wëaurö pöten kat wiak pitëm yauman omën pourö pim ngësë mësak sa. Yauman omën pörö, narö yauman ke nentere nent waurö,

ën narö këlangön ke nentere nent kat yawiaurö. Ën këlangön kat yawia pörö, narö urmerarö pitëm lupötë wëaurö, narö om pas kawi ngentiak reireë ureim wëaurö, ën narö kosat kël waurö. Omën yauman piporö pourö pit pim naë mësak sëen këëkë moweseima.

²⁵ Pël yaëen Kalili yangerakaanre Tekapolis yangerak ka 10 pötëaanre Yerusalem kakaanre Yutia yangerakaanre i Yotanë nal komuntakëlaan omën kësang pan pim ënëm ëa.

5

Yesu pi rosiraöök isak ngönën ök mëëa

¹ Yesu pi omën kësang panë pim ënëm sa pöröen itenak rosir naöök së wel aisëak wëa. Pël ëen ruurö pim naë sa.

² Pël ëen pi ngës rëak ya rë moulak pitën epël ök mëëa.

Omnaröa ërëpërëp ëëpnaata songönte (Luk 6:20-23)

³ “Omën pitëmtë lupötön kön wiin ompyaut won yaë piporö Anutuuk wa ngaöök yemomë. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁴ “Omën ingre ya ilak aim wë piporö Anutuuk wiap mowasëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁵ “Omën ya wiapring wë piporö yang ngolöpra omnantëen yaö sëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁶ “Omën wëwë wotpilte öpnaaten kent ëen weë yengenti piporö Anutuuk wëwë wotpil pöt mangkën öpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁷ “Omën karuröaan yaköm yaalmëa piporö Anutuuk yaköm elmëepnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁸ “Omën lup kölam wë piporö Anutuun itaampnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁹ “Omën mayaap wiaapnaataan weë yengenti piporöen Anutuuk pim ruurö pël mapnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

¹⁰ “Omën pitëm wëwë wotpil yaaö pötaan omën munt narök utpet mowasën këlangön kat wiipna piporö Anutuuk wa ngaöök momëëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

¹¹ “Ën narök itaangkën ar nem ënëm yeëan ëën pöt ökre was niaöre utpet elniire ngön utpet ke nentere nent ngön kaar niaö pël yaëen pöt ërëpërëp ëënëet.

¹² Pöt narök tektek ngön yaaö omën ngaan wakaima pöröaan utpet ke pil elmëeimauro. Pötaanök pitök peene ar pil yaalniin pöt, ‘Ënëmak kutömweriaan kangut kësang önaat,’ pël weseë ya kë sak ërëpërëp ëën.”

*Anutuu omnarö tomunatre ëwaööké ökörö
(Maak 9:50; Luk 14:34-35)*

¹³ “Tomunat polötë olaan söp naën yaë pöl ar yangerakë omnarö utpet ëëpanëak kaamök yaalmëaurö. Pël yaaurök tomun pötë misëngö som sak wiaan tiar tol ëak kaalak misëng wasën pangk ëëpën? Pël naëngan. Tomun som ke piltak omnant pangk misëng newaspan. Pötaanök wa moolaan omnarö ing mësaö kan ing ëëpnaat. Ar ngön epët kasëng menak pöt tomun misëng won pöta ök sënëet.

14 “Ën es ëwaöök rö kanötë omnarö kaamök elmëen kamtaöök yes pöl ar yangerakë omnarö Anutuu ënëm sëpënëak kaamök yaalmëaurö. Ar ka naö rosiraöök wieëa pöökë ökörö. Ka pö ëlëöp wi naöpan, om tekeri wiaan omnarö maimerekaan pangk itaampnaat.

15 Ën omnarö esuwes mangiak kapita öngpök namëëpan, ngaarëk wasën kakaati ëwa ëaan omën kakaati wëaurö omnantön pangk itaampnaat.

16 Arim omnant yaaut esuwesi ök ëëp. Omnarö itenak arim Pep kutömweri wë pöpë yapinte ngaarëk wak isak apnaan omën ompyaut ëëë.”

Anutuu ngön kosangta ngönte

17 “Arök ne Moses pim ngön kosangötre tektek ngön yaaö omnaröa ngönöt wa moolamëak waisan pël wasnganok. Ne pipot wa moolamëak newaisënëp. Ngön pi tapöt kë orööpënëak waisaup.

18 Ne yaap pan niamaan. Kutömre yang epwëriar won nasën wiaan Mosesë ngön kosang lup kot nent ap nasëpan, pout kë rapnaat.

19 Omën Mosesë ngön kosang lup kot panë nent wa moolëak naröen tapël ëëpënëak mapna pörö pit omën Anutuu wa ngaöök momëëpnaaröa ikanöök öpnaarö. Ën omën ngön pöt pout ngaarek wak naröen tapël ëëpënëak mapna pörö omën Anutuu wa ngaöök momëëpnaaröa naë kaö sak öpnaarö.

20 Ne niamaan kat wieë. Arim Anutuu ngönte ngaarëk wak wëwë wotpil yaaö pötak omën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnaröa pël yaaö pöt il newasën ëëpna pöt ar Anutuu naë rë olëak wëen wa ngaöök nanimëëpan.”

*Ya sangën yaauta ngönte
(Luk 12:57-59)*

²¹ “Ëaröen ngön ök mëëa pöt ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. ‘Ni nim karip mëngkanok. Ën ni namp pël ëëmë pöp ngön yaatak oröömëëp,’ pël yaan kat wi yeë.

²² Ën nook pöt ök niamaan kat wieë. Omën namp pim karipön ya sangën ëëpna pöp pi ngön yaatak orööpnaap. Ën namp pim karipön utpet wesak mapna pöp pi ngarangk wotöököröa naë orök ngön ya mëmpnaap. Ën namp pim karipön, ‘Kaökaö,’ kip mapna pöp pi es parëaöökë yaö sëpnaap.

²³ Pötaanök ni omën nant Anutuun kiri wiimëak wak së kiri yawiaurek wë kön wiin nim karipëen utpet elmëen pi niiring ngön wieëaupök ëanëen pöt

²⁴ sëp mowasum. Pël ëak om kiri yaauta naë wiak kaalak së. Pël ëak nim karipring arpim ngön wieëa pöt wilak wotpil wesak sëak Anutuun yowe wiim.

²⁵ “Ën omën nampök ni ngön yaatak nuulëëpënëak yaan pöt ngön yaaurek nasën wieëaar ngön pöt teëntom ë pet irak ngöntre kar ëëë. Pöt puuk ni omën ngön ë pet yairaupë moresi nuulëen polisöröa moresi wes nimëen wii kaatak nuulnëëpanëen.

²⁶ Ne yaap panë niamaan kat wi. Ni pörek wë teënt naaröongan. Nim karipë kangut pet pan ir olëakök oröömëëp.”

Öngre omp wëwëet utpet yawesauta ngönte

²⁷ “Ngön kosang nent yaan ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. ‘Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok.’

28 Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Omp namp öng nampön itenak kent kön wiin pöt yok könöök öng ngësöp söp yewas. Pël äak öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun yokoir.

29 Ën omën nent nim it yaapkëöök itaampë pötak wak weru nuulaan utpet ëëmëak yeem pöt it pö ti moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet äak nim koröp pou es parëaöökë sëpanëen koröp kaö kopët pöt won wasumë pötakëer ompyaö.

30 Ën nim mor yaapkëewesök kentöökë ënëm äak utpet nent ëëmë pöt nim mor pöwes kama il moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet äak nim koröp pou es parëaöökë sëpanëen koröp kaö kopët pöt won wasumë pötakëer ompyaö.”

Öngre omp wes yamëauta ngönte

(Matiu 19:9; Maak 10:11-12; Luk 16:18)

31 “Ngön kosang munt nenteta epël yaan ar yok kat yawiaurö. ‘Omp namp pim öngöp wes mëepënëak pöt öngre omp yailauta pepewer pim öng pöp mamp.’

32 Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Omën namp pim öng omp nga naën yaaupök wes mëepna pöt pim pël elmëepna pötaan öngöp omp munt namp yokoirem öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun koirëpnaat. Ën namp pi munt nampë öng wes mëa pöp koirëpna pöt piita öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun koirëpnaat.”

Tiar ngön nent kosang wasëpenëak ngaarëkël we-sak angan

33 “Ën ngön kosang munt nent ëaröen ök mëëa pöt ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. ‘Ni omën nent

ëëmëak Aköpë ëöetak kaar kosang wesak anganok. Omën nent pël ëëmëak pim ëöetak kosang wesak pöt ngaarëk wëen këet orööp.’

³⁴ Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Ar ngön nent kosang wasënëak ngaarëkël wesak yaap pël anganok, won pan. Ar kutömweriil wesak kosang wasnganok. Kutöm pöwer Anutu pim wëauwer pötaanök.

³⁵ Ën e yangerakëlta mëak kosang wasnganok. Yang epëreta Anutu pim ingesiarë urte pötaanök. Ën Yerusalem kakëlta yapin mëak kosang wasnganok. Yerusalem pö Omp Ak kaöpë ka kësangö pötaanök.

³⁶ Ën nim kepönöökëlta ngön nent kosang wasnganok. Nuuk yok pangk kepön ëp naön maan koöre kölam naëpan pötaanök.

³⁷ Ar omën nent ëënëak pöt om, ‘Mak, ne pël ëëmaap,’ pöt pëen an. Ma omën nent naën ëënëak pöt om, ‘Won, pël naëngan,’ pöt pëen an. Arim omën nantëel mëak kosang wasënëak ngön munt nant anë pöt Setenë naëaan orööpnaat.”

*Omën nampök utpet yaalniin pöt kangiir
elmëëngan
(Luk 6:29-30)*

³⁸ “Ngön kosang nent epël yaan ar yok kat yawiaurö. ‘Omën nampök nim it naö utpet nuwasën pöt kangiir pim naö utpet mowasumëëp. Ën omën nampök nim kë naö nitiin pöt kangiir pim naö motiimëëp.’

³⁹ Ën nook pöt, epël niamaan kat wieë. Omën nampök ni utpet yaalniin pöt kangiir elmëënganok.

Ën omën nampök nim kerëm yaapkëetak nimöön pöt katnëeteta nimööpnaan mowasum.

40 Ën omën nampök nim ulpëen iriip öpënëak ngön yaatak nuuléak ngön nent nimëen wesak niaan pöt ulpëen rangkëëpta përe mamp.

41 Ën omën kaö nampök kan mëntöök omën nant wak sumëak kosang wesak niaan pöt nuuk kan waliöököl wak sum.

42 Ën omën nampök ni omën nant pi mampëak kimang yeniaan pöt mamp. Ën nampök nim naëaan omën nant yaam öpënëak yaan pöt keimön ëënganëp mamp.”

*Kööre tokörö lup sant elmëëpa
(Luk 6:27-28, 32-36)*

43 “Ngön kosang nent epël yaan ar yok kat yawiaurö. ‘Nim karipön lup sant elmëem. Pël ëak nim kööre toköpön kaaö elmëem.’

44 Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëen. Ën utpet yaalniaurö Anutuuk kaamök elmëëpnaan kimang man.

45 Ar omën ke pilöt ëënë pöt arim Pep kutömweri wëaup pim ru panë sënëet. Pöt puuk pim këtëpön maan omën utpetere ompyaö pouröa rangk yema. Ën pi tapöpök pim kopiirenta maan omën wotpilre korar pouröa naë yepel.

46 Arën lup sant yaalniaurö kangiir elmëënë pöt Anutuuk ompyaut nimpnaat ma? Won. Utpet yaaurö pitta lup sant tapël elmë yaë.

47 Ën arimtë karuröenökëer sant mowasënë pöten kön wiin arök omën muntarö il wesak

ompyaö eën sa ma? Won. Omën ngönën wonörö pitta sant tapël mowas yaë.

⁴⁸ Pötaanök arim Pep kutömweri wëa pöpë ompyaö wotpil wë pöl arta ompyaö wotpil wë arim kööre toköröen ompyaö moweseim ön.”

6

Omën il ngentingenti yaaö pörö kaamök yaalmëauta ngönte

¹ “Ar arimtën ngarangk këëkë eën. Arim ngönën yaat omnaröa ëöetak pit itenak arën kön wiin ompyaö eëpna pöl wesak mëngkanok. Pël eëne pöt arim Pep kutömweri wëaup kön wiin ompyaö naën eën ompyaö kangut naningkën eëpnaat.

² “Ni omën il ngentingenti yaurö omnant kaamök elmëëmëak pöt kaar yauröa ök elmëënganok ëlëep mamp. Kaar omën pörö pit omën muntarök itenak pitëmëen wak isak apëna yak omën il ngentingenti yaurö kaamök ëak omnant ngönën tupötëere kamtatë omnaröa itöök yemengkaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit puorö ënëmak Anutuuk kaalak ompyaö kang munt nant nemangkën eëpnaarö.

³ Ni pöt omën il ngentingenti yaurö kaamök elmëëmëak pöt omnant ëlëep panë wesak mamp. Nim mor yaapkëewesök omnant yemangkën katnëewesi ewat nasën eëpna pöta ök karurök nim mampëetön ewat nasën eëp.

⁴ Ni omnant ëlëep mampë pöt nim Pep omën ëlëep pipotön ityeengkaupök ompyaö kangut nimpnaat.”

*Anutuun ök yamëëauta ngönte
(Luk 11:2-4)*

⁵ “Ar Anutuun ök manëak pöt kaar omnaröa yaaul ëënganok. Pit omnaröak itenak pitëmëen wak isak apëna yak ngönën tupötë kakaatiire kamtatë, omnaröa itöök, tauëë Anutuun ök mapnaaten kent yaaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit ënëmak Anutuuk kaalak kang munt nant nemangkën ëëpnaarö.

⁶ Ar Anutuun ök manëak pöt arimtë kaatë kakaati së kan wariak arim Pep ëlëep wë pöpön ök man. Pël ëënë pötak arim Pep ëlëep yamëëautön ityeengkaupök kangut nimpnaat.

⁷ “Arim Anutuun ök yamëëautë ngönën wonöröa ök ëak ngön paspas nentere nent kësang anganok. Pitëm pël yaaö pöt, pitëmtok kön wiin ngön wali yemaan Anutuuk kat mowiipnaat wesak pël yaaurö.

⁸ Ar pitëm ök ëënganok. Pep piin kimang nemaan wëen arim ap yewesautön ëwat yaaup.

⁹ Pötaanök ar Anutuun epël ök man.

“Tenim Pep kutömweri wëaup,
nim yapinte ngëëngk wiaap.

¹⁰ Ni wais wa ngaöök nimë.

Kutömweri wëaurö nim këm ngön ngaarëk yeö pöl
e yangerak wëaurö teenta tapël ëënëak kent
yaë.

¹¹ Ni peene kët epta könkön kaömp nimp.

12 Tenim saunatë kangut kërë nuula.

Tenökta omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök.

13 Moröktak nuulëenganëp,
pim naëaan ent ë nuulë’

14 “Yaap, ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë moolanë pöt arim Pep kutömweri wë pöpökta arim utpet yaautë kangut kërë nuulapnaat.

15 Ën ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë nemoolaan ëënë pöt arim Pepap puukta arim utpet yaautë kangut kërë nanuulaan ëëpnaat.”

Kaömp ngës olëak wëauta ngönte

16 “Ar Anutuun yak kaömp ngës olëak pöt omën ngön kaar yaauröa ök koöre sap ëak önganok. Pit kaömp ngës olëak wë pël yaëen omnaröak pitën itenak wak isak apëna yak koöre sap ëak wëaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit puorö ënëmak Anutuuk kaalak ompyaö kang munt nant nemangkën ëëpnaarö.

17 Ar kaömp ngës olanëak pöt arim wëaul uwari mëak arim këere wot kanöt iirën.

18 Arim kaömp ngës olëak önë pöt, omnaröak itenak ëwat nasëpan, arim Pep ëlëeptak wë pöpökëer itaampnaan pël ëen. Pël ëënë pötak arim Pep ëlëëp pipotön ityeengkaupök ompyaö kangut nimpnaat.”

*Omën ompyaut wieëauta ngönte
(Luk 12:33-34)*

19 “Ar yangerakë omnant iwal ka ëëre kumkum ë, omnarök ka pör menak këkain wë pël yaaut kësang wiak önganok.

20 Anutuuk arimëën omën ompyaut kutömweri ningkën önëën omën ompyaut ëëë. Kutömweri pötökëër iwal ka ëëre kumkum ë, ën omnarök ka pör menak këkain wë pël naën yaaut.

21 Arim omën ompyautë wia pörekël arim könötta wiaapnaat.”

Tiarim itöörar koröpöökë rampewesi ök

(Luk 11:34-36)

22 “It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö ëaapnaat.

23 En arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë koö olëaapnaat. Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët koö olapna pöt koö pöt sasa kësang panë olëaapnaat.”

Tiar Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan

(Luk 16:13)

24 “Omën nampök yok pangk omën omp ak naarë inëën naën ëëpnaat. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngöntre kar elmëëpnaat. Won ëën pöt, kangiir nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan.”

Kön selap yaauta ngönte

(Luk 12:22-31)

25 “Pötaanök ne arën epël ök yeniak. Ar arimtë wëwëetaan kön selap ëak epël anganok. ‘Tiar

kaömpöt tarëkaan öpen? Ma iit tarëkaan öpen?' Ën koröpöönta kön selap ëak epël angan. 'Oröpötök kör koëpen?' Kaömp pöt këet won, wëwëetakëer këet. Ën ulpëenre poë koröp pöt këet won, koröpöökëer këö.

²⁶ Ar intöröen kön wieë. Pit kaömp ngëntak nëere wa peram wi pël naën yaauroak arim Pep kutömweri wë pöpök kaömp koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk elniipnaat.

²⁷ Ma arim naëaan nampök weëre kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap ëak kot nent wali wes ulmëepën sa ma? Won.

²⁸ Ën ar tol ëënak ulpëenre poë koröpötëen kön selap yeë? Ar polpol puutön kön wieë. Pit pitëm ulpëenre poë koröpötëen ya namëngkën yaë.

²⁹ Pël yaëetak ne epël ök yeniak. Omp ak Solomon pi omnant kësang wieëaupök ë rangiak wakaima. Pël ëaap pim ë rangiatök polpol pu pötëet il nemowasën.

³⁰ Këra pu ompyaut ya lupöök peene yaarö, ëlpamök tiak es marën won sëpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut yaarö. Kön wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë.

³¹ Pötaanök ar kön selap ëak epël anganok. 'Tiar kaömpöt tarëkaan öpen?' ma 'Iit tarëkaan öpen?' ma 'Oröpötök kör koëpen?' pël angan.

³² Omën ngönën wonörö pit omën pipotëen kön kësang wia. Pël ëaap arim Pepap ar wëwë koirëneën iire kaömp nënë pöten kön wiak nimpnaat. Pötaanök omën pipotëen kön selap ëëngan.

³³ Ar pöt, wot reäk Anutuuk wa ngaöök nimëen wewë wotpil pim önëak niia pöt önëen weë ngen-tieë. Pël ëënë pötak yangerakë omën pipotta koir nimpnaat.

³⁴ Pötaanök omën nant ëlpamök orööpna pötön peene kët eptak kön selap ëënganok Wangam kan orööpna akun pötakökëer omën pötön kön wiin. Ën kët nantë könömöt jaaröön yok pangk pötëen kön wiinëët.”

7

Omnaröa wewëat wël yaauta ngönte (Luk 6:37-38, 41-42)

¹ “Anutuuk ngön ë pet yairaupë yaë pöl ar elni-ipanëen omnarö kom ëak ngön ë pet yairaupë yaë pöl elmëengan.

² Arök omnaröaan ngön ya ke nal wesak mom-punë pöt Anutuuk kangiir ke tapël wesak arimëen elniipnaat. Ën arök omnant omnaröaan elmëënë pöt Anutuukta tapël kaip ti nimpnaat.

³ Ni tol ëënak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak nimtëöökë këra elten kön nawiin yaën?

⁴ Nimtëöök om wiaan ni tol ëak karipön epël maan pangk ëëpën? ‘Ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niömaan.’

⁵ Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia pipët wakök këëkë iteneë nim karipë itöök ulöl wia pipët wëen pangk ëëpnaat.

⁶ “Omën utpet kentöröa ök pörö Anutuu ngön ngëëngkët köntak mengkanok. Pël ëënë pöt arim ë rangiat ent ëak polöröa naë olanë pöta ök yaë.

Ënak pol pöröak ing samsam yeem kaalak kaip tiak arimënt kant nimpnaat.”

*Anutuun ök yamëëauta ngönte
(Luk 11:9-13)*

⁷ “Kimang maim olëak omën këet önëet. Ngaöl ëeim sëak këet koirënëet. Kanwer kōrangkōrang maimën të niwiipnaat.

⁸ Anutuun kimang yamëëauröak omnant yeö. Ngaöl yaurö Anutuu naëaan këet yokoir. Kanweri kōrangkōrang yamëëauröaan Anutuuk të yemowi.

⁹ Arim naëaan runga namp këenëen pepapön kaömp kimang maan këlö kor mampën ma?

¹⁰ Ma animautaan kimang maan kamal utpet namp wa mampën ma? Won.

¹¹ Ar omën utpetaröak arim rungaarö omën ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wë pöpök il niwesak omën piin kimang manë pörö omën ompyaut kaö wesak nimpnaat.

¹² “Arim omnaröak omën ompyaut elniipënëak kent kön yawi pipël arök kangiir pitën elmëen. Ngön piptak Mosesë ngön kosangötre tektek ngön yaaö omnaröa ngönöt kepön erën ëak wia.”

*Wëwë kosangta kanër kotur
(Luk 13:24)*

¹³ “Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sën. Kö yesaurekë kanër kaöer, ën pörekë kanö kaöaö. Pötaanök omën selap ilëak yesau.

¹⁴ Ën wëwë kosangtakël yesa kan pör kotur. Kan pöök sëpenëak pöt pomp ëak omën selap won kopët nampnampök koirak yesau.”

Tektek ngön yaaö kaar omnaröaan ngarangk kääkë eëpa

(Luk 6:43-44; 13:25-27)

15 “Ar tektek ngön yaaö omën kaaröröaan ngarangk kääkë eën. Pit arim naë wais wëen ar pitëm koröpötön pëen itenak pitën kön wiin pol sëpsëpöröa ök ëpre wiap yaaurö pël wasënëet. Pël eënëetak pitëm lupötë kent toköröa ök nga panë wia. Pötaanök ar utpet niwasëpnaarö.

16 Ar pitëm omnant yaautön itenak songönten ewat sënëet. Pöt wëleri eër nautpan. Ën rakësaöök kasu nautpan.

17 Këra ompyaut ulöp ompyaurö yaut. Ën këra utpetat ulöp utpetarö yaut.

18 Këra ompyautök ulöp utpetarö nautpan. Ën këra utpetatök ulöp ompyaurö nautpan.

19 Ën këraat ulöp ompyaurö nautön eëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.

20 Pötaanök tektek ngön yaaö omën kaaröröa omnant yaautön itenak pitëm songönten ewat sënëet.

21 “Ar epël kön wiingan. ‘Omën neen, “Nem Aköp,” pël yenëa pörö pourö Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapnaarö;’ pël wasngan. Nem Pep kutömweri wëaupë kentöökë ënëm yaaö pöröakëer pël eëpnaarö.

22 Ënëmak akun kaöaöök omën kësang wais neen epël neapnaat. ‘Aköp, ten nim urtak wë Anutuu ngönte ök aöre omën naröa lupötëaan urmerarö waö ë momëere omën weëre kosang it ngolöp kësang nant pet ë pël eimaut.’

23 Pël neaan ne pitën epël memaap. ‘Utpet omnaarö aë, ne arën köpël. Ar mop newiak kama

see.’ ”

*Ka ök yarëauta songön nenteparë ngönte
(Luk 6:47-49)*

²⁴ “Omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk öpna pörö pit omën kön ompyaö wieëaup ka weit ök rëa pöpë ökörö.

²⁵ Pël ëën kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt tööl noolaan ëa. Pöt ka pöta wapöt yang weitak wesirak taë ë ulmëa pötaan.

²⁶ Ën omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk naön ëöpna pörö pit omën kaökaup pim kaat i kose-meri pisöök ök rëa pöpë ökörö.

²⁷ Pël ëën kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt töölak sasa utpet wes olëa.”

²⁸ Yesu pi ngön epët ök më pet yairën omën pim naë wa rongan ëa pörö pourö pim ngön pötaan yaan panë sa.

²⁹ Pöt pi pepapök öngpököt wa kotiak maan ngön kosangötë ngarangköröa ngön yaaut il mowesa pötaanök.

8

*Yesuuk omën kësë ëa namp ompyaö mowesa
(Maak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

¹ Yesu pi rosiraöökaan kaip tiak yengmaan omën rongan kësang panë nempel pim ënëm sa.

² Akun pötak omën kësë ëa namp pim naë së rar rë mowesirak epël mëëa. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëët.”

3 Pël maan Yesu mores el mëak pim rangk mowiak epël mëëa. “Pël elniimëak yeëerek ompyaö së.” Pël maan tapëtakëër pim kësëat won sa.

4 Pël ëën Yesuuk piin ngön epël mëëa. “Kat wi. E yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak së nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ëwat sëpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm.”

*Yesuuk nga omnaröa wotöök nampë inëen ruup ompyaö mowesa
(Luk 7:1-10)*

5 Ënëmak Yesu pi Kapaneam kakë sa. Pël ëën Rom nga omnaröa wotöök namp së piin ngön kosang wesak epël mëëa.

6 “Aköp, nem inëen ruup pi yauman ëak pim kosat kël wak këlangön kësang yaëen komun ureim kaatak wia,” pël mëëa.

7 Pël maan epël mëëa. “Ne së ompyaö wamaap.”

8 Maan nga omnaröa wotöököpök ngön kangit epël mëëa. “Aköp mosëp. Ne ompyaup talte nem kaatak waisum? Ni om eprek wë këm pëentak aan nem inëen ruup ompyaö sëp.

9 Pöt ne omën isauröa ikanöök inëen yaaupök nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, ‘Së,’ maan sëpnaat, nampön, ‘Wais,’ maan waisëpnaat, ën nem inëen ruupön, ‘Pël ë,’ maan pël ëëpnant. Pötaanök nim naë weëre kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëen ruup yok pangk ompyaö sëpnaap.”

10 Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak omën pim ënëm yesa pöröen epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nokoirën ë yeë.

11 Kat wieë. Omën kësang panë yang we naöökaan naöök, këtëpë yengampiaulaanre së yeilëaulaan omën pörö wais Apramre Aisakre ën Yakop pitëm naë kutömweri wel aisëak kaömp nëmpnaarö.

12 Pël ëëpnaarök Anutuuk Yuta omën narö kutömweri së öpnaarö pël yewesa pörö koö panëetakël wa moolaan wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaarö.”

13 Pël mëak pi kaip tiak nga omnaröa wotöököpön epël mëëa. “Ni së. Nim omën orööpënëak kön wi kosang yewesan pöt nim naë orööpnaat.” Pël yemaan akun tapëtakëer pim inëën ruup ompyaö sa.

*Yesuuk Pita pim lëlamöp ompyaö mowesa
(Maak 1:29-34; Luk 4:38-39)*

14 Yesu pi së Pita pim kaata kakaati ilëak itaangkën pim öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem ka ureëa.

15 Pël ëën Yesu pi pim moresi mor moön yauman koröp es nga pöt won sëën pi wal ëak kaömp ar ë mena.

*Yesuuk omën narö kësang ompyaö mowesa
(Maak 1:32-34; Luk 4:40-41)*

16 Wiap kan koö olapënëak yaëën omën narök yauman omën kësang pan pitëm lupötë urmerarö

ilëak wëa pörö pim ngësë wak sa. Pël ëën pi urmer-aröen nga mëak pitëm lupötëaan waö ë momëak yauman yaauro ompyaö mowesa.

17 Pël ëa pötak tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ngön epël ëa pöt kë oröa. “Pi tiarim yauman won nuwesak këlangön pöt kama wak sa.”

*Omën naar Yesuu ënëm sëpënëak mëä
(Luk 9:57-62)*

18 Yesu pi itaangkën omën rongan kësang nempel pi wa taap elmëak wëën pim ruuröen i kaöökë engk komuntakël sëpnaan ko ëëpënëak mëä.

19 Pël yaëën omën ngön kosangötë ngarangk nampök piin epël mëä. “Rë yanuulaup, nim yasumëëtë ne ënëm elniimaap.”

20 Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mëä. “Kent tokörö pit pitëm ka yauraut wia. Ën intörö pitta pitëm ka ëpöt wia. Pël ëaatak Omën Këëp nem ka uröma kaat won.”

21 Pël maan omën munt pim ënëm yaaö nampök epël mëä. “Aköp, ni yok pangk kat newiin wet rëak së nem pepap yang kel weerum.”

22 Pël maan Yesuuk epël mëä. “Mosëpnerek ni nem ënëm wais. Omën nem ngönte ngaarëk naön yaaö pöröak yok pangk wel pitëm karurö yang kel weerëpnaat.”

*Yesuuk kent kësangöön maan won sa
(Maak 4:36-41; Luk 8:22-25)*

23 Pël mëak Yesu pi wangaöök ilaan pim ruurö pitta tapël ëak piiring sa.

24 Pël ëën kent kësang nempel möön i kaö maat kësang panë möak wangaöök ilaan utpet ëak iri i

kaöök ilapënëak yeëa. Pël yaëen Yesu pi om ka kun sak wieëa.

²⁵ Pël ëen Yesuu naë së it moilak epël mëëa. “Aköp, tiar kö sëpenëak yeëerek ni ten kaamök elni,” pël mëëa.

²⁶ Pël maan Yesu pi pitën epël mëëa. “Ar tol ëënak kas yeë? Arim kön wi kosang yewesaut om kot panë wieëan epët.” Pël mëak pi kentöore i kaöön nga maan kentö leng ëen kaö maatta won sa.

²⁷ Pël ëen pit yaan sak neneren epël mëëa. “Elei, omën epop ke tolëel namp apen? Puuk kentre kaö maatön nga maan pim ngönte ngaarëk yeöp.”

Yesuuk omën naarë lupmeriarëaan urmer narö waö ë momëa

(Maak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Pit i kaöökë ëngk komuntak së Katara yangerak oröön omën urmeraröaring wëa naar Yesuu naë së koira. Omën pöaar piarip wel yangaöök wakaimën omnarö piaripön itaangkën nga panë sak wëen kas ëak piarpim naë nasën ëeima.

²⁹ Pël ëen piaripök merëk ë olëak Yesuun epël mëëa. “Yesu, ni Anutuu Ruup. Ni ten tol el-niimëöp? Akun kaöaö temanöm nasën wiaan këlangön kat niwiimëak yaën ma?”

³⁰ Akun pötak pol narö kësang kamaarek wë kaömp neim wëa.

³¹ Pël ëen urmeraröak kosang wesak piin epël mëëa. “Ni ten waö ë nimëëmëak pöt pol ëngkoröa lupötë öngpök wes nimëëm.”

³² Pël maan, “Yok seë,” pël maan pit së polöröa lupötë öngpök ilëa. Pël ëen pol pörö kas pöömpö së parëaöök oröak i kaöök ilëak ëm përeäk wel wia.

³³ Pël ëen omën pol ngarangk yaaö pörö kas sê pitëm ka kaöaöök oröak omën urmeraröaring wakaima pöaarë naë oröa pöta ngönöt ök mëëa.

³⁴ Pël ëen ka kaö pöökë omën pourö Yesuun itaampö sa. Pël ëak sê koirak pitëm yanger sêp wesak kaalak kaip tiak sêpënëak ke urak mëëa.

9

Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa

(Maak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Yesu wangaöök ilëak pim ruuröaring kaalak i kaöökë ëngk komuntakël sê Kapaneam kak oröa.

² Pël ëen omën narö omën kosat kël wa namp urweri wiak wak Yesuu naë sa. Pël ëen Yesu pitëm kön wi kosang yewesauten itenak omën kosat kël wa pöpön epël ök mëëa. “Nem ruup, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak. Pötaanök ni ya kësak öm.”

³ Pël maan omën ngön kosangötë ngarangk narö neneren epël mëëa. “Omën epop, ‘Ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak,’ pël yemaan Anutuu yapinte wa ngep yaalmë. Ya pöt Anutu pimtëët.”

⁴ Pël yemaan Yesuuk pitëm könre lupötön itenak epël mëëa. “Ar tol ëënak kön utpet pipot yawi?”

⁵ Pöt nem omnampön, ‘Nim saunatë kangut ent ë yanuulak,’ ngön pël yemak pöt kengkënte. Pöt ar ngön pöta këët tekeri nasën ëen ar nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Ën nem omnampön, ‘Wal ëak sê,’ ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këët tekeri sëen ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëët.

⁶ Pötaanök ar ne kaar omën wonöp Omën Këëp e yangerak wë weëre kosang wak saunatë kangut ent ë yemoolak pöten ewat sënëak epël ök yemaan iteneë.” Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëëa. “Ni wal ëak korumönte wak nim kaatakë së.”

⁷ Pël maan pi wal ëak pim kaatakë sa.

⁸ Pël eën omën kësang pöten itenak kas ëak Anutuuk weëre kosang ke pilte omën moresi mena pötaan pit Anutuun ping wesak mëëa.

*Yesuuk Matiuun pim ënëm ëëpënëak mëëa
(Maak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Yesu pi pörek sëp wesak yesem takis yewa omën namp Matiu ne nem takis yewa kaatak wëën itenak epël yenëa. “Ni nem ënëm elnë.” Pël neaan ne wal ëak omnant sëp wesak pim ënëm saut.

¹⁰ Yesu pi nem kaata kakaati wais wel aisëak kaömp yenën takis yewaare saun omën munt narö kësang wais Yesure ten pim ruuröaring wel aisëak kaömp naut.

¹¹ Pël yaëën Parisi ngönën onnarök pöten itenak ten pim ruuröen epël niiaut. “Arim rë yanu-ulaup pi tol eënak omën takis yewauröere saun onnaröaring kaömp ngawi yen?”

¹² Pël yeniaan Yesu kat wiak kangiir epël mëëaut. “Omën yauman wonörö rota ngësë nasën. Yau-manringörökëër rotaaröa ngësë sa yaë.

¹³ Ar pöt, së ngön nent ngönëntak epël wia pöta songönten këëkë kön wiin. ‘Ne ar nemëën animaurö kiri ar elnëëneëten kaaö. Nem kentöök ar onnarö yaköm eën ompyaö elmëëneëtenök kent yaë,’ pël wia pöten kön wieim ön. Ne omën pitëmtën kön wiin wotpilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, omën pitëmtën kön

wiin saun yaaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipënëak waisaup.”

Omën naröak Yesuun kaömp ngës olëak wëautaan pëël mëëa

(Maak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Akun pötak Sonë ru narö Yesuu naë wais epël mëak pëël yema. “Ten Parisi ngönën omnarö Anutuun yak kaömp ngës olëak wëaurö. Ën nim ruurö pit tol ëënak kaömp ngës olëak naön yaë?”

¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëaut. “Omën namp öng öpënëak yeem pim karuröaring wëën karuröak yaköm ëën kaömp ngës olëak öpën ma? Won pan. Peene wë öng öpna pöp karuröaring akun wali naön ëëpnaat. Pi peene wëën omën naröak pi wak kama ulmëën akun pötakökëër pim karurö yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat. Pöl pit ne kama neöpna pötakökëër nem ruurö neen yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat.

¹⁶ “Omën namp poë koröp ngolöpöökaan kaö nent ilak ulpëën ngaanëpë keliaurek wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt poë koröp ngölöp pötak ulpëën ngaanëp weruun ilak kaak sëpnaat.

¹⁷ Ën omën namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngolöpöt kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit orö sëpnaat. Pël ëën pol koröpwerta utpet ëëpnaat. Pötaanök wain i ngolöpöt kep ngolöptak lë mëëpna pötak pangk ëëpnaat.” Yesuu pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë ngön ngolöpöt pangk irikor naëpan pötenök mëëa.

Yesuuk ngarangk nampë koontupre öng namp ompyaö mowesa

(Maak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Yesu pi ngön pöt ök yemëem wëen ngarangk namp wais pim naë rar rë mowesirak epël yema. “Nem koontup peene ngolöp wel wia. Pël ëaarek ni wais mores pim rangk mowiin kaalak öp söp.”

¹⁹ Pël maan Yesu pi wal ëak ten pim ruuröaring omp pöpring saut.

²⁰ Pi kan yesën öng namp öng yauman ëeim wëen krismaki 12 ëak saö namp kasngaël wais pim mores ulpëenëpök mësël yaalmë.

²¹ Pöt, “Ne om pim ulpëenëpök mësël elmëëma pöt ompyaö sumaat,” pimënt kön pël wesak pël yaë.

²² Pël ëen Yesu pi kaip ti itenak epël yema. “Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak öm.” Pël maan öng pöp tapëtakëer ompyaö yes.

²³ Yesu pi së ngarangkëpë kaatak oröak itaangkën omnarö koontupëen yak yaköm ëen pitëm yaaul nger pëep mempööre ngön kaëp ilö pël eim wëa.

²⁴ Pël ëen pi pitën epël yema. “Ar mop wiak ka tomökël oröëë, koont epop wel nawiin om ka ura.” Pël maan pit sömre ëlak ya.

²⁵ Pël yaan Yesu pi omnarö tomökël wes momëak koontupë wieëa pörek ilë moresi wëen wal ëaut.

²⁶ Pël ëen pim pël elmëa pöta ngönte yang pörek ka poutë sa pet ira.

Yesuuk omën it il tëa naarre ngön won sa namp ompyaö mowesa

27 Yesu pi ka pö sêp wesak ten pim ruuröaring yesên omên it il tēja naar pim ênêm yewaisem ngôn ë olëak epël yema. “Yesu ni Tewitê ëapök tenipôn yakôm kôn niwi.”

28 Pël maan Yesu pi pim ka sêpênëak ëa pötak ilaan omên it il tēja pöaar pim naë waisên pëël mëëaut. “Arip kôn wiin ne yok pangk ompyaö niwasum ma?” Pël maan piaripök kangiiir epël yema. “Aköp, mak.”

29 Pël maan piarpim itöörarê mësêl elmëak epël yema. “Arpim kôn wi kosang yenewas pötak ne ompyaö yanuwas.”

30 Pël maan piarpim itöörar nga ngëna. Pël ëên Yesuuk kosang panë wesak epël yema. “Omnaröen ök manganok.”

31 Pël maan piarip së Yesu pim pël elmëa pöta ngönte yang pörekê omnaröen ök maan yang pörek pangk ë pet ira.

32 Ten kaalak ka pöt sêp wesak kan yesên omên narö omên urmerapök elmëên ngôn won sak wëa namp Yesuu naë wak waisa.

33 Pël ëên Yesuuk urmer pöp waö ë momëên omên ngôn won sak wëa pöpök ngôn yaan omnarö kat wiak yaan sak epël ya. “Elei, tiar omên ke epël nent Israel yanggerak oröön itnaangkên ëaut.”

34 Pël yaan Parisi ngönên omnaröak epël yema. “Urmeraröa kaöapök kaamök elmëên urmerarö waö ë yemomë,” pël yema.

Yesuuk omnaröen yakôm elmëa

35 Yesu pi ten pim ruuröaring ka kotre kaö poutë imeë pitêm ngönên tupötë ngönên rê moulööre Anutuuk wa ngaöök nimëëpna ngôn ompyaö pöt

ök maö, këlangönre yauman ke nentere nent ompyaö mowasö pël elmë imaut.

³⁶ Pël yeem pi omën selap pan itenak pitën kön wiin pol sêpsêp ngarangk wonöröa ök kön irikoring wë weëre kosang won wëen itenak pitën yaköm kön wia.

³⁷ Pël äak pim ruurö tenën epël yenia. “Ya lupöök kaömp kë kësang pan köp sak wë. Pël äaap ya omnaar kopët.

³⁸ Pötaanök ar ya Pepapön kimang man. Pël ëen puuk ya omën munt narö koirak wes mëen këët wa rongan ëëpnaan.”

10

Yesuu ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt (Maak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Yesuuk ten pim ru 12 pöröen ngön niaan sëen urmerarö waö ë mëere këlangönre yauman ke nentere nent ompyaö mowasö pël ëënëak weëre kosang ninaut.

² Ten pim ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt epot. Wotöököp Saimon yapin nent Pita piire ën pim nangap Entru, Semsre pim nangap Son, Sepeti pim ruaar,

³ ën Pilipre Patolomiu, Tomasre Matiu takis yewaup neere Sems Alpiasë ruupre Tatias,

⁴ Saimon Selot pël yamëëa pöp pi ngaan Rom kamanêp sêp mowasêpënëak aima omën tok pötakaanêp piire ën Yutas Keriot kakaanêp ënëmak Yesuun kup mowiipnaap.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pöröen ya ngön mää

(Maak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Ten omën 12 pöröen Yesuuk epël niak wes nimëen saut. “Ar omën ngönën wonöröa naë sëere Sameria omnaröa ka kaöatë së orö pël eënganok.

⁶ Om Israel omën pol sëpsöp ngarangk won eën repak yes pöröa ök ëa pöröa naëëkëer sën.

⁷ Pël ëak ar yesem pöt ngönën epël ök man. ‘Anutuuk tiar wa ngaöök nimëepna akunet yok temanöm yes.’

⁸ Pël yeem yauman omnarö ompyaö mowasöore omën wel wiaurö wal ë moulmë, omën kësë ëaurö ompyaö mowasöore urmerarö omën naröa lupötëaan waö ë momë pël elmëen. Nem weere kosangöt sum won yaningk. Pötaanök arta tapël sum won omnarö kaamök elmëen.

⁹ Ën monat arim kërötë waulak sënganok.

¹⁰ Ar kan kourakë kaömp waulönëak këröt wak sënganok. Ar ulpëenre ing kör muntatre sungköratta wak sënganok. Pöt ar omnarö ya yamëngkën yok pangk kaamök elniak kaömp nimpnaat.

¹¹ Ar ka kaö naöök ma kot nentak së oröak wet rëak pitëm songönöt nampön pëel mëak kat wiin ompyaö sant niwasëpnaap eën pöt piiring wë olëak sënëetak sëp wesak sën.

¹² Ar ka nenta kakaati yeilëem pöt omën pörek wëauröen, ‘Anutuuk ompyaö elniip,’ pël ök man.

¹³ Pël eën pit sant niwasëpna pöt Anutuuk arim ngön manë pöl pit ompyaö elmëepnaat. Ën pit sant naniwasën eëpna pöt arim ngön Anutuuk ompyaö elmëepënëak mëëan pöt pitëm naë kë naarööpan.

Arimënt wak sënëet.

¹⁴ Ën ka naöök ma nentak omën narö sant niwesak arim ngönte kat nawiin yaëen pöt ar pörek söp wesak yesem pit utpet ëen Anutuuk kangiir kasëng mampnaat pöt pet elmëak ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt kerë pörek moolan.

¹⁵ Ne yaap pan niamaan. Ngaanëer Sotomre Komora ka pöteparë omnarö pit utpet ëeima. Pötaan akun kaöaöök Anutuuk Sotomre Komora omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën omën ar sant naniwasën ëëpna pörö utpet pan ëen Sotomre Komora omnaröa kangut kaö wesak mampnaat.”

*Könöm ke nentere nent orööpnaata ngönte
(Maak 13:9-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ “Kat wieë. Pol sëpsöp ruurö kent toköröa öngpök wes namëen yaautak nook ar kööre toköröa öngpök wes nimëen së önëen yeë. Pit utpet niwasëpënëak ëëpnaat. Pötaanök ar pol reraupë yaë pöl it nganga yeem int ekëpë wë pöl wiap ëen.

¹⁷ Ar omnaröen ngarangk këëkë ëen. Pit ar kaöaröa naë niulëen pitök maan ngönën tupötë pës nimööpnaat pötaanök.

¹⁸ Ar nem ru sak wë pötaanök pitök ar yang ngarangkre omën omp ak naröa naë ngön yaatak niulëëpnaat. Pël ëen ar pitre omën ngönën wonöröa ëöetak nem ngönte tekeri wesak manëet.

¹⁹ Yang ngarangköröa naë niulëen tol anet ëak kön selap ëënganok. Akun pötak ngön anëët Anutuuk arim lupötë niwiipnaat.

²⁰ Pël ëen ngön anë pöt arimtok naëngan, arim Pepapë Pulöök tekeri wes nimpnaat.

21 “Omën naar nanëpök nangapëen kup mowiin mëmpnaat. Ën pepapökta ruupëen kup mowiin mëmpnaat. Ën koröngre ruurök elre pepaarëen kup mowiin mëmpnaat.

22 Ar nem ru sak wë pötaan omën pourö ya sangën eën kööre tok elniipnaat. Pël eëpnaatak omën weë sak wëak wel wiipnaarö Anutuuk kama öpnaat.

23 Ar kak nerek wëen nga elniin pöt kas nerekël sën. Ne yaap niamaan. Ar kak nerekaan waö elniin pöt nerekël kas sënëët. Israel kaatë wii saal ar sa pet nairën wiaan Omën Këep ne oröömaap.

24 “Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan. Ën inëen ru nampök tapël pim ngarangkëp il newaspan.

25 Runga pep kaatakëp pim pepapë mëngkre mëngk wëen pangk eëpnaat. Ën inëen ruupta pim ngarangkëpë mëngkre mëngk wëen pangk eëpnaat. Pitök ne arim kaöapön utpet wesak neak neen, ‘Pielsepul urmeraröa kaöap,’ pël neea. Pötaanök pitök il wesak ar nem ruuröen utpet panë wesak niapnaat.”

*Tiar Anutuunökëer kas eëpa
(Luk 12:2-7)*

26 “Pitën kas eënganok. Pöt epël. Omën ngep eën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël eën omnarö itaampnaat. Ën elëep wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat.

27 Nem arën koutak ök yeniak pipot ëwaatak ök an. Ën ngön laöök ök yeniak pipot omnaröa tektrak wë kaö wesak an.

28 Ar omën könöp utpet newasën koröpö pëen nimëmpnaaröen kas eënganok. Anutu es parëaöök niulëak könöpre koröpö pout kö niwasëpna pöpönökëer kas eën.

29 Omnarö tiar int sëpër naar 1 toea pötak sum eëpenaat int ke pëlöröakaan namp köntak wel wiak yangerak nengentiipan. Anutuuk aanak pël eëpnaat.

30 Ar omnarö pöt, arim kepön epötönta pi ewat wë.

31 Pötaanök ar kas eëngan. Pöt Anutuuk kön wiin arim sumatök int kot pöröaat il yemowas. Pötaanök omën nant arim naë köntak naarööpan. Puuk aanak orööpnaat.”

Yesuu yapinte aöre piin yak mowasö pël yaauta ngönte

(Luk 12:8-9)

32 “Namp pi omnaröa eöetak, ‘Ne Yesuu enëm yeë,’ pël apna pöp nookta kangüir nem Pep kutömweri wë pöpön, ‘Pi nemop,’ pël memaat.

33 Ën namp pi omnaröa eöetak neen yak newasëpna pöp nookta nem Pep kutömweri wë pöpë eöetak piin yak mowasumaat.”

Yesu pi tiar kom elniipënëak waisa

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

34 “Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne arim naë ngaat won wasumëak newaisën. Ne ar neen kön wi kosang wesak wëaurö omën neen pël naalnëen wëauröa naëaan kom elniin pit kööre tok elniipënëak waisaup.

³⁵ Nook elmëen ruupök pepapëen kööre tok ëere korömpök ëlëpëen kööre tok ëere koröng lëlamöpök ël lëlamöpëen kööre tok ë pël ëëpënëak waisaup.

³⁶ Omën ka kopëtetak wëaurö neneraan kööre tok ëëpnaat.

³⁷ “Omën namp pim ëlre pepaarëen kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan. Ën namp pim rungaaröaan kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan.

³⁸ Ën namp pi, ‘Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,’ pël wesak pim këra yetapër wak nem ënëm naalnëen ëëpna pipop nem omnamp pël naëpan.

³⁹ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat.”

*Omën narö ompyaö kangut öpnaata ngönte
(Maak 9:41)*

⁴⁰ “Omën ar sant niwasëpna pöp ne elnëëpnaap. Ën omën ne sant newasëpna pöp Anutu nem wes nemëaup elmëëpnaap.

⁴¹ Omën namp tektek ngön yaaö namp pim ngësë yewaisën pi tektek ngön yaaup pël wesak sant mowasëpna pöt pi tektek ngön yaaupë ompyaö kangit piiring öpnaap. Ën namp omën wotpil namp pim ngësë yewaisën pi wotpil yaaup pël wesak sant mowasëpna pöt pi omën wotpilëpë ompyaö kangit piiring öpnaap.

⁴² Ën omën namp omën pas nampön itenak pi nem ruup pël wesak i ëpët nëmpënëak kelöntak

kol mampna pöp pi Anutuuk yaap ompyaö kangit mampnaap.”

11

*Sonök Yesuu ngësëël ngön wes mäa
(Luk 7:18-35)*

¹ Yesuuk ten pim ruuröen wetete ngön pöt ök ni pet irak pörek sêp wesak ka munt pörek wieëa pötë ngönën ök mëak rë moulö saut.

² Son i yamëaup wii kaatak om wë Kristoë yaauta ngönte kat wiak pim ru naar wes mëen waisa.

³ Pël ëak piaripök piin epël mëak pëel yema. “Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?”

⁴ Pël maan omën pöaar wais ök maan Yesuuk kangiir piaripön epël ök yema. “Arip sê Sonön omnant arpim itaampööre kat wi yeë epotön ök man.

⁵ It ngaapörö it nganga sê, ing il tëaurö ompyaö sak kan ë, kësë ëaurö ompyaö sê, katun yaaurö kat nganga sê, welarö wal ë ulmë, ngöntök yaaurö ngön ompyaut ök maan kat wi, pël yeë epotön ök man.

⁶ Omën namp nemëen yak pim kön wi kosang yewesaut irikor naën yaë pipop ërëpërëp ëëpnaap.”

⁷ Pël maan piarip yesën Yesuuk omnaröen Sonë songönte ök yema. “Ar ngaan yang omën wonrek kalaö naö kent möön sak waisak yaëen itaampunëak saurö ma? Won, Son pi pöta ök won.

⁸ Ma ar omën ulpëen ke nalëp mëaö nampön itaampunëak saurö ma? Won, omën ulpëen ke nalörö mëa pörö omën omp aköröa ka ompyautë wëetak Son pi ulpëen ke nalörö namëen wëaup.

⁹ Ma ar omën ke tolëelëpön itaampunëak saurö? Ar tektek ngön yaaö nampön itaampunëak saurö ma? Ar yok pël äan. Ne ök niamaan. Epop tektek ngön yaaö tapöpök pim ya yamëngka pötök tektek ngön yaaö muntaröa ya yamëngka pöt il yemowas.

¹⁰ Pöt omën pöpëenök ngönëntak epël retëng äa. 'Kat wi. Ne omën nem ngönte waup wes mëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.'

¹¹ Ne yaap niamaan. Son puuk yangerakë omën pourö il yemowas. Pël äaap omën Anutuuk wa ngaöök yamë pöröak pi il yemowas. Pitëm naëaan koturöakta pi il yemowas.

¹² Ngaan Son i yamëaup pim ngës rëak ngönën ök äa pötakaan wais peene e wë eptak omën utpet ke nentere nent yaaö naröak Anutu pim wa ngaöök nimëak wë pötak ilapënëak weë yengenti.

¹³ Mosesre tektek ngön yaauröak Anutuuk wa ngaöök nimëepënëak äa ngön pöt aö aö wais Sonë oröak wë eptak kë yaarö.

¹⁴ Ën ar pitëm ngönöt kat wiak taë wasënëak pöt Sonön pi Elia pitëm waisëpënëak äa tapöp pël wasënëët.

¹⁵ Katringëpök ngön epët kat wiip.

¹⁶ "Ne ar akun eptak wëauröen oröp nentak ök elniim? Ar rungaaröa ökörö. Rungaarö pit ka tomök ngasam yeem pitëm karuröen epël yema.

¹⁷ 'Ten intö tang yamöön ar tan naurön yeë.

Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naën yeë.'

¹⁸ Ar tapël yaaurö. Son pi wais wain i nanën wë akun nantë kaömp ngës olëak wëen ar piin, 'Pi urmerapring wë,' pël aiman.

19 Ën peene Omën Këëp ne wais iire kaömp yenën ar epël aim. ‘Iteneë. Omën epop wain iire kaömp kaö yenëp. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,’ pël aim. Pël äaap Anutu pim ewat pöt arim naë wieëanëën ar tenip sant elnian tapön.”

*Yesuuk Kalili omnaröen pepanöm ngön mëäa
(Luk 10:13-15)*

20 Akun pötak Yesu pim wet rëak ka nantë ya retëng weëre kosang mëngkën itenak lup kaip natiin äa pöröen epël mëak nga yema.

21 “Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pe-saita omnaröen. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Taisia Saiton omnaröen elmëanëën pit ngaanëër pitëm lupöt kaip tiak ulpëenre poë koröp sinöt äak ka kosöt kolak pitëm koröpöök wa mëan tapön.

22 Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Taisia Saiton omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt, utpet pan ëën pitëm kangut kaö wesak nimpnaat.

23 Ën Kapaneam omnarö, ar kutömweriil isën ma? Won, ar es parëaöök ngemanëët. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Sotom omnaröaan elmëanëën pitëm ka kaö pö kö nasën peene om wieëan tapön.

24 Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Sotom omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt, utpet pan ëën pitëm kangut kaö wesak nimpnaat.”

*Yesuu naë së kë sëpenaat
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Akun pötak Yesuuk Pepapön epël ök määaut, “O Pep, ni kutömre yang poutë pepap. Niin yowe yeniak. Ni omën ewatöröaan nim ngönëntë elëep yaalmäaup. Ën kön nawiin yaauröaan pet yaalmäaup.

²⁶ Mak, Pep nim kentöök pël yaaup.”

²⁷ Pël mäak omnaröen epël yema. “Pepak omnant pout ne nenaut. Pötaanök omnarö pit ne Anutuu Ruupë songönten köpël wë, Pepakëer ewat wë. Ën Pepenta tapël wia. Omnarö piin köpël wë, Ruupökëer ewat wë. Pötaanök Ruupök omën nampön Pepapë songönten ök maan yok pangk ewat sëpnaat.

²⁸ Ar Anutuu ngönte ngaarëk önëëtaan ya kaö mäneimeë këlangön kat wieim wëaurö nem ngësë waisën. Pël ëen nook niaan kë sënëen.

²⁹ Ar nem inëen ru sak neering ya mäneim wë nem naëaan ewatöt ön. Pöt epël. Ne ya wiap yaaupök nemtën wak irëak wëen arim saunatë könöm pöt won sëen lup kengkën sak önëet.

³⁰ Omnant arim ëenëak ök niaim pöt ompyaut, könöm won pangk ëenëet.”

12

*Kë yesa akun ngëengkta ngönte
(Maak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

¹ Wë kë yesa akun nentak ten Yesuring rais yaöökë lup yesem këenëen ulöp nant töak söngsöng ëak naut.

² Pël yaëen Parisi omnaröak itenak Yesuun epël yema. “Kat wi. Nim ruurö kë yesa akun ngëengkötë naënëel yaë.”

³ Pël maan kangiir epël yema. “Ar Tewitre pim omnaröa keën wë ëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

⁴ Tewitre pim omnarö pit Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së kaömp Anutuu ëöetak wieëa pöt kiri ar yaauröakëër nempnaan piire omën pas pim naë wëaurö nempnanëak nga yaaut wa na.

⁵ Ma Mosesë ngön kosangtak lup epël wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Kiri ar yaaurö Anutuu ngönën tup kaöetak kët kë yesa akun ngëëngkötë ya yamëngkem kë yesa akunatë nga wieëa pöt ilën saun naën ë yaë.

⁶ Ne niamaan kat wieë. Arim ëöetak e taua epopök tup kaöet il yewas.

⁷ Ngönëntak ngön nent epël wia. ‘Ne ar nemëën animaurö kiri ar elnëënëëten kaaö. Nem kentöök ar omnarö yaköm ëak ompyaö elmëënëëtenök kent yaë.’ Ar ngön pöta songönte ewat wëanëën omën ketre saun wonöröen nga nemaan ëan tapön.

⁸ Omën Këëp ne kë yesa akun ngëëngk pöta pepap. Pötaanök nem kentöök akun eptak nem ruuröen omnant ëëpnaan memaat.”

Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesuuk omën mores kël wa namp ompyaö mowesa (Maak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Pël mëak pörekaan pitëm ngönën tuptak së ilëaut.

¹⁰ Pël ëën omën namp pim mor nas kël waup pörek wëa. Pël ëën pitök Yesuun morök elmëak ngön yaatak ulmëëpënëak epël pëel yema. “Tiar yok pangk kë yesa akun ngëëngktak ompyaö wasëpen ma won?”

11 Pël maan epël mēēaut. “Arim naēaan namp pim pol sēpsēp namp kē yesa akun ngēēngk nentak yang öngöpöök ilēaan sēp wasēpēn ma? Pël naēpan, öpnaat.

12 Sēpsēp pöp omēn pasip. Ēn omnarö tiar kēerö. Pötaanök kē yesa akun ngēēngktak yok pangk ompyaö wasēpenaat.”

13 Pël mēak pi omēn pim mores kēl wa pöpön epël yema. “Nim mores el mē.” Pël maan pim mores el mēēn kaalak muntasi ök ompyaö yes.

14 Pël yaēēn Parisi omnarö ka tomök sē wa top äak pit tol äak Yesu mēmpēn pöta ngönte kopēta wesä.

Yesu pi Anutuu inēēnēp

15 Yesu pi pitēm ngönte ewat wēak pörekaan yesēn omēn selap pim ēnēm waisa. Pël ēēn pi yauman omēn pourö ompyaö mowesak

16 pitēm omēn muntaröen piin ök mepanēak nga yemä.

17 Pël yaēēn tektek ngön yaaö Aisaia pöpē ngön epël äa pöt kē oröaut.

18 “Epop nem inēēn ruup, nem yaö mēēaup.

Ne piin kent pan äak ya kē yes.

Nem Pulö pim naē wes mēēn pim rangk wē weēre kosang mangkēn

nem ngön wotpilte omēn ngönēn wonöröen ök mapnaat.

19 Pi omnaröaring ngön nga elööre ngön äak aö, omnarö pim ngönte ka tomök kat wi pël naēpan.

20 Omēn kalaö pötöp möautē ök kēlangön kat yawiaurö pi utpet nemowaspan, kaamök elmēēn ompyaö sēpnaat.

Ën omën es wëlëngö riipënëak yaë pöl wiap panë yaauröeta puuk elmëën wel nawiiipan, kaamök elmëën weë sak öpnaat.

Pi kosang ngentiak ya mëngkën Anutuu wotpil yaautak omën muntat il wasëpnaat.

21 Pël ëën omën ngönën wonöröak piin kön wi kosang wesak kor öpnaat.”

Omën naröak Yesuun Pielsepulök kaamök yaalmë pël mëä

(Maak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

22 Wë ënëmak omën narö omën urmer nampök elmëën it il tëëre ngön won së pël ëä namp Yesuu naë wak waisa. Pël ëën ompyaö mowasën omën pöp ngön aöre it nga së pël ëaut.

23 Pël ëën omnarö pöten itenak yaan sak epël ya. “Elei, epop Tewitë ëap, Anutuu Yaö Mëëaup, tiarim ngarang elniipnaap ma?”

24 Pël yaan Parisi omnarö pöten kat wiak epël yema. “Kaar angan. Omën epop urmeraröa kaöap Pielsepul puuk kaamök elmëën waö ë yamë.”

25 Pël yemaan pi pitëm lupötë itenak yema. “Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nener mënak kom ëak wë weëre kosangring naön ëëpnaat. Ën omën ka naöök wëaurö ma ka kopët nentak wëaurö tapël nener mënak kom ëëpna pöt repak sëën omën won wiaapnaat.

26 Tapël Seten pimtök ne kaamök elnëën pim urmerarö waö ë yemomëanëën pimtök pimënt mëngkën pim weëre kosangöt won san tapön.

27 Ar neen, ‘Pielsepul puuk kaamök elmëën urmerarö waö ë yamë,’ pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yeëanëën arim ruurö pitta

Pielsepul kaamök elmëen urmerarö waö ë mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmtok arim ngön pöt kaar ëan pöt tekeri yewas.

²⁸ Ne pöt, Anutuu Pulöök kaamök elnëen urmerarö waö yeë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö.

²⁹ “Omën nga namp wëen munt nampök pim kaatak ilëak pim omnant naöpan. Wet réak omën nga pöp wii të wiakök pim omnant pout öpnaat. Nga pöp Seten.

³⁰ “Namp ne sant naalnëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pol sëpsëpörö wa top naën yaë pipop pi sëpsëpörö rep yamë.

³¹ Pötaanök ne ök niamaan. Omën utpet ke nentere nent ëak Anutuun utpet wesak mapna pöt Anutuuk omën utpet pöt poutë kangut yok pangk kërë moolapnaat. Ën namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit ent ë nemoolapan.

³² Ën namp pi Omën Këep neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk kërë moolapnaat. Ën namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit pee-neere ënëm poutë ent ë nemoolapan.”

*Këra ompyaöre utpet pötë ngönte
(Luk 6:43-45)*

³³ “Këra ompyaumentëk ulöp ompyaurö ütöpnaat. Ën utpetementëk ulöp utpetarö ütöpnaat. Këra ëlmenti songönte ulöpöröak war yewas.

³⁴ Kamalöröa morök yaë pöl ar yaaurö. Utpet yaauröak tol ëak ngön ompyaut an? Pël naengan.

Omën namp ke nantre nant pim lupmeri peö äak wë pöt këmtak war yewas.

³⁵ Omën ompyaup pim lupmeri kön ompyaut wieë ngön ompyaut ya. Ën utpetap pim lupmeri kön utpetat wieë ngön utpet tapëlöt ya.

³⁶ “Ne ök niamaan. Ënëmak kangiiir eëpna akunetak Anutuuk omnaröa ngön köntak mosut yaaö pötaan ngön ya mëmpnaat.

³⁷ Arim ngön yaautak arim songön ompyaut tekeri wasën pöt Anutuuk niöpnaat. Ën arim ngön yaautak utpet yaaut tekeri wasën pöt söp niwasëpnaat.”

Omën narö Yesu retëng weëre kosangring nent eën itaampënëak mëëa.

(Maak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omën naröak Yesuun epël yema. “Rë yanuulaup, ten Anutu niiring wë ma won pöta songönte éwat sënaan, ni retëng weëre kosang nent ë. Pël eën itaampunaan.”

³⁹ Pël maan pi epël yema. “Omën peene akun eptak wë eporö ar utpet äak Anutuun kön wi kosang newasën yaauro. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, om ngaan tektek ngön yaaö omën Sona pim elmëa pöta ököp pëen pet elniin itaampunëet.

⁴⁰ Ngaan Sona pi i kaö imën kaöapë yaatak këtre röök nentepar nent wakaima pöl Omën Këep ne këtre röök nentepar nent yangera öngpök ömaap.

⁴¹ Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak Niniwa kakaanörö pit wal äak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt Sona puuk

ngönën ök maan lup kaip tia pötaanök. Pël äaap omën peene wë epop nook Sona il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.

⁴² Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal äak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ewat kësangöt kat wiipënëak waisaup pötaanök. Pël äaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.”

Urmerap omën namp sëp wesak së rëak kaalak waisauta ngönte

(Luk 11:24-26)

⁴³ Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök yema. “Urmer namp omën nampökaan oröak së kosangöök wë urre korumön ap wesak

⁴⁴ epël kön wia. ‘Nem ka ngaan wakaim olëak waisautakë kaalak sumaan.’ Pël kön wiak së itaangkën ka tapët koore katëp äak ë rangi ulmëën kos wieëa.

⁴⁵ Pël ëën pi kaalak së urmer muntarö 7 äak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëërö koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël ëën omën pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök ënëm sasa pan sa. Tapël Yuta omën utpet peene akun eptak wë eporö ar utpet panë sak önëërö.”

Yesu pim ëlre nangaröa ngönte

(Maak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu pi omnaröen ngön ök maim wëen pim ëlre nang wais ka tomök wë piin ngön ök mapënëak yema.

47 Pël èen omën nampök piin epël yema. “Nim èlre nang niin ngön ök niapënëak wais ka tomök wë.”

48 Pël maan piin kangiiir epël yema. “Nem elëp talëp? Nangarö talörö?”

49 Pël mëak pim ruurö tenim ngësël mor song ëak kaalak epël yema. “Nem èlre nang pörö eporö.

50 Omën nem Pep kutömweri wëaupë ngön ngaarëk yeö piporö nem èlre nangarö pël yaë.”

13

Omnant öp olëauta watepang ngönte (Maak 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 Kët pötak Yesu pi pim kaatakaan oröak ten pim ruuröaring i kaö ëöök së wel aisëaan

2 omën kësang pan wais pim naë wa rongan yaë. Pël yaëen pi wangaöökë ngaarëk is wel aisëak wëen omnarö i pisöök taueëa.

3 Pël ëaan pi watepang ngön nentere nent mëak nent epël yema. “Omën namp pim yaak së omnant öpöt olëa.

4 Pël èen nant kamtaöök ngentiin intöröak oröak na.

5 Ën nant këlöökë rangk ngentia. Pël èen yanget kënyangap wiaan yak teënt oröa.

6 Pël èen këtëp ngaarëk apër maan öp pöt kotön saap wak umön rëa. Pöt misënöt kotut pötaanök.

7 Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël èen nönöt oröak ngep èen sësë ëa.

8 Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël èen pötökëer aprak kë kësang pan uta. Kengk nemorëet 100, nemorëet 60, nemorëet 30 pël uta.

9 Katringöpök ngön epët kat wiip.”

*Yesu pi watepang ngöntaan mēëa
(Maak 4:10-12; Luk 8:9-10)*

10 Pël yemaan ten pim ruurö Yesuu naë sē piin epël mēëaut. “Ni tol ēënak pitën watepang ngön yemaan?”

11 Pël maan pi kangiir epël yenia. “Anutu pimtök wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëöp pöta songönte arënökëer pet yaalni. Ën muntarö puuk pël naalmëen yaë.

12 Omën namp Anutuuk ngön ompyaö nant mangkën taë wak öpna pöp muntat mangkën pim naë kësang wiaapnaap. Ën namp mangkën taë wes wak naön ëëpna pöp kot weëa tapët Anutuuk kama wa ëp ëen elek öpnaap.

13 Nem watepang ngön yemak epëta songönte epël. Pit itöök iteneëak këëkë itna naskolön yaaurö. Katëöpök kat wieëak këëkë kön nawiin yaaurö.

14 Tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ök ëa pöt pitëm naë kē yaarö. Pöt epël.

‘Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ëwat nasëngan.

Pël ëak ar itaampunëetak yok pangk omnantön itnaangkan.

15 Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, katöt il wariaurö, itöt mësëaurö.

Pit pël naën ëanëen itaampööre kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Ën pit pël naën ëanëen nem naë rë olaan ompyaö mowesan tapön,

Anutuuk pël ya.’

16 “Ar pöt arim itöök omën ngolöpötön itaampööre katëepök ngön ompyaut kat wi pël yeë pötön ërëpërëp ëënëët.

17 Ne yaap ök niamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre omën wotpilörö kësang omën epotön iteempënëak ëak itnaangkën ëautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak ëak kat nawiin ëautak peene kat yawi.”

*Omnant öp olëauta watepang ngön pöta songönte
(Maak 4:13-20; Luk 8:11-15)*

18 “Peene omnant öpöt olëauta watepang ngön niak pöta songönte war wes niamaan kat wieë.

19 Omnant öpöt kamtöök ngentia pötë ökörö omën narö Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak yaë ngön pöt kat wiauröak kön nawiin yaëën ngön Anutuu pitëm lupötë wia pöt Setenök kama wa ëp yaë.

20 Ën omnant öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak ërëpsawi ëak öpnaat.

21 Pitëm lupötë misën il natëën. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëën pitëm Anutuu ngön ngaarëk yeö pötaan omnaröak këlängön kat mowiak utpet mowasën tapëtakëër wil këlök ëëpnaat.

22 Ën omnant öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiipnaatak wë koröpöökë omnantön kön selap ëëre monere urömen kentre kaur ëëre omën munt nantön war ë pël yaëën pötök ngep elmëën Anutuu ngönte mos ëëpnaat.

23 Ën omnant öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak këékë kön wiak wëen pitëm wëwëatë kë ompyaut orööpnaat. Narö kë 100, narö kë 60, narö kë 30 pël orööpnaat.”

Ya lupöök nön utpetat oröauta watepang ngönte

24 Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën namp pim ya lupöök omnant öp ompyaut ngënta pötakël ök ëëmaan.

25 Pël ëen röök nentak pim kööre tok namp wais nön utpetatë öpöt ompyautë rangk olëak sa.

26 Pël ëen omën ompyaut oröak këet ütöpënëak yaëen nön utpet pötta oröak kaö sa.

27 Pël ëen omp pöpë inëen ruurö pim naë wais epël mëä. ‘Kaöap, ni öp ompyaut ya lupöök ngëntauppe. Nön utpetat tol ëak oröa?’

28 Pël maan epël mëä. ‘Kööre tok nampök ëä.’ Pël maan pim inëen ruuröak, ‘Ten së nön utpetat ti moolan ma?’ pël mëä.

29 Pël maan pi kangiir pitën epël mëä. ‘Won. Ar nön utpetat yatiem omën ompyautta tiinganok.

30 Pout irikor ëak öp. Pël ëen omnant köp sëen öpenaatak nem omën këet öpnaaröen epël memaat. Wet rëak nön utpetat tiak ut urak esuwesi moolan. Pël ëak omën ompyaut wa rongan ëak nem kaatak wiin.’ ”

*Këra lëlëp kotupre yis pöteparë watepang ngönte
(Maak 4:30-34; Luk 13:18-21)*

31 Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. “Anutu pim omnarö wa ngaöök

yamë pöt këra nementi lëlöp pöpökël ök ëëmaan. Omën nampök lëlöp pöp pim ya lupöök ngënta.

³² Lëlöp pöp kot panëep, omën muntatë lëlöpöröak il yewas. Pël yaëetak orökökëer pöpök këra muntat il yewas. Pël ëak kësang sak wëen intörö wais morötë ngentiak ka ep yawi.”

³³ Pël mëak watepang ngön munt nent epël yema. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng namp yis pöt korupaë kas möautring irikor ëen pötak ekek yes pötak ök ëëmaan.”

³⁴ Yesu pi watepang ngön kësang omnaröen ök yema. Nent war wesak nemaan, watepang pëen yema.

³⁵ Pël yaëen tektek ngön yaaö nampë ngön epël ëa pöt pim naë kë yaarö.

“Ne watepang ngön ök memaap.

Omnant ngaanëer Anutuuk kutö mre yang ket ëa akun pötakaan wais peene e wë eptak ëlëep wiakaima pöt nook tekeri wasumaap.”

Nön utpetat ya lupöök oröauta watepang ngön pöta songönte

³⁶ Yesu omnarö sëp wesak së kaata kakaati yeila. Pël ëen ten pim ruurö naë së epël mëëaut. “Ya lupöök nön utpetat oröautakël nim watepang ngön yaan pöta songönte ök nia.”

³⁷ Pël maan kangiir epël yenia. “Omën öp ompyaut ngënta pöp Omën Këep ne epop.

³⁸ Ya pöwer pöt yang epër. Ën omnant öp ompyaö pöt omën Anutu pim wa ngaöök yamë pörö. Ën nön utpetat omën Setenë ënëm yaëen pim ngarangk yaalmë pörö.

³⁹ Kööre tok öp utpetat olëa pöp Seten, ën omën ompyaö wa pöt akun kaöaö. Ën omën wa wia pörö enselörö.

⁴⁰ Omnaröa nön utpetat tiak esuwesi mera pöta ök akun kaöaöök orööpnaat.

⁴¹ Akun pötak Omën Këep nook nem enselörö wes mëen nem wa ngaöök yamë pötak omën utpet yaauröere omën munt narö utpet sëpënëak yaalmëa pörö kama wak

⁴² es kosangwesi moolapnaat. Es kosang pöwesi omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaarö.

⁴³ Pël ëen akun pötak omën ompyaö saurö pit Anutu pitëm Pepapök wa ngaöök yamëen këtëpë yema pöl ëwa elmëepnaat. Katringëpök ngön epët kat wiip.”

Omën nampök uröm ompyaut yangerak ëlëep wieëaut koirauta watepang ngönte

⁴⁴ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt urömere omën ompyaut ngaanëer yangerak ëlëep wia pötakël ök ëëmaan. Ënëmak omën munt namp koirak muntarö koirpanëen kaalak ëlëep wia. Pël ëak teëntom ërëpsawiaringsë pim omën pout menak sumat wak yang lup pöt sum ëa.”

Songre sar ompyauta watepang ngönte

⁴⁵ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën songre sar ompyaut ap yewesa pöpëel ök ëëmaan.

⁴⁶ Pi songre sar ompyaö panë nent koirak pim omnant pout menak sumat wak së songre sar ompyaö pöt sum ëa.”

Iir yewaul pöta watepang ngönte

⁴⁷ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt iirëep i kaöök olaan imën ke nampre namp ilëa pötakël ök eëmaan.

⁴⁸ Iir pöëep imënörö peö eën omnarö weruak eöökël sa. Pël äak wël äak ompyaurö kaputë we-sirak utpetarö wa moolëa.

⁴⁹ Pöta ök akun kaöaöök tapël eëpnaat. En-selöröak wais omën utpetarö ompyauröa naëaan wël äak kama wak

⁵⁰ es kosangwesi moolapnaat. Es kosang pöwesi ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaat.”

Uröm ngaanre ngolöpöt wieëauta watepang ngönte

⁵¹ Pël niak tenën epël pëel yenia. “Ar pöta songönten kön wia ma?” Pël niaan ten, “Mak,” pël mëëaut.

⁵² Pël maan tenën epël niiaut. “Pöt ompyaö. Ngön kosangötë ngarangk namp Anutuu wa ngaöök yamëautak ilëak wë ngönënte këëkë ewat saup pi ka pepapë ököp. Ka pep pöp pi uröm ompyaö ngaanre ngolöp pout pim peram wiaurekaan yeö pöl pi ngönën ompyaö ngaanre ngolöp poutepar ewat wëaup.”

*Nasaret omnarö Yesuun kaaöre këëpöt elmëa
(Maak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Yesu pi watepang ngön pöt ök më pet irak ten pim ruuröaring saut.

⁵⁴ Pël äak Nasaret pim ka songöntak oröak ngönën tuptak ilëak ngönën ök yemaan omnarö pit yaan sak epël ya. “Elei, omën epop omën yaap tiarim karippe. Tarëkaan ewat ompyaö epot wa? Ma

talëpök weëre kosang mangkën ya weëre kosang epot yamëngk?

⁵⁵ Tiar piin ëwat wëep. Pi ka ök yarëaupë ruuppe. Pim ëlëp Maria. Ën yokot pim nangarö Semsre Yosep, Saimonre Yutas pörö.

⁵⁶ Ën koont pim nangaröeta tiarring wë. Pël ëaap pi weëre kosang epot tarëkaan wa?”

⁵⁷ Pël mëak pit piin kaaöre këöpöt yaalmëen Yesuuk epël yema. “Tektek ngön yaaö namp ka poutë omnaröak piin ping wesak yema. Pël yaau-tak pimtë kaare yangerak wëen piiring wëauröak pi kaö nasën wë wesak piin ping wesak nemaan ë yaë.”

⁵⁸ Kak pörökörö pitëm kön wi kosang nemowasën ëautaan ya retëng weëre kosangring nant kësang pitëm naë namëngkën ëaut.

14

Son i yamëaup mëna

(Maak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹ Akun pötak yang ngarangk kaöap Erot pi Yesu pim yaauta ngönte kat wia.

² Pël ëak pim ya omnaröen epël mëëa. “Omën pipop Son i yamëaup, pi wel wiak wal ëaup yak weëre kosangring ya retëng pipot yamëngk.”

³⁻⁴ Erot pim pël mëëa pöta songönte epët. Ngaan pi pim nanëpë öngöp Erotias pöp wa ëp ëa. Pël ëën Sonök piin epël mëak nga mëëa. “Ni öng pipop wa ëp ëën pangk naën yaë.” Pël mëëa pötaanök Erotök pim ya omën naröen maan pitök Sonë ingre morötë wii tëak wii kaatak moulmëa.

⁵ Pël èèn Erot pi Son mëmpënëak kön wiautak omnaröak piin, “Anutuu tektek ngön yaaö omnamp,” pël yamëea pötaan kas èèn sèp wesa.

⁶ Pël èèn ènëmak Erotë oröa akunet temanöm sèèn këere imën nëmpënëak omën kaöarö pourö pim naë wa top ëa. Akun pötak Erotiasë koontup omën pöröa ëöetak tan yaurön Erot pi itenak kent kön wia.

⁷ Pël ëak pi koont pöpön epël mëea. “Ne Anutuu ëöetak kosang wesak niamaan. Ni omën nenten kimang neamë pöt nimpaat.”

⁸ Pël maan pim ëlëpök këk maan epël mëea. “Son i yamëaup pim kepönö töak söwar neweri wiak wak wais namp. Pël èèn ne pi wel wia pöt ewat sumaan.”

⁹ Pël maan omën omp ak Erot pi pöt kat wiak ya këlangön kön wia. Pël ëaap pi omnaröa ëöetak ngön kosang wesautaan pim kimang ngönten kat wiak

¹⁰ pim ya omën naröen maan wii kaatak sè Sonë kepönö töak

¹¹ söwar neweri wiak wak sè koontup mangkën wak sè ëlëp mena.

¹² Pël èèn Sonë ruurö kat wiak sè pim sokur wak yang kel weera. Pël ëak wais Yesuun ök yema.

*Yesu pi omën 5000 pörö kaömp mena
(Maak 6:30-44; Luk 9:10-17; Son 6:1-14)*

¹³ Yesu pi ngön pöt kat wiak ten pim ruuröaring yang pör sèp wesak wangaöök ilëak i kaöök yang omën wonrekël saut. Pël yaëèn omnarö kat wiak pitëm kaat sèp wesak tenim ènëm yangerak waisa.

¹⁴ Pël èèn wangaöökaan oröak sè itaangkën omën kësang pan wëèn itenak yaköm èèn pitëm yauman omnarö ompyaö yemowas.

15 Wë wiap kan ten pim ruurö pim naë së epël ök määaut. “Omën wonrek wëen wiap kanëen yes. Pötaanök omnarö wes mään kaatë së kaömp sum ëöp.”

16 Pël maan Yesuuk epël niiaut. “Pit tol ëen söpën? Arök kaömp meneë.”

17 Pël niaan epël määaut. “Ten tarëkaan mam-pun? Tenim naë kaömp selap won, kaömp mor nas, ën i kaö imën kopët naar pël ëak wia.”

18 Maan epël niiaut. “Nem naë wak waiseë.”

19 Pël niak omnaröen maan nönö mö mäak wel aisëaan kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mäak kaömpöt pelak ten pim ruurö ningkën omnarö menaut.

20 Pël ëen omën pourö nak kep wesak kaut olaan ten wak kër 12 pötë waulön peö yaë.

21 Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 5000, ën öngre yokoturö pöt sangk nekelën.

Yesu pi i kaöökë roro sa

(Maak 6:45-56; Son 6:15-21)

22 Kaömp na pet irën Yesuuk ten pim ruuröen epël niak kék niiaut. “Ar wangaöök ilëak i kaöökë ëngk komuntakël seë. Pël yaëen ne omnarö wes määmaan.” Pël niaan saut.

23 Pël ëen pi omnarö wes mään yesën Anutuun ök mapënëak rosiraöök isa. Pël ëen koö olaan pimënt pörök wëen

24 wangaö i kaöökë luptak yesën kentö maap yamöön kaö maat weëre kosangring wangaöök yamö.

25 Pël ëen ëlpam wal ëöpënëak yaëen Yesu i kaöökë roro tenim ngësë yewais.

26 Pël yaëen itenak ten kas kësang ëak, “Elei, waötöp ëngk yewais,” pël mëak merëk ëaut.

27 Pël ëën pi tapëtakëer tenën epël niiaut. “Arim lupöt weë sëp. Nemtok yewaiserek kas ëëngan.”

28 Pël niaan Pitaak piin epël mëëaut. “Aköp, nimitok yaëen pöt aan ne i kaöökë roro nim naë waisum.”

29 Pël maan, “Wais,” maan Pita wangaöökaan orök kaöökë roro Yesuu ngësël yes.

30 Pël yeem kentö kësang yamöön itenak kas ëak i kaöökë öngpök yengmëem ngön ëak Yesuun, “Aköp, kaamök elnë,” pël mëëaut.

31 Maan Yesuuk tapëtakëer el mëak moresi weë epël yema. “Nim kön wi kosang yewesaut këlok pan yaën. Tol ëënak kön selap yaën?”

32 Pël mëak piarip wais wangaöök ilaan kentö leng yaë.

33 Pël ëën wangaöök wëaurö ten piin yaya mëak epël mëëaut. “Yaap pan, ni Anutuu Ruup.”

*Yesu pi yauman omën kësang Kenesaret
yangerak ompyaö mowesa
(Maak 6:53-56)*

34 Ten i kaö poö ëngköök së Kenesaret yangerak oröaut.

35 Pël ëën omën pörek wëaurö Yesuun itenak ëwat sak ngön maan yauman omën yang pörek wëaurö pim naë wak waisa.

36 Pël ëën pit pim ulpëen kautak pëen mësël ëak ompyaö sëpënëak këk yema. Pël maan omën pël ëa pörö ompyaö saut.

15

Anutuu ngön kosangötök ëaröaat il yewas (Maak 7:1-13)

¹ Parisi ngönën omën naröere ngön kosangötë ngarangk narö Yerusalem kakaan Yesuu naë wais epël yema.

² “Nim ruurö tol ëënak tiarim ëaröa ngön kosangöt ilap yari? Pit ngön kosangötë wieëaul kaömp nëmpënëak mor i nairën yaë.”

³ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ar tol ëënak arim ëaröa ngön kosangöt ngaarëk önëak Anutu pimtë ngön kosangöt wa yoolak?”

⁴ Anutuuk kosang wesak epël ëa. ‘Nim ëlre pepaarë ngön ngar wak ompyaö elmë.’ Ën nenteta epël. ‘Omën namp pim ëlëpön ma pepapön utpet wesak mapna pöp mën wel wiip.’

⁵ Anutuuk pël yaatak ar ngön epël yaaurö. ‘Namp pim ëlre pepaar omën nenten ap yewasën omën pim piarip kaamök elmëëpna pöt pim naë wiaan pöten, “Ne omën epët Anutuun yaö ëaup,” pël mëëaupök pim ëlre pepaarë ikanöök wë kaamök naalmëën pöt pangk yaë.’

⁶ Ar pël yeem arim ëaröa ngön kosangötë ënëm yeë pötak Anutuu ngönte ke ur yoolak.

⁷ Kaar omnarö aë. Tektek ngön yaaö omën Aisaia pim ngaanëër arimëën ngön ëa pöt kë yaarö. Pöt epël.

⁸ ‘Omën eporö pitëm këmötök neen yaya yenëem lupötök këëpöt yaalnëaurö.

⁹ Pitëm ngönöt nem ngön këëta urtak wiak nener rë yemoulaurö.

Pël yeem neen yaya yenëaan itaangkën mos ë yaë.”

*Tiarim lupmer utpet yewas pöta ngönte
(Maak 7:14-23)*

¹⁰ Pël mëak Yesu pi omnaröen ngön maan waisën epël yema. “Nem ngön ök niama epët kat wiak kön wi soköleë.

¹¹ Omnant këmtak yen pötök lupmer utpet newasën yaë. Këmtakaan yaarö pötök lupmer utpet yewas.”

¹² Pël maan ten pim ruurö së piin epël mëëaut. “Ni ngön pipot yemaan Parisi omnarö këëpöt kön yawi pöten ni ewat wëen ma?”

¹³ Maan epël ya. “Këra pout nem Pep kutömweri wëaupök pim ya lupöök nangëntën ëa pipot ti moolapnaat.

¹⁴ Ar Parisi omnaröen kön selap ëëngan. Pit omën it il tëauröa ök yaë. It il tëa naar nampnamp mësak yesem kanö wiaan saarëak parë orööpnaat.”

¹⁵ Pël niaan Pitaak epël yema. “Watepang ngön pipta songönte ök nia.”

¹⁶ Maan Yesuuk epël ya. “E, arta om köpël wëan ma?”

¹⁷ Arim omnant këmtak yen pötök utpet nani-waspan, yaatak sëen ya yaar pöten ar köpël ma?

¹⁸ Ën këmtakaan yaarö pipotökëer lupmeriaan yaarö. Pipotök lupmer utpet yewas.

¹⁹ Omën lupmeriaan utpet epot yaarö. Kön utpet, yamëngka, öngre omp wëwëet kom yaaö, öngre omp nga yaaö, këkain, kaar, neneren utpet wesak yaaö,

20 pipot lupmeriaan oröak lupmer utpet wasëpnaat. Mor i nairën kaömp yen pötak omnampë lupmer utpet newaspan.”

Kanan yangerakaan öng nampök Yesuun kön wi kosang wesa

(Maak 7:24-30)

21 Yesu pi ten pim ruuröaring Kenesaret yang pör sëp wesak Taaare Saiton ka pöörar wieëa yang pörekël saut.

22 Pël ëën Kanan yangerakaan ngönën köpël öng namp yang pörek wëaupök wais merëkre ngön ëak Yesuun epël yema. “O Aköp, Tewitë ëap, Anutuu Yaö Mëëaup, urmer namp nem koontupë lupmeri wëen këlangön kaö panë kat yawi. Pötaan ni neen yaköm elnë.”

23 Pël maan pi kangiir nemaan ëën ten pim ruurö pim naë së ke urak epël mëëaut. “Pi tiarim ënëm yewaisem merëkre ngön yaarek wes momëen sëp.”

24 Pël maan Yesuuk kangiir Kanan öng pöpön epël yema. “Anutuuk ne Israel pol sëpsëpöröa ök ëak repak sauröaan pëen wes nemëaup.”

25 Pël maan pi pim naë wais rar rë wesirak epël yema. “Aköp, kaamök elnë.”

26 Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Run-gaaröa kaömpöt wa ëp ëak kentörö nemangkën ë yaë pöl ni maimap kaamök naalniingan.”

27 Pël maan pi kangiir epël ök yema. “Aköp, yaap yaan. Pël ëaap kentörö pit peparö kaömp yenaurek yenën lupöt ti ngentiin na yaë pöl ni kaamök elnë.”

28 Maan epël yema. “Öng epop, ni kön wi kosang kaö panë yenewasën. Pötaanök nim kent kön

yawiin pöt orö nirëepnaat.” Pël yemaan tapëtakëer koontup ompyaö sa.

Yesuuk yauman omnarö kësang ompyaö mowesa

²⁹ Yesu ten pim ruuröaring yang pör sëp wesak kaalak Kalili i kaöökël së oröak ë kankan rosiraöök së wel aisëaan

³⁰ omën selap pan pim naë oröa. Omën ingöt kël wë, it il tē, kos korar së, ngön won së, yauman ke nentere nent yaaurö wak wais Yesuu naë rongan ë moulmëen ompyaö mowesaut.

³¹ Pël ëen omën ngön won saurö ngön aö, kos korar saurö wotpil së, ing kël waurö kan ing ë, it il tëaurö it nga së, pël yaëen omën kësang pörö itenak yaan sak Israel omnaröa Anutuun yaya yema.

*Yesuuk omën 4000 pörö kaömp mena
(Maak 8:1-10)*

³² Yesu pi ten pim ruuröen ngön niaan pim naë sëen epël niaut. “Ne omën kësang eporöen yaköm kön yawi. Pit neering wë kaömp nanën wëen kët nentepar nent ëak yes. Pötaanök ne pit këen wes mëen kan kourak yesem utpet ëëpanëak ya ngës yaë.”

³³ Pël niaan ten epël mëëaut. “Tiar omën wonrek wë omën kësang eporöa kaömp mangkën pangk nëmpna pöt tarëkaan öpen?”

³⁴ Pël maan Yesuuk, “Arim naë kaömp tolël ëak wia?” pël niaan tenök, “Kaömp 7, ën i kaö imën kopët naar,” pël mëëaut.

³⁵ Maan Yesuuk omnaröen yangerak wel ais-apën mëak

³⁶ kaömp 7 pötring i kaö imënaar wak Anutuun yowe mëak pelak ten pim ruurö ningkën omnarö menaut.

³⁷ Pël ëën omën pourö nak kep wesak kaut olaan ten wak kër 7 pötê waulön peö yaë.

³⁸ Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 4000, ën öngre yokoturö pöt sangk nekelën.

³⁹ Pörö Yesuuk wes mëën yesën tenring wangäök ilëak Makatan yangerakël saut.

16

Parisiire Satusi omnaröak retëng it ngolöp nent nent itaampënëak Yesuun mëä

(Maak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Parisiire Satusi ngönën omën narö Yesuu naë wais piin morök elmëak epël yema. “Ni maan retëng it ngolöp nent oröön Anutuu naëaan waisan pöt ewat sënaan.”

² Pël maan pitën epël yema. “Ar wiap kanötë itaangkën yanget sapiire waö yamëën itenak, ‘Wangam kanök këtëp mapënëak yaë,’ pël ë yeë.

³ Ën wangam kanötë itaangkën yanget mëëtmëët yaëën pöt, ‘Kopi pelëpënëak yaë,’ pël ë yeë. Ar mopöök uröamre kepilötön itenak ewat yaauröak peene Anutuu yaalni epëta songönten köpël yeë.

⁴ Omën peene akun eptak wë eporö ar utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaaurö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, om ngaan tektek ngön yaaö omën Sona pi i kaö imënëpë öngpök wëën Anutu pim elmëa pöta ököp pëen pet elniin itaampunëët.” Pël mëak pit sëp wesak saut.

Parisiire Satusi omnaröak irikor elmëëpanëak pepanöm mëëa

(Maak 8:14-21)

⁵ Ten Yesuu ruurö kaömpöt kat kol wiak piiring i kaöökë ëngk komuntakël së oröak kön wiaut.

⁶ Pël yaëën Yesuuk epël yenia. “Ar Parisiire Satusi omnaröa yisötön ngarangk këëkë ëën.”

⁷ Pël niaan ten neneren epël mëëaut. “Tiar kaömp peretöt wak newaisën ëautaan epël yenia.”

⁸ Tenimënt neneren yemaan kat men ëak epël yenia. “Arim kön wi kosang yewesaut këlok pan yaaurö, aë. Ar tol ëënak kaömp won pöten yak?”

⁹ Ar om neen köpël wë ma? Ne kaömp mor nas wak ulöl wesak omën 5000 pörö mangkën nëën pangk ëaut pöt ar kat kola ma? Pit kep wasën ar kaömp kaut kër tolël ëak waulön peö ëa?

¹⁰ Ën ne kaömp 7 pöteparök wak ulöl wesak omën 4000 pörö mangkën nëën pangk ëaut pöteta ar kat kola ma? Pit kep wasën ar kaömp kaut kër tolël ëak waulön peö ëa?

¹¹ Ar tol ëënak nem ngönten kön nawiin yeë? Ne kaömp peret pöten neniaan. Ar Parisiire Satusi omnaröa yisötön ngarangk këëkë ëën.”

¹² Pël niaan ten pim niia pöta songönten kön wiaut. Pi yis kaömp peretötë yamëa pöten neniaan, Parisiire Satusi omnaröa ngön kaaröt tenim yaapta öngpök ilapanëak niia.

Pitaak Yesuun pi Kristo pöt war wes ök mëëa

(Maak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Yesu pi tenring Sisaria Pilipai kak naë së oröak tenën epël pëël yenia. “Omnarö pit Omën Këëp neen talëp aim?”

14 Pël niaan epël määaut. “Narök niin, ‘Son i yamäaup,’ pël yaan narök, ‘Elia,’ narök, ‘Sere-maia ma tektek ngön yaaö namp wes,’ pël aim.”

15 Pël maan epël yenia. “Ën arimtok pöt neen talëp aim?”

16 Pël niaan Saimon Pitaak epël yema. “Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiaup. Ni Anutu wëwëetaringëpë Ruup.”

17 Pël maan Yesuuk epël yema. “Saimon, Sona pim ruup, ni ërëpërëp ëëmëep. Yang omën nampök ngön pipët ök neniaan, nem Pep kutömweri wëaupök yenia.

18 Pötaanök ne niamaan kat wi. Nim yapinte Pita, pöt kël kosangö. Ën nim nem songönte tekeri yewasën pipëteta kël kosangöökë ökö. Nook maan nem ingre mor saurö kël kosang pöökë rangk tauaan Setenë weëre kosangtak il naniwaspan.

19 Ne Anutuuk wa ngaöök yanimë pötak yeiläuta kiet nimpaat. Pël ëën yangerak omnant yaautön, ‘Pël ëëngan,’ mamë pöt kutömweriita pël naën ëëpnaat. Ën yangerak omnant yaautön, ‘Pël ë,’ mamë pöt kutömweriita pël ëëpnaat.”

20 Pël mëak tenën kosang wesak epël yenia. “Ar ne Kristo, Anutuu Yaö Neeaup, pöt onnaröen ök manganok,” pël niiaut.

*Yesuuk pi weletakaan wal ëëpnaap pöt ök mëäa
(Maak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)*

21 Akun pötak Yesuuk ngës rëak ten pim ruuröen omnant ënëm pim naë orööpnaatë ngönöt war wesak epël yenia. “Ne Yerusalem kak sëen ngarangkre kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröak këlangön kësang kat newiak

nemëngkën kët nentepar nent won sëen kaalak weletakaan wal ëëmaap,” ngön pöt ök yenia.

²² Pël niaan Pitaak pëëntakël koirak së epël mëak nga yema. “Anutuuk ngarangk elniaan omën ke pipot orö nanirëen ëëp.”

²³ Maan Yesuuk kaip tiak epël yema. “Seten, ni sëp newesak së kan newariingan. Nim ngön yaan pipët Anutuu ngönte won, omën ngönte.”

²⁴ Pël mëak Yesuuk ten pim ruuröen epël niiaut. “Omën namp pi nem ënëm elnëëpënëak pöt pimtë könöökë kentöt këëpöt weseë, ‘Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,’ pël wesak pim këra yetapër waalak nem ënëm ëëp.

²⁵ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat.”

²⁶ Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëel kaamök elmëëpën? Pël naëpan. Ma namp pim wëwë ompyaut kaalak öpënëak pöt oröpöt kangiir mampën?

²⁷ Omën Këëp nem Pepapë ëwaö nem rangk wiaan nem enselörö koirak waisumaap. Pël ëak omën pourö neenem wëwëatë kangut mempaap.

²⁸ Ne yaap pan niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawiin wëen Omën Këëp ne omp ak sak yewaisën itaampun sa.”

*Yesu pim möönre koröp maim wa
(Maak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Kët 6 ëak won sëen Yesu pi Pitaare Semsre pim nangap Son pörö koirak rosir wali naöök së pitëmënt wakaima.

² Pël ëak pi pitëm ëöetak möönre koröp maim wa. Ën pim këere wot kante këtëpë ök ëwa ëën ulpëënëpta kölam panë tëa.

³ Pël ëaan pit itaangkën Mosesre Elia piarip oröak Yesuring ngönaak yeëa.

⁴ Pël ëën Pita pi Yesuun epël ök mëëa. “Aköp ten eprek wëën ompyaö yaë. Ni kent yaëën pöt ne ka kot nentepar nent ök remaan. Nent nimëën, nent Mosesëën, nent Eliaëën pël ëak ök remaan.”

⁵ Pël yemaan tapët pöt uröam kölam ëwa nempel irë kaka elmëën Anutuuk uröamta öngpökaan epël mëëa. “Epop nem Ruup. Ne piin ya kë sak kent pan yaalmë. Ar pim ngönte kat wiin.”

⁶ Ruurö pit ngön pöt kat wiak kas panë ëën yangerak së ngentiak wot nön ëak wieëa.

⁷ Pël ëën Yesu pi së pitën ngëën elmëak epël ök mëëa. “Wal ëëë. Kas ëëngan.”

⁸ Pël maan pit we riak itaangkën muntaar won, Yesu pimënt wëa.

⁹ Pit rosiraöökaan yeirëem Yesuuk pitën pepanöm epël mëëa. “Arim omën it köpëlöt ityaangk pöten omnaröen peene ök mangan. Ënëmak Omën Këëp ne weletakaan wal ëënak omnaröen ök man.”

¹⁰ Pël maan pim ruuröak epël mëak pëël mëëa. “Ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak Elia

wet rëak oröönak Anutuu yaö mëëaup ënëm orööpnaat pël aim?”

11 Maan pi epël mëëa. “Yaap, Elia pi wet rëak oröak Anutuu yaö neeaup nemëën omnant kopëta wasëpënëak ëaut.

12 Pël wiaap ne epël niamaan. Elia pi yok oröak wëën omnarö piin këëkë ewat nasën wë pitëm könöök utpet mowesaut. Pötaanök Omën Këëp neenta tapël elnëëpnaat.”

13 Pël maan pit epël kön wia. “Pipët Son i yamëaupön ya.”

Yesuuk yokot nampë lupmeriaan urmer namp waö ë mëä

(Maak 9:14-29; Luk 9:37-43)

14 Omën kësang pan wa top ëak wëën pit wais oröön omën namp Yesuu naë wais rar rë mowesirak epël yema.

15 “Kaöap, ni nem yokotupön yaköm kön wi. Pi it ngengën yeem imeri ilaöre es kotö pël yaë.

16 Pël yaëën nim ruuröa naë wak wais ompyaö wasëpënëak maan poprak ëaut.”

17 Pël maan Yesuuk epël yema. “O kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar lup kosarö. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem ar kön wiin akun tolëel arring wë arim könömöt weim öm?” Pël mëak epël yema. “Yokotup wak wais.”

18 Pël maan wak waisën Yesuuk urmerapön nga maan kas oröak yes. Pël ëën akun tapëtakëër ompyaö saut.

19 Pël ëën ten pëentak së Yesuun, “Ten tol ëënak urmerap waö ë momëëënëak poprak ëan?” pöten pëël mëëaut.

20 Pël maan epël niiaut. “Arim kön wi kosang yewesaut këlok yaë pötaan poprak ëan. Ne yaap niamaan. Ar kön wi kosang kot panë nent wieëan talte rosir epöön, ‘Ni tiak eprekaan ëngkrek së orö,’ pël maan yok pangk pël ëëpën. Ar kön wi kosang kaö newasënë pöt omnant pout pangk ëënëët.

21 [Urmer ke pilörö weëre kosangring wë. Pötaanök pit waö ë momëënë pöt kan munt naö won, om Anutuun kimang manëak kaömp ngës olëak önë kopët pötakëer waö ë momëënëët.]”

Yesuuk pimtë wel wiak wal ëëpnaata ngönte ök maan akun nentepar ëa

(Maak 9:30-32; Luk 9:44-45)

22 Ënëmak Yesuuk ten pim ruurö wa top ë niulëak epël niiaut. “Omnaröak Omën Këëp ne ngaaröa moresi neulëëpnaat.

23 Pël ëën pit nemëngkën kët nentepar nent won sëen kaalak weletakaan wal ë neulëëpnaap.” Pël niaan ten yaköm panë kön wi aut.

Yesuuk ngönën tup kaöeta takis mena

24 Ënëmak ten Yesu piiring Kapaneam kak së oröön omën Anutuu ngönën tup kaöetaan takis yewa pörö Pitaë naë wais epël mëak pëel yema. “Arim rë yanuulaup ngönën tup kaöetaan takis nawiin yeëa ma?”

25 Pël maan Pitaak, “Won, yawiaup,” pël mëak Yesuu kaatak së ilëak ök nemaan wëen pimtök epël mëak pëel yema. “Saimon, ni kön tolëel yawiin? Yang omp akörö pit talöröa naëaan takis yewa? Pitëmtë omnaröa naëaan ma maimaröa naëaan yewa?”

26 Pël maan Pitaak, “Maimaröa naëaan,” pël yemaan Yesuuk epël mēëaut. “Pël yaëën yang omp aköröa karurö pangk takis nemangkën ë yaë.

27 Pël ëaap tepër nemangkën ëën pit kön wiin utpet ëëpanok i kaöök sē tatē olëak i kaö imën wet rëak ömë pöp këm nga ëak itaangkën sum nent wiaan pöt wak sē tepërim könkön takis mamp.”

18

Yesuu ruuröak piin talëpök wotöök sak wë pöten pëël mēëa

(Maak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 Yesuuk Pitaan pël yemaan akun tapëtak ten pim ruurö naë sē epël mëak pëël mēëaut. “Anutuu wa ngaöök yanimë eporö tenëkaan talëpök wotöök wë?”

2 Pël maan pi runga nampön ngön maan waisën tenim tekarak tau ulmëak

3 epël yenia. “Ne yaap niamaan. Ar kön kur kaip tiak arimtën kön wiin iraan rungaaröa ök nasën ëënë pöt Anutuuk wa ngaöök nanimëëpan.

4 Namp pi pimtën kön wiin iraan runga epöpë ök sak öpna pöp omën Anutuu wa ngaöök yamëautak wëauröa wotöök sak öpnaap.

5 Omën nemëën yak runga kot ke epëlëp sant elmëëpna pipop ne sant elnëëpnaap.”

Utpetatëën këk nemaan ëëpenaat

(Maak 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 “Ën omën nampök kot ke epëlöröakaan namp neen kön wi kosang yewesaupön këk maan pim kön wi kosang yewesaut sëp wasëpënëak yaëën pöt pël ëëpanëën naröak wet rëak kël kësangö pim

mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt pangk eëpnaat. Pöt omën pöpök maan kot ke epëlöröa namp pim kön wi kosang yewesaut sêp wasën pöt kangiir utpet kaö panëet pim naë orööpnaat.

⁷ Yaköm. Morök ke nentere nent yaaröön omnarö saun yokoir. Yaap, morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat. Pël äaap omën morök elmëen omnarö saun koirëpna pöp tol eëpën?

⁸ Nim moresök ma ingesök utpet nent koirën pöt il olam. Mor kopëtasring ma ing kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiar-ring wëen Anutuuk es kosangwesi nuulaan pangk naën eëpnaat.

⁹ Ën omën nim itöök itaampëetak weru nuulaan utpet eëmëak yeem pöt it pö ur olam. It kopët naööring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pourarring wëen Anutuuk es parëaöök wa nuulaan pangk naën eëpnaat.”

*Sëpsëp kö saupë watepang ngönte
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ “Ar ngarangk këekë eën. Runga neen kön wi kosang yewesa kot eporöen kön wiin irepan. Ne yaap niamaan. Ensel pitën ngarangk yaaurö kët ëlötë nem Pep kutömweri wëaupë eöetak wë pitëmëen ya yamëngk.

¹¹ [Omën Këep ne omën utpet ëak kö sêpënëak yaaurö koirak ompyaö wasumëak waisaup.]

¹² “Ar kön tolëël yawi? Omën namp pim pol sëpsëp 100 ëak wëauröak kopët namp kö sëen pöt

pi tol eëpën? Pi 99 ompyaö wëa pörö rosiraöök moulmëak kö sak sa pöpön ngaöl eëpnaat.

¹³ Ne yaap niamaan. Pi ngaöl ë së koirak 99 kö nasën ëa pöröaan ya kë nasëpan, ngaöl ëak koira pöpönökëer ya kë panë sëpnaat.

¹⁴ Pötaanök nem Pep kutömweri wëaupë kentöök pim omën runga kot eporöa ök sak wëauröakaan kopët namp kö sëpnaaten kaaö yaë.”

Kar nampök utpet elniin wotpil wasëpenaata ngönte

¹⁵ “Nim kar nampök utpet elniin pöt ni pim naë së arpimënt wë utpet pöta ngönte an. Pël eën pi nim ngönte kat wiak ënëm eën pöt arip lup kopëtemer sak önëet.

¹⁶ Ën nim ngönte kat nawiin eën pöt ni omën kopët namp ma naar koirak pim naë sën. Pël ëak ar naar ma naar namp pöröak pim ngönte ëak wotpil wasën.

¹⁷ Ën pi arim ngönte wa olaan pöt së ingre moröröen ök man. Pël eën pitëm ngönteta wa olaan pöt piin, ‘Ngönën wonöröere utpet yaauröa ököp,’ pël mëak waö ë mëen.

¹⁸ “Ne yaap niamaan. Ar yangerak wë omnant yaautön, ‘Pël eëngan,’ manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat. Ën yangerak wë omnant yaautön, ‘Pël ë,’ manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat.

¹⁹ “Ën nenteta epël niamaan. Arim naëaan omën naar omën nentaan Anutuun kimang manëak lup kopëtemer sak kimang manë pöt nem Pep kutömweri wëaup yok pangk kat wiipnaat.

20 Ar omën naar ma naar nampök nem yapin-takël kimang manë pöt ne arim tekarak wë kaamök elniimaat.”

Inëen ru utpetapë watepang ngönte

21 Yesuuk pël niaan Pitaak naë së epël yema. “Aköp, nem karip utpet yaalnëen ne akun tolël äak pim utpet pöt ent ë moolam? Akun 7 äak pël ëen pangk ëëpën ma?”

22 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne akun 7 äak pël niaan, sangk naalngan, om pël ëeim ömëëten yeniak.

23 “Pöta watepang ngön nent epël niamaan. Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt ne yang omp ak nampë pim inëen ruurö sumat mangkën kangut mampënëak yas mëäa pötakël ök ëëmaan.

24 Pi nampön yas maan waisa. Pöp 10 milion kina pël mangkën kangut nemangkën äa.

25 Pi sum kësang pöta kangiir mon oröpöt mampënëak ap yewasën omp aköpök pimëntre pim öngre ruure omnant pout omnarö menak sum öpënëak mëäa.

26 Pël maan inëen ru pöp omp aköpë naë së rar rë wesirak wiap sësë mëak epël mëäa. ‘Kaöap, ni yaköm kön newi. Pël ëen ne sapsap nimpö së pet irumaan.’

27 Pël maan omp aköpök pim kang kësang pöt söp wesak söpënëak mëäa.

28 Pël ëen inëen ru pöp kaatakaan oröak së kan kourak inëen ru pim kar namp koirak. Pim kar pöp puuk 100 kina pël mangkën kangut nemangkën äaup. Pöp koirak ngerngeröök moröak, ‘Nem kangut peene nan,’ pël mëak këk mëäa.

29 Pël maan pim karip rar rë wesirak wiap sësë mäak epël mëäa. ‘Ni yaköm kön newi. Pël ëän ne kangut sapsap nimpö së pet irumaan.’

30 Pël maan pi kat nemowiin wii kaatak moulmäak epël mëäa. ‘Nem kangut pout pet irakök oröömëep.’

31 Pël ëän inëän ru pim karuröak pim ëa pöten itenak ya këlangön panë ëän së omp aköpön ök mëäa.

32 Pël ëän inëän ru mon kësang mena pöpön kaalak yas maan waisën epël mëäa. ‘Ni inëän ru utpetemor. Nem sum kësangötë kangut ni wiap sësë yenëaan yaköm ëän pout sëp wesaut.

33 Nem niin yaköm elnian pöl tol ëänak nim karipön naën ëaup?’

34 Pël mäak omp aköpök ya sangën ëän wii kaatak moulmäak epël mëäa. ‘Nem kangut pout pet irakök oröömëep.’ ”

35 Yesu pi watepang ngön pöt ök ë pet irak tenën epël niiaut. “Arim karuröa utpet elniäut yaap ent ë nemoolaan ëënë pöt nem Pep kutömweri wëaupök tapël elniipnaat.”

19

*Öng wes yamëauta ngönte
(Maak 10:1-12; Luk 16:18)*

1 Yesu pi ngön pöt ök ni pet irak ten pim ru-uröaring Kalili yanger sëp wesak Yotan olëak ëngk komuntakël Yutia yangera kautakël saut.

2 Pël ëak wëän omën kësang ënëm wais pörek oröön yauman omnarö ompyaö mowesaut.

³ Pël yaëen Parisi ngönën omën narö wais piin morök elmëak epël yema. “Omën namp pim öngöp omën nant ëen yok pangk wes mëepën ma?”

⁴ Maan epël yema. “Ar ngönëntak epël wia pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Anutu pi ngaan omën ket ëëpënëak öngre omp pouwaar ket ëa.

⁵ Pël ëak Anutu pi epël ëa. ‘Ne ompöpë kosaöökaan öngöp ket ëaut. Pötaanök omp namp pim ëlre pepaar sëp wesak öngöpring erën ëen piarip pouwaarök möönre koröp kopëtaö sëpnaat.’

⁶ Anutuuk pël ëa pötaanök piarip naarök erën ëen möönre koröp kopëtaö yes. Anutuuk erën elmëa. Pötaanök omnarök yok pangk kom naën ëëpenaat.”

⁷ Pël maan pit piin epël yema. “Moses pi tol ëënak epël ëa? ‘Namp pim öngöp wes mëepënëak pöt kaöaröa naëaan pep kosangwer wa öngöp menakök wes mëëpnaat,’ pël ëa.”

⁸ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Moses pim ngön kosangtak arim lup kosangtaanök öng wes mëënëëtaan kuure mak niia. Pël ëaatak ngön pöt won wiaan ngaan panëer Anutu pim öngre omp ket ëa pötak pël ëënëak neniaan.

⁹ Ën nook pöt epël niamaan kat wieë. Namp pi pim öngöp öngre omp wëwëet utpet newasën wëen wes mëak öng muntap koirëpna pöp pi öngre omp wëwëet utpet wesak saun koirëpnaap.”

¹⁰ Pël yemaan ten epël mëëaut. “Pil wiaan pöt öng naön öpën seëa.”

¹¹ Pël maan epël niiaut. “Omën pourö arim ngön pöta ënëm pangk naëpan. Om Anutuuk öng naön ëëpënëak mapna porö pëen arim ngön pöta ënëm ëak öng naön ëëpnaat.

12 Omnaröa öng naön yaaö pöta songön nentere nent wia. Narö pitëm ëlöröak mos wilën öng naön ëëpnaat. Narö omën naröak öp ilën öng naön ëëpnaat. Narö Anutuu yaat mëmpënëak kön wiak öng naön ëëpnaat. Omën nem ngön epët kat wiak Anutuu yaat mëmpënëak tek öpna pörö yok pangk pël ëëpnaarö.”

*Yesuuk rungaarö welaköt elmëa
(Maak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

13 Akun nentak omën narö pitëm rungaarö Yesu pim moresiar pitëm rangk mowiak Anutuun kimang mapënëak wak waisa. Pël yaëën tenök nga yemaan

14 Yesuuk epël niiaut. “Nga mangan. Wes mëën nem naë waisëp. Ke pilörö Anutuuk wa ngaöök mëëpënëak yaö yema pötaanök.”

15 Pël niak pim moresiar pitëm rangk mowiak wes mëak yang pör sëp wesak nal saut.

*Omp ulwas omnant kësang wieëaupë ngönte
(Maak 10:17-31; Luk 18:18-30)*

16 Akun nentak omp ulwas namp Yesuu naë wais epël yema. “Rë yanuulaup, ne ya ompyaö tol nent mënak wëwë kosangta yaö sum?”

17 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni tol ëënak ya ompyauten pëël yenëaan? Anutu kopëtapökëër ompyaup. Ni wëwë kosangtak ömëak pöt Anutuu ngön kosangöt ngaarëk öm.”

18 Maan “Ngön kosang tal nent ngaarëk öm?” pëël yema. Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Ni omën mëngkanok. Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok.

19 Ni nim elre pepaarë ngön ngar öm. Nimtëen lup sant yaën tapël muntaröen elmëem.”

20 Pël maan omën pöpök epël yema. “Pipot nem kotuukaan ë waiseimautöp wëwë kosangtak ömaan munt tal nent ëem?”

21 Maan Yesuuk epël yema. “Ni ompyaö sumëak pöt së nim omnant pout menak sumat wak omën omnant wonörö mamp. Pël ëemë pöt kutömweri omën ompyaut orö nirëepnaat. Pötaanök pël ëak wais nem ënëm elnëem.”

22 Pël maan omnamp pi pöt kat wiak ya këlangön kön wiak sa. Pöt pi urömere kaar es kësang wieëa pötaanök.

23 Omën pöp yesën Yesuuk ten pim ruuröen epël niaut. “Ne yaap niamaan. Omën omnant kësang wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamëa pöta öngpök ilapnaataan poprak ë yaë.

24 Pöta nokoli nent epël niamaan. Pol kamel namp yok pangk wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkënte. Ën omën monere uröm selap wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëet.”

25 Pël niaan ten kat wiak weëre kosang won sëen epël mëëaut. “Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëepna pöt omën tolëelëpök yok pangk wëwë kosangtak öpën?”

26 Maan Yesuuk tenën it kos ëë epël yenia. “Omnaröak Anutuu wa ngaöök yamëautak ilanë pöt pangk naën ëënëetak Anutuuk yok pangk kanö koir nimpnaat. Pöt pi weëre kosangringëpök omnant pout pangk yaaup.”

27 Pël niaan Pitaak kangiir epël yema. “Kat wi. Ten omnant pout sëp wesak nim ënëm elniaut.

Pöta kangiir ten enëmak oröpöt orö nirëepën?”

²⁸ Maan Yesuuk epël yenia. “Ne yaap niamaan. Enëmak omnant pout ngolöp wasën ompyaö sëpna pötak Anutuuk Omën Këep ne weëre kosang nangkën nem ur kësangtak wel aisëaan ar nem enëm elnëimauroeta kaö sak ur kësang 12 pötë wel aisëak neering Israel kur 12 pötë ngön ë pet irëpen sa.

²⁹ Omën namp nemëen yak pim kaare yang, öngre ru, sasre nan, ëlre pep, ëmre ya sëp wasëpna pöp Anutuuk kangiir omën ke pilöt kësang pan tekeri wes mangkën wëwë kosangët pep sëpnaap.

³⁰ Wetëeröakaan selap enëm rapnaat. En enëmaröakaan selap wetë rapnaat.”

20

Wain yaaweri ya mëmpënëak wes mëauta watepang ngönte

¹ Akun nentak Yesuuk watepang ngön nent epël niiaut. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt wain yaawer wieëa nampök pim ya pöweri omnarö ya mëmpënëak wes mëen sa pötakël ök ëëmaan.

² Omën pöp pi kët kopët nentaan 2 kina mampna pöten maan pit kat wiin pangk ëen yaakë wes momëen sa.

³ Pël ëen këtëp kosang yesën pi së itaangkën narö pit ka tomök tauwal ëeim wëen epël ök mëea.

⁴ ‘Arta nem yaak së ya mëngkën ne sum ompyaö nimpaan.’

⁵ Pël ëen këtëp luptak wëen së tapël ök mëak kaalak këtëp tingk yewasën tapël ëa.

6 Pël äak wiap kan kaalak sê itaangkên munt narö ka tomök tauwal yaëen pitta koirak epël mëak pëël mëea. ‘Ar tol ëënak kêt ël epöök ya namëngkên wisën eprek wakaim?’

7 Pël maan pit epël mëea. ‘Ten omën nampök ya ngön nent neniaan.’ Maan, ‘Arta nem yaak sê ya mëmpunëen seë,’ pël mëea.

8 “Koö yoolaan ya pepap pimënt sê pim ya ngarangkëpön epël ök mëea. ‘Ya omnaröen ngön maan waisën pitëm sumat man. Wet rëak ënëm waisa puorö pitëm sumat man. Pël äak pitëm rakörö tapël tapël mampö sê wetëerö ënëm man.’

9 Pël maan omën wiap kan oröak ya mëna pörö waisën 2 kina 2 kina mena.

10 Pël äak mampö yesën wet rëak ya mëna pörö pit sum isak öpnaat wesa pöt om 2 kina tapël mena.

11 Pël ëen pitëm sum mena pötaan ya pepapön kaaö ngön mëak epël mëea.

12 ‘Ënëm ya ngës rëaö eporö pit akun kot nent ya mëna. Ën ten kêt ël epöök kêt nga köpël ya mëneimaurö. Pël äauröak tenim yaningkên tapël pit yemangkên. Pöten kaaö.’

13 Pël maan pi kangiir pitëm tekrakaan nampön epël mëea. ‘Ngöntöp, ne niin utpet naalniin. Ne 2 kina nimpa pöten niaan ni kuure mak neeaup.

14 Pötaanök nim sumet wak sê. Nim yaningk tapël ënëm waisa eporöeta mampëak kön yawi.

15 Sumat nemotöp nem kön wiaul naalmëëngan ma? Ni tol ëen nem kësangënten kön wiin utpet yaë? ”

16 Watepang ngön pöt niak epël yenia. “Pöta ök ënëm Anutuu naë waisauröakaan selap wotöök

moulmëepnaat. Ën wet rëak waisauröakaan selap tapël ënëm moulmëepnaat.”

*Yesuuk pim wel wiak kaalak wal ëepnaata ngönte ök maan akun nentepar nent ëa
(Maak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

¹⁷ Yesuuk ten pim ru 12 pöröaring Yerusalem kakë yesem tenën pëen wesak epël niiaut.

¹⁸ “Kat wieë. Tiar peene Yerusalem kakë yewais. Pörek sëen Omën Këëp ne omnaröak kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröa naë neulëen pit ngön yaatak ne wel wiimëak neak

¹⁹ ngönën köpëlöröa naë wes nemëen pitök ökre was neak pës nemöak këra yetaprak nemöön wel wiak akun nentepar nent won sëen kaalak wal ëëmaap.”

*Semsre Son piarip wotöök sëpënëak mëëa
(Maak 10:35-45)*

²⁰ Pël niaan Sepeti pim öngöpök pim yokot Semsre Son pöaar Yesuu naë wak së rar rë wesirak omën nentaan kimang yema.

²¹ Pël ëen Yesuuk, “Ni oröptaan kent yaë?” pël maan epël yema. “Ënëmak nim omën poutë kaö sak ömë akunetak nem ru epaar, nim kopi-rarë, namp yaapkëel namp katnëel, wel aisëak wë niiring ngarangk ëëpnaan kosang wes mamëak yeniak.”

²² Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim yenëak pöta songönte ar köpël wë. Ne kelöntak i kakam yaaut yen pöl këlangön kësang kat wiimaap. Pöt arip pangk ëënëëwaar ma?” Pël maan piaripök, “Pangk ëënaawaar,” pël yema.

23 Maan epël yema. “I kakam pöt pangk nënëet. Pël eënëetak nem kopirarë yaapkëelaan katnëel wel aisapnaata ngönte nook naëngan. Nem Pepapök wel aisapënëak yaö mëea pöröakëer wel aisapnaat.”

24 Pël yemaan ten ru 10 pörö Sepeti pim ru-aarëen mëea pöt kat wiak ya sangën äaut.

25 Pël eën Yesuuk tenën ngön niaan pim naë sëen epël niiaut. “Yang nantë omp akörö pitëm omnarö nga äak ngarangk yaalmë. Pël yeem pitëm ikanöök ngarangk narö moulmëen pitta tapël omnarö ngarangk yaalmë.

26 Ar pël eëngan. Arim naëaan namp kaö sak öpënëak pöt pi ar pouröa inëen elniip.

27 Ën namp wotöök sëpënëak pöt pi kot panë sak ar pouröa inëen panë elniip.

28 Pi nem yeë epël eëp. Omën Këep ne omnaröak inëen elnëepënëak newaisën. Nook arim inëen elniak omnarö utpetatë öngpökaan kama niömaan arim kangiir wel wiimëak waisaup.”

*Yesuuk omën it il tëa naar ompyaö mowesa
(Maak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

29 Ten Yeriko kakaan yesën omën kësang pan Yesuu ënëm waisa.

30 Pël yaëen omën it il tëa naar kan eöök wel aisëe Yesuu yesa ngön pöt kat wiak ngön äak epël yema. “Aköp, Tewitë äap, Anutuu Yaö Niiaup, ni tenipön yaköm kön niwi.”

31 Pël yemaan omnaröak leng eëpën mëak nga yemaan piarip pöten kat nemowiin ke urak kaalak ngön äak epël yema. “Aköp, ni Tewitë äapök tenipön yaköm kön niwi.”

³² Pël maan Yesu pi leng äak kamtaöök taueë ngön maan waisën piaripön epël pëel yema. “Arip tol elniimëak yak?”

³³ Maan piaripök epël yema. “Aköp, ni aan tenip it nga sën.”

³⁴ Pël maan Yesuuk piaripön yaköm eën pim moresiar piarpim itöörarë rangk mowiin tapëtakëer ompyaö sak Yesuu ënem saut.

21

Yesu pol tongkiipë rangk isak Yerusalem kakë sa (Maak 11:1-11; Luk 19:28-40; Son 12:12-19)

¹ Ten Yesuring Yerusalem kak temanöm yesem Petepasi ka Olip tomök wieëa pöök oröak Yesuuk pim ru naar epël mëak wes yamë.

² “Arip ka ëngköök së oröak itaangkën pol tongki ruupring namp këraamentëk wii ngan ë ulmëën öpnaat. Pipaar tapëtakëer wilak mësak waisën.

³ Pël yaëën omën nampök pëel yeniaan pöt epël man. ‘Aköpök epaarën ya.’ Pël maan kat wiak tapëtakëer pëel niaan mësak waisënëët.”

⁴ Pël yaëën tektek ngön yaaö nampë ngaan ngön ök ëa nent kë oröa. Ngön pöt epët.

⁵ “Omën Saion kak wëauröen epël man.

‘Kat wieë. Arim omën omp aköp arim naë yewais. Pi pimtën kön wiin nawis, ya wiapring pol tongki-ipë rangk yewais.

Yaap, pi pol tongki ruupë rangk wel aisëak yewais.’ ”

⁶ Maan ru pöaar së Yesu pim ök mëëa pöl ëa.

7 Piarip pol tongkiipre ruup mēsak wais pi-arpim ulpëen rangköt pērëak pol tongkiipë rangk mourön Yesu rangk wel aisëa.

8 Pël ëak kan yesën omën kësang pan pitëm ulpëen rangköt pērëak kamtaöök mourö yesën naröak ya lupöök së kewisat ilak këemre kewis elmë yes.

9 Pël ëak omën wet rëak yesauröere ënëm yesa pourö ërëpsawi yeem ngön ëak epël yema.

“Tewitë ëap, yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Anutu ngaarëk wëaup, yowe.”

10 Pël ë së Yerusalem kak yaaröön pörek wëaurö yaan sak epël yema. “E, pipop talëp?”

11 Pël yemaan omën Yesuring yesauröak epël yema. “Epop tektek ngön yaaö omnamp, Yesu, Kalili yangerak Nasaret kakaanëp.”

Omën narö ngönën tup kaöetak omnant mam-pööre sum ë pël ëeim wëen waö ë mëa

(Maak 11:15-19; Luk 19:45-48; Son 2:13-22)

12 Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë momëak omën mon ngawingawi yaauröa urötere omën int ekörö menak sum yewauröa uröt kaip ti yemoola.

13 Pël ëak pitën epël yema. “Ngönën pepeweri Anutuuk epël ëa. ‘Nem tup pipten omnaröak kimangyenëa kaat pël apnaat.’ Ar pipël yaëen këkain yaauröa kaata ök yes.”

14 Omën it il tëaare ing il tëaurö pim naë waisën ngönën tup kaöetak ompyaö mowesaut.

15 Pël yaëën kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröak pim ya retëngöt mëmpööre rungaaröak piin, “Tewitë äap, yowe,” pël maö yaauten itenak pit ya sangën ëën

16 piin epël yema. “Ni pitëm yenia pöten kat wian ma?” Maan Yesuuk epël yema. “Mak, ne yok kat wia. Pël äaap ngön nent ngönëntak wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Pöt epël. ‘Ni runga kotre kapaatakörö kengkën mowasën pitëm këmötëaan ompyaö wesak yaya yenia.’ ”

17 Pël mëak pit sëp mowesak Yerusalem kakaan oröak Petani kak së wë koö olaan ka uraut.

*Yesuuk maan këra kemment umön rëa
(Maak 11:12-14, 20-24)*

18 Wangam kanök ka kaöaöökël kaalak yesem këën äa.

19 Pël ëën këra kem kan ëöök wëa nementën itaangkën ulöpörö nautön, om ëpöt pëen wëa. Pël ëën pömentën epël yema. “Ni kaalak ulöp utnganok.” Pël maan kem pöment tapëtakëer saap wak umön yarë.

20 Pël yaëën ten pim ruurö pöten itenak yaan sak epël mëëaut. “Kem epment tol äak teëntom umön yera?”

21 Pël maan Yesuuk epël yenia. “Ne yaap nia-maan. Ar kön selap äak yok pangk pël ëëpën ma won pël kön nawiin, kön wi kosang wasënë pöt arökta nem kemmentën maan yaë epël ëëneët. Pöt pëen won. Tomön epöonta, ‘Ni tiak i kaöökël së orö,’ pël maan pangk pël ëëpnaat.

22 Ar kön wi kosang yewesautaring wë Anutuun nem yapintakël omën nenten kimang manë pöt nimpnaat.”

*Kaäaröak Yesu ya yamängkauten pëel mëä
(Maak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

²³ Yesu pi kaalak ngönën tup kaöetak së ilëak omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaäaröere ngarangkörö pit pim naë wais epël mëak pëel yema. “Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak ëeimën? Talëpök pël ëëm niia?”

²⁴ Pël maan Yesuuk kangiir epël kaip ti mëëaut. “Nookta arën pëel niamaan. Ar këët ök neaan pöt ne talëpë këmtak omnant yeëan pöt ök niamaan.

²⁵ Sonë i mëëima pöt talëpök maan eima? Anutuuk ma pimtök kön wiak eima?” Pël maan pit neneren epël yema. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mepenaatep pi epël niepan. ‘Tol ëënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?”

²⁶ Ën tiar ‘Sonök’ pël mepenaatep omën pouröak piin, ‘Tektek ngön yaaö namp,’ pël yaurö yak utpet niwaspan. Pötaan kas yaë.”

²⁷ Pël mëak Yesuun kangiir epël yema. “Ten köpël.” Pël maan Yesuuk epël mëëaut. “Nem yeë epotta talëpök neaan yeë pöt ök neniangan.”

Yokot naarë watepang ngönte

²⁸ Pël mëak Yesuuk ngön nent epël ök yema. “Ar kön tolël yawi? Omën namp pim yokot naar wëa. Pël ëën wetëepë naë së epël mëëa. ‘Yokotup, ni peene së nem wain yaöök ya mën.’

²⁹ Pël maan pi, ‘Won, ne pël naëngan,’ pël mëak wë ënëmak lup kaip tiak sa.

³⁰ Pël yaëën pepap pi pim yokot muntapë naë së tapël ök mëëa. Pël maan pi, ‘Mak, ne sumaap,’ pël mëak nasën ëa.

³¹ Ar kön tolël yawi? Yokot talëpök pepapë ngönte ngaarëk wa?” Pël maan pit, ‘Wetëëp,’ maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap niamaan. Takis yewaö utpetere öng omp nga yaaö utpet ke pilöröak ar il niwesak Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapnaat.

³² Pöt Son pi wotpil yaauta kanö pet elni-pënëak yewaisën ar pim ngönten kön wi kosang newasën yaëen takis yewaö utpetaröere öng omp nga yaauröakëer pim ngönten kön wi kosang wesa. Pit pël yaëen ar itenakök lup kaip tiak tapël naën éan.”

Wain yaaweri ngarangk utpetaröa watepang ngönte

(Maak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ “Ne watepang ngön munt nent niamaan kat wieë. Omën kaö namp wain ya newer ngëntak ém ök réak wain ulöpörö wamp olapna yang öngöpö tëak ngarangk ëëpna ka wali nent ök réa. Pël éak ya omnarö ngarangk moulmëak pimënt yang wali nerek së wakaima.

³⁴ Wë köp yesa akunet temanöm sëen tööpënëak inëen narö wes mëen sa.

³⁵ Së oröön ngarangk moulmëaurö pit inëen namp pës möa, namp mën wel wia, namp kël mö wel wia.

³⁶ Pël ëen ya pepapök inëen munt narö kësang wes mëen së oröön tapël elmëa.

³⁷ Pël ëen ënëmak pimtë ru panëëpön, ‘Pit nem ruupë ngönte kat wiak ngaarëk öpnaat,’ pël weseë wes momëen sa.

³⁸ Pël ëen ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëea. ‘Omën epop pim pepapë mor

kolut pout öpnaap. Pötaanök tiar mëmpa. Pël een yaat tiarimeën sëpnaan.’

39 Pël mëak wain yaaweriaan wa wilëngkëel olëak mëna.”

40 Yesuuk ngön pöt mëak epël pëel yema. “Ënëmak wain ya pepap wais ngarangkörö tol elmëepën?”

41 Pël maan pitök epël yema. “Pi yaap omën utpet pörö mënak utpet wesak ngarangk munt köp yesa akunatë ulöpörö pi mampna pörö wain yaaweri moulmëepnaat.”

42 Pël mëak Yesuuk kaalak pitën epël yema. “Ngönën pepeweri epël wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

‘Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut

Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.

Anutu pimtok pël yaalmëen ten itaangkën ompyaö panë yaë.’

43 Pël wia pötaanök ne ök niamaan kat wieë. Anutuuk pim omën ompyaut ngaan ar nina pöt arim naëaan kama wak omën maimarö mangkën pit Anutuu könöökë ënëm een kë ompyaut pitëm wëwëetak orööpnaat.

44 [Omën namp wap epëtak soë urak kawî ngentiipnaap, pi koröp ilak utpet ëepnaap. Ën wapëtak pim rangk ngentiipna pöt, omën pöp ilak unön ëak utpet panë sëpnaap.]”

45 Kiri ar yaaö kaöaröere Parisi omnarö pim watepang ngön pöt kat wiak pi pitëmël ko wesak ya pël wesak

⁴⁶wali öpënëak kön wia. Pël äautak omën pouröak piin, “Tektek ngön yaaö omnamp,” pël yamëea pötaan kas eën sêp wesa.

22

Öngre omp mës mampënëak këere imën yenauta ngönte

(Luk 14:15-24)

¹ Yesu pi kaalak omnaröen watepang ngöntak epël ök yema.

² “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamëaut omën omp ak nampë pim ruup öng mës mampënëak këere imën kaö wa pötakël ök eëmaan.

³ Pi kaömpöt ar äak kopëta wes pet irak pim inëen ruurö omën pim wet rëak ngön ök mëëauröa ngësë yas wes mëen sëen pit kat wiak waisëpnaaten kaaö ëa.

⁴ Pël eën pi kaalak inëen ru munt naröen epël mëak wes mëa. ‘Omën nem wet rëak ngön ök mëëauröen epël man. “Kaömpöt ar äak kopëta wes wiak wë. Purimakaö kaöaröaring ru ompyauröeta möak omnant pout yok kopëta wes pet iraut. Pötaanök peene wais këere imën yenem ërëpsawi ëëpa.” ’

⁵ Pël maan pit së ök maan kat wiak pitëmotön sa. Namp pim yaakë sa. Namp pim uröm kaatakë sa.

⁶ Ën narö inëen ruurö wali wak utpet wesak mëna.

⁷ Pël eën omën omp aköp pi ya sangën eën pim nga omnarö wes mëen omën pim inëen ruurö mënaurö mënak pitëm kaaö es kor mëen kot sa.

⁸ Pël èèn pim inèèn ru naröen kaalak epël ök mēea. ‘Kēere imēn pöt kopēta wes pet irautak omēn nem wet rēak yas mēëauröak utpet ēa.

⁹ Pötaanök ar kamtatē yesem omēn koirēnēerö pouröen wais kēere imēn nēmpnaan ök man.’

¹⁰ Pël maan pim inèèn ru pörö kamtatē yesem omēn koirauröen ök maan ompyaöre utpet pourö sē kaatak ilaan peö ēa.

¹¹ “Omēn omp aköp pi omēn waisauröen itaampēnēak kaata kakaati ilēak itaangkēn omēn namp wa top ke pötē ulpēen yamēaup namēen wēen itena.

¹² Pël ēak epël mēea. ‘Ngöntöp, ni tol èèn wa top epta ulpēenēp won wais wel aisēaan? Ni pil yaēen pangk naēn yaē.’ Pël maan ngön won sak wēa.

¹³ Pël èèn omēn omp aköpök pim inèèn ruuröen epël mēea. ‘Omēn epop ingre morötē wii tēak koö panēetak wa moolan. Pi pörek wē ingre ya ilak aimeē kē pötöppötöp aim öpnaan.’ ”

¹⁴ Yesu pi watepang ngön pöt mē pet irak epël yema. “Ne yaap niamaan. Anutuu omēn selap yas mēëauröakaan kopēt naar waisēn wël ē yaulmē.”

*Takis yaautaan Yesuun morök elmēa
(Maak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

¹⁵ Pël maan Parisi ngönēn omnarö pit sē wa top ēak ngön tol nentak Yesuun nga wiipēn pël mēak kopēta wesa.

¹⁶ Pël ēak pitök pitēm ru naröere Erotē omēn narö wes mēen wais epël yema. “Rē yanuulaup, ten niin ēwat wē. Ni ngön wotpil yaaup, ngön ompyaö Anutuuk ök niaut pēen omēn pourö yaap wesak

rë yanuulaup. Ni omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup.

17 Pötaanök ni kön tolëel yawiin? Rom omën omp ak Sisa pöp takis mampen ma Anutu pimënt mampen?”

18 Pël maan Yesuuk pitëm utpet mowasëpënëak yaauten iteneë epël mëëaut. “Kaar, omnarö ar tol ëënak morök yaalnë?”

19 Mon kël nent wak wais neneë.” Pël maan pit nent wak wais yemangk.

20 Pël ëën Yesuuk pitën epël mëak pëël yema. “Könre yapin epot talëpëët?”

21 Pël maan pit epël yema. “Sisaëët.” Pël maan puuk epël yema. “Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.”

22 Pël maan pit yaan sak sëp wesak saut.

*Weletakaan wal yaauta ngönte
(Maak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

23 Kët pötak Satusi ngönën omën narö Yesuu naë waisa. Omën pörö weletakaan wal naëngan pël yaauro. Pit wais Yesuun epël mëak pëël yema.

24 “Rë yanuulaup, Mosesök epël ëa. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.’

25 Pël wiaap tenim naë omën nanang narö 7 ëak wakaima. Pël ëaurö nanëpök öng namp wak ru won wë wel wiin nangap öng kapirëp wa.

26 Pël ëën pi tapël wel wiin nang muntap öng kapir pöp wa. Pël pël ë seim omën nanang 7 pörö öng kopët tapöp wak ru won wë wel wi won sa.

27 Pël eën enëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia.

28 Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wë wal eëpena akunaöök ni kön wiin talëpë öng sëpën?”

29 Pël maan Yesuuk pitën epël yema. “Ar ngönëntre Anutuu weëre kosangöön ëngk ma e we-seë irikor ngön yak.

30 Wal eëne akunaöök ar omnarö öngre omp naëngan. Kutöm enselöröa ök tek önëerö.

31 Ën weletakaan wal yaaö pöt ngönëntak Anutuuk epël ëa pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

32 ‘Ne Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.’ Ngön pöta songönte epët. Omën porö wel wiaurö öp sak kutömweri wë. Pötaanök Anutu pi wel wiauröaap won, öp wëauröa Anutu.”

33 Pël maan kat wiak pim ngönëntaan yaan sa.

*Yesuun ngön kosangötë kaöeten pëël mëä
(Maak 12:28-34; Luk 10:25-28)*

34 Yesu pi ngön pöt ök maan Satusi omnarö ngön won sa. Pël eën Parisi omnaröak pöten kat wiak pit pimëen ngön nent kopëta wasëpënëak wa top ëa.

35 Pël ëak pitëm naëaan ngön kosangötë ngarangk nampök piin morök elmëak epël pëël yema.

36 “Rë yanuulaup, Anutuu ngön kosang tal nentak kaöet?”

37 Pël maan epël yema. “Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupre könre kön yawia pipot pout pimëen pëël elmëem.

38 Pipët Anutuu ngön kosangötë kaöet, muntat il yewas.

³⁹ Pël äak pöta kar nenteta wia. Pöt epël. Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem.

⁴⁰ Ngön pipteparök Mosesre tektek ngön yaauroa ngön kosangöt erën äak wia.”

Yesuuk Parisi omnaröen Kristoë songönten morök elmëa

(Maak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Parisi omnarö wa top äak wëen Yesuuk pitën epël mëak pëel yema.

⁴² “Ar Kristo, Anutuu Yaö Mëëaupön talëp aim? Pi talëpë äap?” Maan pitök, “Tewitë äap,” pël yema.

⁴³ Pël maan Yesuuk epël yema. “Yak tol ëënak Ngëengk Pulöök Tewitën elmëen Kristoon, ‘Nem Aköp’ pël mëëa? Pöt epël.

⁴⁴ ‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema.

“Ni wais nem yaapkëetakël öm.

Pël äaan nimëen kööre tok yaaö piporö nook nim weëre kosangöökë karök moulmëëmaat.” ’

⁴⁵ Tewitök piin, ‘Nem Aköp’ pël mëëaupök tol ëënak Tewitë äap pël yaë?”

⁴⁶ Pël maan pit ngön pöta kangit mapnaat pangk naën ëen akun pötak ngës rëak pëel muntat mapnaaten kas ëen sëp yewas.

23

Yesuuk omnaröen Parisiire ngön kosangötë ngarangköröa utpet yaautë ënëm ëëpanëak pepanöm mëëa

(Maak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Akun pötak Yesuuk ten pim ruuröere omnaröen epël ök niiaut.

2 “Ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit Mosesë urötak wë ngön kosangöt rë yanuul.

3 Pötaanök pitëm ök yenia pöt kat wiak ngaarëk ön. Ën pitëm wëwë wë pötak öngan. Pit rë yanuulem pitëmënt ngaarëk naön yaë pötaanök.

4 Pit gön kosang nantta ar ngaarëk önëak pitëm könöökaan rangk ök niaan ar ngaarëk önëak poprak yaëën pitëmënt kaamök kot nent naën yaë.

5 Pitëm omnant yaaut omnaröak itaangkën ompyaö eëpnaataan yaaurö. Pit gön kosang lup nant retëng ëak kör koëak kepön upakötë wii ngan ë utöore moresi tapël ë, ën pitëm ulpëënöröa kautë poë koröp sëtöt ngan ë më pël ëak yaaurö.

6 Pit këere imën yena akunatë itëkëël kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yeem ngönën tupötë kakaatiita omnaröa itëkëël wel yaisëaurö.

7 Pël yeem omnaröak wa topöök koirak ërëpsawi gön maöre ‘Rë yanuulaup,’ maö pël eëpnaaten kent yaaurö.

8 Ar pöt omnaröak arën, ‘Rë yanuulaup,’ pël niapnaaten kent eënganok. Ar ke kopëtalörö, Anutu kopëtap arim Rë Yanuulaup.

9 Yang omën nampön, ‘Pep,’ manganok. Arim Pep kopëtap kutömweri wë.

10 Omnaröak arën, ‘Wotöököp,’ pël niapnaaten kent eënganok. Arim wotöök kopëtap Kristo nemënt.

11 Arimëën kaö sak wëaupök ar pouröa inëën elniip.

12 Omën namp pimtök pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaap. Ën namp pimtën kön

wiin irapna pöp Anutuuk wak isak mapnaap.”

Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangköröen pitëm kaar yaautaan nga mëä

(Maak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapënëak yaëen kan yemowariem arimëntta neilaan yaaurö.

14 [“Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Ar öng kapidöröä omnant pout arimëen weimeë morök elmëak omnaröak arën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Ar kangiir akunetak könöm kësangöt koirënëet.]

15 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën namp pim ngönënte sëp wesak arim ngönënta ënëm ëëpënëak i kaöök olëak yang kaö poutë yesaurö. Pël yeem arim utpet yaaut pet elmëen pi ënëm panë ëak ar il niwesak arim es parëaöökë sënë pöl piita teëntom së orööpnaat.

16 “Elei, wotöök it il tëaurö, ar Anutuu kanö omnaröen pet yaalmëem arimënt kan pöök nasën yaaurö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnaröen ngön kaar epël yamëëaurö. ‘Omën namp ngön nent kosang wasëpënëak Anutuu ngönën tup kaöetakël utak kosang wasën pöt mos ëëpnaat. Ën namp aini kool ngönën tup kaöeta kakaati ë rangia pötëël utak kosang wasën pöt kë ëëpnaat.’

17 It il tēa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ngönēn tup kaöetak kēēt ma aini kool kakaati ē rangia pötök kēēt? Anutuu ngönēn tuptakēēr kaöet.

18 Ar tapēl ngön kaar epēl yamēëaurö' 'Omēn namp ngön nent kosang wasēpēnēak ur Anutuun kiri yawiautakēl utak kosang wasēn pöt mos ēēpnaat. Ēn namp urta rangk kiri wiautēēl utak kosang wasēn pöt kē ēēpnaat.'

19 It il tēa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ur Anutuun kiri yawiautak kēēt ma urta rangk kiri wiautak kēēt? Urtakēēr kaöet.

20 Pēl yaē pōtaanök omēn namp urtakēl utak kosang wesak yemaan pöt urōtere kiri wiaut pouteparēēl utak kosang wesak yema.

21 Ēn namp Anutuu ngönēn tup kaöetakēl utak kosang wesak yemaan pöt ngönēn tupētere tuptak wēaupökōl utak kosang wesak yema.

22 Ēn tapēl namp kutōmweriil utak kosang wesak yemaan pöt Anutuu ur kēsangētere pōtak wel aisēaupökōl utak kosang wesak yema.

23 "Elei, ngön kosangōtē ngarangkre Parisi omēn kaarōrō. Arim naē könōm nant orōöpnaat. Ar ēwamre kaēkoōre kēēnre pöt wa top ēak more-siar wesak kom ēak kopēt nent Anutuun yaō yaalmē. Ar omēn pas pöt yeemak nokoliil wot-pil mēmpōore yakōm ēak ompyaō elmēere Anutuun kön wi kosang wasō ngön kosang kaō pipot ngaarēk naōn yeē. Poutepar ēēnē pōtaar ompyaō.

24 Wotōök it il tēaurō, ar Anutuu kanō omnarō pet yaalmēem arimēt kan pōök nasēn yaurō. Omēn namp iiste nēmpēnēak yaēēn iwal namp ilaan pöt nanēmpan, lē olapnaat. Pēl ēēpnaatak pol kamal kēsangēp ilaan iistaring kōntak nēmpnaat.

Tapël ar Anutuu ngön kosangötë ënëm ëënëak kot panë nantë ënëm yeem kaöat sêp yewas.

²⁵“Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar kelönre söwaröt kasngaëël pëen i yairem öngpök i nairën ëen kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë pöt kainre koröpöökë kentöökë ënëm yaaö pöt peö ëak wë.

²⁶ Parisi omën it il tēaup ni! Wet rëak kelönre söwarötë öngpök iirën kewil won sêpna pöt kasngaëelta won wiaapnaat.

²⁷“Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën yangaöökë ökörö. Tomök pöt omnaröak ë rangiin itaangkën ompyaö yaë. Ën öngpök pöt omën kosere söp kampöt wia.

²⁸ Ar tapël arim koröpöök omnaröa ëöetak wotpil koröp oröak wëen arim lupötë pöt kaar yaaöre utpet yaaut wia.”

Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangkörö utpet kangut öpnaat pël mëëa

(Luk 11:47-51)

²⁹“Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar tektek ngön yaaö omën ngaanëer wel wiauröa yangaö wa ngölöp weseim wë. Pël yeem wotpil wakaimauröa yangaö ë morangieim wë.

³⁰ Pël yeem ar epël aim. ‘Tenim ëaröa wakaimauuk wakaimanëen pit kaamök ëak tektek ngön yaaö omnarö namëngkën ëan tapön.’

³¹ Arim ngön yak piptak ar omën tektek ngön yaaö omnarö mëneimauröa ëarö pöt tekeri yewas.

³² Arim ëaröa mëneima kaut wia pöt arök mën pet irën.

³³ Kamal ëlre ruuröa ök utpetarö, arim saunaté kangiiir es parëaöök sënë akun temanöm yesën kas tarëk së ëlëëp ilan? Pank pël naëngan.

³⁴ Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ne tektek ngön yaaö omnaröere ngön ompyaut ëwatöröere ngön ompyaö pöt rë nuulöpnaarö arim naë wes nimëëmaat. Pël ëën arök narö mëmpööre këra yetaprak mö pël ëënëët, narö arim ngönën tupötë pës momöak ka nantëaan nantë waö ë momëënëët.

³⁵ Pël ëënë pötak Anutuu omën wotpilörö mënan pöta kangut arim naë orööpnaat. Ngaanëër arim ë nampök ngës rëak Apel mënak mëmpö mëmpö ë wais Sekaraia, Perekaiaë ruup, Anutuu ngönën tup kaöetak kiri yawiautere ngëëngk panë tupta ngeröök mënaut.

³⁶ Ne yaap niamaan. Omën mënauröa kangut ar peene e wë epöröa naë orööpnaat.”

*Yesuuk Yerusalem omnaröen yaköm köm mëëa
(Luk 13:34-35)*

³⁷ Yesuuk kaalak epël ök yema. “O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaaö omnarö mëmpööre ngönën omën arim naë wes nimëaurö kël mö wel wi pël yaaurö. Ne kët ël epotë kokor ëlëpë ruurö wereweriarë öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan ëak ngarangk elniimëak kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëëimaurö.

³⁸ Pötaanök ne sëp niwasën ar ngarangk won öneët.

³⁹ Yaap, ne epël niamaan. Ar neen itnaangkën wakaim akun kaöaöök neen kaalak itenak epël

neanëët. ‘Aköpök wes mëen yewais epopön yaya mepa.’ ”

24

Yesuuk Anutuu ngëengk tupët utpet sëpnaat ök mëëa

(Maak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Yesu pi ngön pöt ök më pet irak Anutu pim ngönën tup kaöetakaan oröak yesën ten pim ruurö naë së ka yal menmen ë seëautön sös mëak pet elmëaut.

² Pël ëën epël niiaut. “Ne yaap niamaan. Omën ompyaö e wiaan ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tup epët tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat.”

Yesuuk këlangön ke nentere nent orööpnaata ngönte mëëa

(Maak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Pël niak Yesu pi Olip tomök së wel aisëaan pim ruurö tenimënt naë së epël mëak pëël mëëaut. “Nim ngönën tupët tööl komun ëëpnaat aan pöt taan pël ëëpën? Ën nim kaalak waisën akun pet irëpna pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sën?”

⁴ Pël maan Yesuuk tenën epël niiaut. “Ar onnaröak lup wa irikor elniipanëën këëkë ngarangk ëën.

⁵ Naröak wais nem yapintakël, ‘Ne Kristo,’ pël niak omën selap pitëm lup wa irikor elmëëpnaat.

⁶ Ar nga yapinte kat wiak ngarangk ëëë. Kas ëëngan. Akun kaöaö ngolöp yaëën omën pipot wet rëak orööpnaat.

7 Omën kur nementëkaanöröak kur nementekël nga ëëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak munt nampë omnaröaan nga ëëpnaat. Pël yaëen yang nantë kaömp ngöntök oröeim wëen moup selap mööpnaat.

8 Omën pipot om öng namp ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöta ök ëëpnaat.

9 “Akun pötak omnaröak ar wali nuwak naröa naë nuulëen këlangön kat niwiak nimpënaat. Ën yang poutë omnaröak ar nemorö pël weseë arën kööre tok elniipnaat.

10 Omën pöt yaaröön omën selap pitëm kön wi kosang yewesaut sëp wesak pitëm karuröen kup mowiin neneraan kööre tok ëëpnaat.

11 Pël yaëen tektek ngön yaaö kaar omën narö selap öröak omën kësang morök elmëen pitëm kaarötë ënëm sëpnaat.

12 Pël ëen utpet yaautök ulöl sëen omën selap pitëm lup sant yaaut won sëpnaat.

13 Ën omën weë sak wakaim wel wiipna pöp Anutuuk kama öpnaap.

14 Pël ëen Anutuuk wa ngaöök yanimë pöta ngön ompyaö epët nem omnaröak yang poutë omnaröen ök maan kat wi pet yairën akunet pet irëpnaat.”

*Omën utpet panëet orööpnaata ngönte
(Maak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

15 “Ënëmak omën utpet panëet omnant utpet yewesaut Anutuu ngëëngk tuptak wiaan itaam-punëet. Omën pöt tektek ngön yaaö namp Taniel puuk orööpënëak äaut.” (Ar ngön epët sangk kelënëerö pöten këëkë kön wiaan.)

16 “Pël yaëen Yutia yangerak wëaurö kas rosir-aöökël sën.

17 Ka tomök öpnaapök kaata kakaati së omnant öpan.

18 Ën yaak öpnaapta kak së ulpëenre omnant öpan.

19 Elei, akun pötak ru kepringre ru kapa yemenauro tol ëëpën?

20 Ar omën kas yaaö pipot kopi akunetakre Anutuun kë yesa ngëëngk akunetak orööpanëën Anutuun kimang man. Akun pötë ar yok pangk kas nasëngan pötaanök.

21 Akun pötak këlangön kaö panë kat wiipnaat. Ke pil nent kutömre yang oröaurekaan yewaisem e wë eptak naaröön ëaut. Ënëmeta naaröön ëëpnaat.

22 Anutu pi akun pöt mënt wasëpënëak kön wia. Pi pël naën ëa talte omën pourö kö sën. Omën pim yaö wesauröaan akun pipët mënt wasëpnaat.

23-24 “Akun pötak kaar omën selap oröak naröak pitëmtën, ‘Ne Kristo,’ pël yaan naröak, ‘Ne tek-tek ngön yaaö omnamp,’ pël niapnaat. Pit omnarö morök elniin pitëm ënëm ëënëak retëng weëre kosangringöt ëëpnaat. Yaap, pit omën Anutuu yaö wesauröeta morök elniak pël ëëpnaat. Pötaanök nampök, ‘Kristo e oröak wë,’ pël yeniaan nampök, ‘Kristo ëngkrek oröak wë,’ pël yeniaan pöt kat mowiinganok.

25 Ne omën pöt naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak yaaröön ëngk ma e wasnganok.

26 Ënëmak naröak, ‘Kristo yang omën wonrek yaaröön itenaut,’ pël niaan pöt sëngan. Ën naröak, ‘Kristo ka eptak ëlëëp wë,’ pël niaan pöteta kat wiingan.

27 Omën Këep ne kent tangarta yamëngk pöl eëmaap. Kent tangarët kopëter tar elmëen këtëpë yengampiaulaan yeilëaul poutë ëwa ë pet yair. Pipta ök Omën Këep nem waisuma akunetak tekeri yesën omën pourö neen itaampun sa.

28 Omnantë söp kampaöök wer moön tuparö wa top yaë. Pöta ök ënëmak ne wais utpet yaaurö kangut mempaat.”

*Omën Këep orööpnaata ngönte
(Maak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

29 “Akun pötak omnarö këlangön kat wi pet yairën këtëp röök ulöpnaat. Pël eën ngoonöpta ngaap yesën ariat kutömweriaan tiak yengentiin kutömweri omën weëre kosangringöt këlok sëpnaat.

30 Pël eën Omën Këep nem tekeri suma retëng kësang nent kutömweri yaaröön yang omën pourö itenak kas ëak merek apnaat. Pël yaëen ne weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilötë rangk yaaröön itaampnaat.

31 Pël eën Anutuuk kuup kaö yamëngkën nem enselörö wes mëen së nem omën yaö wesaurö yang we naöökaan naöök, oorekaan öngkrek yang poutëaan koirëpnaat.”

Akun kaöaö temanöm yesën omnant orööpnaata ngönte

(Maak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 “Ar këra wasmentë yaë pöten kön wieë. Këra pöment ëp këre sak wil yewatën itenak pöt kopi akunet temanöm yes pël yewas.

33 Pöta ök omën yeniak epot yaaröön itenak pöt, ‘Pim waisëpna akunet temanöm sëen waisëpënëak yaë,’ pël wasënëet.

34 Ne yaap niamaan. Omën e wë epörö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat.

35 Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan.”

*Akun kaöaö orööpna akuneten köpël wë
(Maak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)*

36 “Omnarö ar omën pötë orööpna akun kë panëëten ewat naön. Ën ensel kutömweri wëauröere Anutuu Ruup neenta ewat naön. Pep pimtökëer ewat wë.

37 Noaë akunetak omnaröa ëa pöl Omën Këep nem waisuma akunetak tapël ëëpnaat.

38 I ngaampel naaröön wiaan pit iire kaömp në, öngre omp ë pël ëeim Anutu kasëng menak wëen Noa wangaöök ilëa.

39 Pël yaëen pit köpël wëen i ngaampel oröön omën pourö i nak won sa. Pöta ök Omën Këep nem waisumaatak omnarö köpël wë pitëm omnant yaaut ëeim wëen waisumaap.

40 Akun pötak omp naar ya lupöök wëen namp yeweem namp sëp wasumaap.

41 Ën öng naarta kaömp koröp yokoëem wëen namp yeweem namp sëp wasumaap.

42 Ar Aköp nem waisuma akuneten köpël wë. Pötaanök ngaire wa kom ëeim ön.

43 Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë rö kan waisëpna akuneten ewat wëanëen itit wë ngarangk ëen kainëp kaat pör menak neilaan ëan tapön.

44 Omën Këep nem waisuma akunetak ar kön nenewiin wëen pipël ëem sa. Pötaanök ko ëak ön.”

*Inëen ru ompyaupre utpetapë ngönte
(Luk 12:41-48)*

45 “Ar inëen ru ompyaupë ök sën. Inëen ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök muntarö ngarangk ëëë akunatë kaömp mampënëak moulmëak sa.

46 Ënëmak inëen ruup kaöapë ök mëak sa pöl ëeim wëen kaöap wais itaangkën pöt pi ërëpsawi ëëpnaat.

47 Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk ëëpënëak moulmëëpnaat.

48 Ën inëen ru utpet pöp pi, ‘Nem kaöap pi teënt newaispan,’ pël weseë

49 inëen ru pim karurö tang mööre omën i ngaat nak kön irikor yaauröaring kaömpre i ngawi në pël eim wë

50 pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt

51 pi yokot pöp möak utpet wesak kaar omnaröa naë moulmëëpnaat. Pörek omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaan.”

25

Öng ulwas 10 pöröa ngönte

1 “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng ulwas 10 pitëm karip omp koirëpna pöröakël ök ëëmaan. Ong pörö omp namp pim öng yaup koirëpënëak yewaisën pit neenem rampeet wak kan kourak koirëpënëak sa.

2 Öng 5 ëak könringörö, 5 ëak wonörö.

3 Öng kön won pörö pit i kön korat naön, rampeet pëen wak sa.

4 Ën könringöröakëër i kön korat rampeetring wak sa.

⁵ Pël äak sē kor wēen omp öng koirēpnaap teent newaisēn ēēn kor wē ka kom ēēn ka ura.

⁶ Pël ēēn rōök lupōök ngön nent ngön äak epël mēēa. ‘E, öng koirēpnaap yewaisrek wal äak sē koirēē.’

⁷ Pël maan pit yaan sak wal äak rampeet mangia.

⁸ Pël yeem kön wonörōak könringörōen epël mēēa. ‘Tenim rampeet yariirek i nant lē nineē.’

⁹ Maan könringörōak epël mēēa. ‘Tol äak pël ēēpen? I epot tiar pourō pangk naalniipan. Arta uröm kaatak sē arimot sum ēēē.’

¹⁰ Pël maan pit yesēn omēn öng koirēpnaap wais kopēta wesak kor wēaurō koirak sa. Pël äak kak sē orōak kaata kakaati sē iläak kan wari ulmēak öng koirēpnaapē kēēre imēn neim wēa.

¹¹ Pël ēeim wēen öng kön wonörō sē ap wesak ngön äak öng waupön epël mēēa. ‘Kan tē niwi. Kan tē niwi.’

¹² Maan epël mēēa. ‘Yaap niamaan. Ne arēn it köpël yaningēngk.’”

¹³ Yesu pi watepang ngön pöt niak kaalak tenēn epël niaut. “Nem kaalak waisuma akunet köpël. Pötaanök ngai ēeim ön.”

Omēn mon menaurō watepang ngönte

(Luk 19:11-27)

¹⁴ Yesuuk kaalak watepang ngön munt nent epël niaut. “Anutu pim omnarō wa ngaōök yamē pöt omēn kaō nampē ēa pötakēl ök ēēmaan. Pi yang wali nerakēl sēpēnēak pim inēēn ruurōen yas mēak pim omnant ngarangk ēeim öpēnēak kom ē mena.

¹⁵ Pi pitēm ya yamēngkauten kön weswes ēēē kom äak namp 5000 kina, namp 2000 kina, namp 1000 kina pël meank sa.

16 Pël één inëen ru 5000 kina mena pöpök ya kosang mënak 5000 kina tapël koira.

17 Ën kar 2000 kina mena pöpök ya kosang mënak 2000 kina tapël koira.

18 Ën kar 1000 kina mena pöp pim kaöapë monat wak sê yang kel weera.

19 “Akun wali sëen kaöap kaalak wais pim inëen ruurö mon mena pöt öpënëak wa rongan elmëa.

20 Pël één mon 5000 kina mena pöpök naë wais epël mëëa. ‘Nem kaöap, ni mon 5000 kina nenaup. Pël één nook ya mënak 5000 kina tapël koiraut.’

21 Maan kaöapök epël ök mëëa. ‘Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ngarangk ompyaö ëeiman. Pötaanök nook omën këeta ngarangk niulëëmaan. Neering wë ërëpsawi ëëpa.’

22 Pël yemaan inëen ru 2000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëëa. ‘Kaöap, ni mon 2000 kina nenaup. Pël één nook ya mënak 2000 kina tapël koiraut.’

23 Maan kaöapök epël ök mëëa. ‘Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ngarangk ompyaö ëeiman. Pötaanök nook omën këeta ngarangk niulëëmaan. Neering wë ërëpsawi ëëpa.’

24 Pël yemaan inëen ru 1000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëëa. ‘Kaöap, ne nim songönte ewat wë. Ni nga yaaup yak omnant omën muntarök ngëntën yewetaup. Ni omnant nangëntën yeem omën naröa ngëntaurekaan këet wak yenaup.

25 Pël yaaup yak kas één nim 1000 kina nenan

pöt wak sē yang kel weerak wakaimaut. Pötaanök nim monat kaalak yaningk. E.’

26 Pël maan kaöapök epël mēēa. ‘Inēen ru utpet wisēnep. Ne omnant omēn muntarōak ngētēn watōöre omnant nangētēn wē omēn narōa ngēntaurekaan kēēt wa nē pël yaaup pël kön wiaup ma?’

27 Ni nem songönten pipël ewat wēak tol ēēnak nem monat mon kaatak nawiin ēaup? Pël ēanēen ne wais mon pöt kangitaring wan tapön.’

28 Pël mēak omēn pōrek wēaurōen epël mēēa. ‘Ar mon 1000 kina epot piikaan wa ēp ēak mon 10,000 kina wa epop mēēē.

29 Namp pi omnant menaut ngarangk ēak wēēn pöt muntat erēn ēak mangkēn ulöl wesak wak öpnaat. Ēn namp pi menaut ngarangk naēn wēēn pöt wa ēp ēēn om pas öpnaat.

30 Inēen ru utpet epop wak koö panēetak moolaē. Pël ēēn pōrek ingre ya ilak aimeē kē pötöppötöp aim öpnaan.’ ”

Yesuuk kom elniipnaat

31 “Wē ēnēmak Omēn Kēēp nem ēwaö wak nem enselörōaring waisumaatak kaö sak nem ur kēsangtak wel aisēaam sa.

32 Pël ēēn yang omēn pourō nem iri wa top ē nu-ulēen sēpsēp ngarangkēpök sēpsēpörō memeerōa naēaan kom yaē pöl ēēn rongan nentepar ēēpnaat.

33 Pël ēēn omēn ompyaö sēpsēpörōa ökörō nem yaapkēel, utpet memeerōa ökörō katnēel pël ē nu-ulēēmaat.

34 Pël ēak Omp Ak kēsangēp nook yaapkēel önēerōen epël ök niamaap. ‘Nem Pepapök ompyaö

niwesaurö, ar wais pim wangaöök nimëepënëak kutömre yang naaröön wiaan kopëta wes niwia pötak ilaë.

³⁵ Ne këen wëen ar kaömp nenauro. Iiten yaëen iit nenauro. Maimerakaanëp sant elnäuro.

³⁶ Ulpëen won wëen nenauro. Yauman yaëen ngarangk elnäuro. Wii kaatak neulëen wëen wais ëö nenauro.'

³⁷ Pël niaan omën wotpilöröak neen epël neanëet. 'Aköp, ni taan këen wëen itenak kaömp ninan? Ën taan iiten yaëen iit ninan?

³⁸ Ma taan maimerakaanëp sant elnian? Ma taan ulpëen won wëen ninan?

³⁹ Ën taan yauman yaëen ngarangk elnian? Ma taan wii kaatak wëen wais ëö ninan?'

⁴⁰ Pël neaan nook epël ök niamaat. 'Ne yaap niamaan. Ar nem kar pas eporö kaamök elmëan pöt neen elnäan pël yaë.'

⁴¹ Pël niak nem katnäel öpnaaröen epël ök memaat. 'Anutuuk kemp elniauro ar mop wiak es kosangwesi seë. Es pöwes Anutuuk ngaanëer Setenre pim enselöröaan merauwes.

⁴² Pöt epël. Ne këen wëen ar kaömp nenangkën ëaurö. Iiten yaëen iit nenangkën ëaurö.

⁴³ Maimerakaanëp sant naalnëen ëaurö. Ulpëen won wëen nenangkën ëaurö. Yauman yaëen ngarangk naalnëen ëaurö. Wii kaatak neulëen wëen wais ëö nenangkën ëaurö.'

⁴⁴ Pël maan pit neen epël ök neapnaat. 'Aköp, ni taan këen wëere iiten ë, maimerakaan waisöore ulpëen won wë, yauman ëere wii kaatak wë, pël yaëen itenak kaamök naalniin ëan?'

⁴⁵ Pël neaan pitën epël memaat. 'Ne yaap nia-

maan. Ar nem kar pas eporö kaamök naalmëen
ëan pöt neen elnëan pël yaë.’

⁴⁶ Omën utpet pörö pit kö yesa kak sê utpetat
ëeim öpnaat. Ën wotpilörö wëwë kosangtak sê
önëët.”

26

*Omën kaöarö Yesu mëmpnaata ngönte ëmön ëa
(Maak 14:1-2; Luk 22:1-2; Son 11:45-53)*

¹ Yesuuk ngön pöt ni pet irak kaalak ten pim
ruuröen epël ök niiaut.

² “Ar ëwat wë. Kët nentepar won sëen Anutuu
mait elmëa akunet temanöm sëpnaat. Akun pötak
Omën Këep ne omnarök kööre toköröa moresi
neulëen këra yetaparak nemööpnaat.”

³ Akun pötak kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö
pit kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas, pim kaatak sê
wa top ëak

⁴ Yesu ëlëep wali wak mëmpnaata ngönte ëmön ëa.

⁵ Pël yeem pit epël mëëa. “Omnarö tiarring nga
elpanok akun kësangtak pël naëngan.”

*Öng nampök Yesu i nga kampët lë momëa
(Maak 14:3-9; Son 12:1-8)*

⁶ Yesu ten pim ruuröaring Petani kak sê orök
kësë omën namp Saimon pim kaatak sê wëa.

⁷ Pël ëen öng namp kël kep ompyaö nentak i köp
nga kamp sum kësangring nent pim naë wak waisa.
Pël ëak Yesu kaömp yenën i pöt pim kepönöök lë
yemomë.

⁸ Pël yaëen ten pim ruurö itenak öngöpön nga
ngön epël ëaut. “Pi tol ëënak i sum kaöaring epët pas
köntak lë yemomë?

9 I piptak mon kësang koirën omën omnant wonörö mangkën pangk ëëpnaatep.”

10 Pël yaan Yesu pi tenim ngönten kön waswas ëëë epël niaut. “Ar tol ëënak maan pi ya këlangön kön yawi? Pi neen ompyaö pan yaalnë.

11 Omën omnant wonörö pit akun wali arring wëën ompyaö elmëënëak pöt yok pangk pël ëëneët. Ën ne pöt akun wali arring naön ëëmaap. Pötaanök pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë.

12 Ne teënt wel wiin yang kel neweerëpnaap. Pötaanök Yuta omnaröa sokutë yaaul nem koröpöön kan yaö elmëak i nga kamp yaaut lë yenemë.

13 Ne yaap niamaan. Nem ngönte yang ël epotë aö yesem pöt öng epopë yaalnë epëta ngönte aan omnarö kat wiak kön wiipnaat.”

*Yutas pi Yesuun kup mowiipënëak sum wa
(Maak 14:10-11; Luk 22:3-6)*

14 Pël niaan ten ru 12 pöröakaan namp, yapinte Yutas Keriot kakaanëp, pi kiri ar yaaö kaöaröa naë së

15 epël ök mëëa. “Ne Yesu arim moresi niulëën pöt ar mon tolël ëak nampön?” Pël maan pit mon siluwa 30 pöt mena.

16 Pël ëën akun pötak ngës rëak Yesuun kup mowiipënëak kan ap weseima.

*Yesu pi pim ruuröaring Anutuu mait kaömpöt na
(Maak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30)*

17 Kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët temanöm sëën Yesuu ruurö ten pim naë së epël mëak pëël mëëaut. “Ka taltak Anutuu

mait elmëa akunetak kaömp nëmpenaat ar ëak kopëta wasënëak kent kön yawiin?”

18 Pël maan epël niiaut. “Ar Yerusalem kak së oröak omën nem yeniak pöp koirak epël man. ‘Rë yanuulaupök epël yenia. “Nem akun newiaut temanöm yes. Pötaanök Anutuu mait elmëa akunetak nem ruuröaring kaömp ngawi numaat.” ’ ”

19 Pël niaan ten pim ök niia pöl ëak së Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nënaat ar ëak kopëta wesaut.

20 Koö olaan Yesu ten pim ruuröaring kakaati së kaömp yenautak wel aisëak wëa.

21 Pël ëak Yesuuk tenën epël niiaut. “Ne yaap niaan. Arim naëaan nampök nemëen kup mowiipnaat.”

22 Pël niaan ten ya këlangön pan ëen pöppöp piin epël mëak pëel mëëaut. “Aköp, nook ma?” “Aköp, nook ma?” pël maö saut.

23 Pël ëen puuk epël niiaut. “Neering kaömpöt iistak wariak yen epopök nemëen kup mowiipnaat.

24 Omën Këep ne ngönëntak nemëen ëa kan pöök së wel wiimaap. Ën nemëen kup mowiipna pöp, elei, kangut kësang pan öpnaap. Pim ëlëpök nawilën ëanëen ompyaö ëan tapön.”

25 Pël maan kup mowiipnaap, Yutas Keriot kakaanëp, puukta tapël epël mëak pëel yema. “Aköp, nook ma?” Maan, “Ni tapöp,” pël yema.

Yesuuk ruurö kë mena

(Maak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

26 Pël mëak ten kaömp yenem Yesuuk kaömp nent wak Anutuun yowe mëak pel ninak epël yenia. “Epët nem mësepëtak wa neë.”

27-28 Pël niak wain kelön nent wak Anutuun yowe mäak ten ninak epël yenia. “Epët nem iit. İl yoolaan Anutuuk omën selap pitëm saunat won yewasem pim sulöp ngolöpët taë yewas. Pötaanök ar pourö wak neë.

29 Ne niamaan kat wieë. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Aarring kaalak nanën wë ënëmak akun kaöaök nem Pepapë naë wain i maim nent nëmpenen ëa.”

30 Ten kaömp na pet irak ngönën tan nent mäak kakaan oröak Olip tomökël saut.

*Yesuuk Pitaë piin yak mowasëpnaaten ök mëëa
(Maak 14:27-31; Luk 22:31-35; Son 13:36-38)*

31 Kan kourak yesem Yesuuk tenën epël niiaut. “Röök eptak ar pourö ne sëp neuesak kas sënëët. Arim pël ëënë pöt ngönëntak ngön nent epël wia. ‘Ne sëpsëp ngarangkëp mëngkën sëpsëpörö repak sëpnaat.’

32 Ne yaap wel wiin weletekaan wal ë neulëen wet rëak Kalili yangerak së wëen ar ënëm waisënëët.”

33 Pël niaan Pitaak epël yema. “Eporö sëp niwesak kas sëpën koröp. Ne pöt, pël naëngan pan.”

34 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap niamaan kat wi. Ni röök eptak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëët.”

35 Pël maan Pitaak kaalak epël yema. “Nimënt yanimëngkem ne nempënëak yaan pöteta yak naniwasën ëëmaap.” Pël yemaan ten pourö tapël mëëaut.

*Yesu pi Kesemani ngësöök së Anutuun kimang mëëa
(Maak 14:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Pörekaan yesem yang lup nenta yapinte Kesemani pörek sê oröak Yesuuk tenën epël yenia. “Ar eprek wëen ne ëngkrek sê Anutuun kimang memaan.”

³⁷ Pël niak Pitaare Sepeti pim ruaar koirak saut. Yesem ngës rëak ya këlangön kön wiak ya ngës pan ëa.

³⁸ Pël yeem epël mëëa. “Ne ya këlangön panë yeem wel wiima yangap yaë. Pötaanök kosang newesak neering itiit öpa.”

³⁹ Pël mëak kot nent ëngkël sê ë kosaö yangerak wesirak wë Anutuun kimang ngöntak epël mëëa. “Pep, ni kön wiin pangk ëën pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë epot mop wasum. Nem könöök won, nim könöökë wiaul ëëm.”

⁴⁰ Pël më pet irak pim ru naar namp pöröa naë sê itaangkën ka uraan Pitaan epël ök mëëa. “Ar neering kot nent itiit naöngan mä?”

⁴¹ Moröktak wiap sënganëën lup itiit wë Anutuun kimang maë. Arim lupöt kengkën yeëetak koröpöt könöm yaalni.”

⁴² Pël mëak kaalak sê Anutuun kimang mëak epël mëëa. “Pep, këlangön epot ilap neriipënëak kön wiin pangk naën ëën pöt yok pangk kat wiimaat. Nim könöökë wiaul ëëm.”

⁴³ Pël më pet irak kaalak pim ru naar namp pöröa naë sê itaangkën pitëm itöt könöm yaëën ka ureim wëen itena.

⁴⁴ Pël ëak kaalak sê kimang maan akun nentepar nent ëa. Ngön wet rëak kimang ngöntak ök mëëa tapët kaalak mëëa.

⁴⁵ Kimang më pet irak ru naar namp pöröa naë sê epël mëëa. “Ar om ka könkön ureim wë

ma? Peene epët nemëen kup mowiipna akunet temanöm yes. Omën Këep nemëen kup mowiak omën utpetaröa moresi neulëepnaat.

⁴⁶ Wal ëen sëpa. Omën nemëen kup mowiipnaap e yaarö.”

*Yutasök Yesu kööre toköröa moresi ulmëa
(Maak 14:43-50; Luk 22:47-53; Son 18:3-12)*

⁴⁷ Yesu pi pël yamëem wëen ten pim ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas pöpring omën kësang pan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak maan inre tang wak wais oröaut.

⁴⁸ Yutas Yesu kup mowiipna pöp wet rëak pitën epël mëea. “Ar ëwat sënëen tot numaatak pël yaëen tapöp wesak wali ön.”

⁴⁹ Pël mëak pi teëntom Yesuu naë wais, “Aköp, ni e wëen ma?” pël mëak tot yen.

⁵⁰ Pël ëen Yesuuk epël yema. “Ngöntöp nim ëëmëak waisan pöl ë.” Pël maan pit wais yeö.

⁵¹ Pël yaëen ten Yesuring wëauröakaan nampök pim öpwer yepatuukaan tëak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp möak pim katëep per yoola.

⁵² Pël ëen Yesuuk piin epël yema. “Ni öpwer yepatuuk më. Omën öpwerring nga yaë pörö naröak kangiir öp möön wel wiipnaarö.

⁵³ Ne nem Pëpapön kimang maan pi teëntom ensel kësang pan rongan 12 pöt wes mëen wais kaamök elnëepna pöt ni köpël ma?

⁵⁴ Pël ëëmaatep ngönëntak utpet nem naë orööpënëak ëa epot tol ëak orööpën?”

⁵⁵ Pël niak pi öpënëak waisauröen epël yema. “Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak

yewais ma? Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak arring wëaup. Pël ëën ar akun pötë neneön yaauro.

⁵⁶ Pël ëaap omën epot yaaröön tektek ngön yaaö omnaröa ngaanëer retëng ëa pöt kë yaarö.” Pël yemaan ten pim ruurö sêp mowesak kas saut.

Yesu ngön yaatak moulmëa

(Maak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Son 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas pim kaatak wa top ëak wëen omën Yesu wali wa pörö pi pörek mësak sê moulmëa.

⁵⁸ Pël ëën Pita pi ënëmënëm sa. Pël ëak pi kiri ar yaaö wotöököpë kaatak oröak ëmööké kakaati sê ilëak pit Yesu tol yaalmë pöt itaampënëak ngai omnaröa tekrak wel aisëa.

⁵⁹ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere kansol pourö Yesu mëmpnaan omën naröak kaar rëak pim utpet ëautön mapënëak ap wesa.

⁶⁰ Pël yeem pimëën ngön kaar kësang pan koiraap pöt könöm naën ëën om ap weseim wëen ënëmak omën naar pitëm naë sê

⁶¹ epël mëëa. “Omën epmor epël ëaumor. ‘Ne Anutuu ngëëngk tup epët tööl olëak kaalak kët nentepar nent ök remaap,’ pël yaan kat wiaumor.”

⁶² Pël maan kiri ar yaaö wotöököpök wal ëak Yesuun epël ök mëëa. “Pitëm nimëën ngön ya epëten tol yewasën? Ni kangiir nent naëngan ma?”

⁶³ Pël maan Yesu ngön nemaan wëen kiri ar yaaö wotöököpök kaalak epël ök mëëa. “Ne Anutuu wëwëetaringëp pim ëöetak pëel niamaan kosang wesak am. Ni Anutuu Yaö Niiaup, Kristo, Anutuu Ru tapöp ma?”

64 Pël maan Yesuuk kangiir epël mēea. “Nimtē yaan pi tapēt. Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ënēmak Omēn Kēēp ne Anutu weëre kosangēp pim yaapkēel wel aisēak kutöm kepilötē rangk yewaisēn it nengempun sa.”

65 Pël maan kiri ar yaaö wotöököp ya utpet pan eēn pimtē ulpēēnēp keli olēak pim omnarōen epël ök mēea. “Pi Anutu il yemowasem utpet wesak ya. Tol eēn omēn munt narō piin ngön mapnaarōen kaalak ap weseim öpen? Ar pim Anutuun utpet wesak ya pöt yok kat wia.

66 Ar tol yak?” Pël maan epël mēea. “Pi utpet yaarek wel wiip.”

67 Pël mēak pim kēere wot kantak wasöp ngēs menak momōa. Ën narōak kerēmteparē mor kaē yemomōem

68 utpet wesak epël mēea. “Kristo, omēn ni yanimō pöpē yapinte ök a.”

Pitaak Yesuun yak mowesa

(Maak 14:66-72; Luk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

69 Pita pi ka tomök emöökē kakaati wel aisēaan inēen koont nampök pim naē sē piin epël mēea. “Namp ni, Yesu Kalili yangerakaanēp piiring wēaup.”

70 Pël maan pi omnarōa eöetak yak wesak epël mēea. “Ne nim yaan pipten engk ma e yewas.”

71 Pël mēak em kanrak orööpēnēak yaēen inēen koont munt nampök itenak omēn naē wēaurōen epël mēea. “Omēn epop Yesu Nasaret kakaanēpring wēaakē yaaup.”

⁷² Pël yemaan Pita pi yak weseë kosang wesak epël mëëa. “Anutuu ëöetak ne piin köpël.”

⁷³ Pël maan wë ngöpngöp yaëën omën pim naë wëauröak së piin epël mëëa. “Ten nim ngön köngkömöön kat yawi. Ni yaap pim toktakaanëp.”

⁷⁴ Pël yemaan Pita pi kosang panë wesak ngön köntak epël mëëa. “Ne Anutuu ëöetak omën pöpön köpëlëp.” Pël maöataring kokor ngön ëa.

⁷⁵ Pël ëën Pita pi Yesuu epël mëëa pöt kön wia. “Ni kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëëp,” pël mëëa pöten kön wiak yaköm pan ëën së ing kaö ëa.

27

Omnarö Yesu Pailatë naë wak sa (Maak 15:1; Luk 23:1-2; Son 18:28-32)

¹ Ëlpam walën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangk pourö wa top ëak Yesu mëngkën wel wiipnaata ngönte kosang wesa.

² Pël ëak maan wii tëak mësak së Rom yang ngarangk Pailat pöpë naë moulmëa.

Yutas wel wia (Ngön 1:18-19)

³ Wel wiipënëak kosang wesa pöt Yutas kup mowiaup kat wiak tol ëënak ëan pël kön wiak ya utpet ëën siluwa mon 30 ëak mena pöt wak së kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö kaip ti menak epël mëëa.

⁴ “Ne utpet ëak saun wonöpön kup niwiin mëmpunëak yeë.” Maan pit epël mëëa. “Tol ëën tenën yeniaan? Pipët nimtëëtep.”

⁵ Pël maan monat Anutuu ngönën tup kaöetak moolëak sê kaö töa.

⁶ Pël één kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö siluwa mon pöt wa rongan ëak epël mëëa. “Mon epot kup niwiak waut. Pötaanök ke epëlöt ngönëneën yawiautak wiipenaataan nga wia.”

⁷ Pël mëak pit ngön ë kopëta wesak omën ka-maatëaanörö yang kel weerëpënëak omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa.

⁸ Pël ëa pötaanök yang lup pöta yapinte omën iita yanget pël ya.

⁹ Pël één tektek ngön yaaö namp Seremaia pim ngaanëer ngön ëa pöt kë oröa. Ngön pöt epët. “Israel omën naröak siluwa mon 30 pöt omën sum ëëpënëak kosang wiak mena pöt pit kaalak wa.

¹⁰ Pël één aköpë ök neea pöl pit sum pötring omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa.”

Pailatök Yesuun pëël mëëa

(Maak 15:2-5; Luk 23:3-5; Son 18:33-38)

¹¹ Yesu pi Rom yang ngarangkëpë ëöetak tauaan epël mëak pëël mëëa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” Maan, “Yok yaan pi tapët,” pël mëëa.

¹² Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak pimëën ngön ya yamëngkën pi kangiiir nemaan ëa.

¹³ Pël yaëën Pailatök epël mëëa. “Omnaröa ngön yaatak nimëën ngön ke nentere nent ya pöt kat nawiin ma?”

¹⁴ Pël maan Yesu pi ngön kangut nemaan pan yaëën yang ngarangkëp pi yaan sa.

Pailatök Yesu këra yetaprak mööpënëak mëëa

(Maak 15:6-15; Luk 23:13-25; Son 18:39-19:16)

15 Krismakiatë akun kësang pötak yang ngarangkëp pi omnaröak omën namp wii kaatakaan wes määpënëak maan pöt wes më pël yeëa.

16 Akun pötak omën namp yapinte Parapas pöp wii kaatak wë pöt omën pourö ëwat wëa.

17 Pötaanök omnarö wa top ëak wëen Pailatök epël mëëa. “Talëp wes nimëëmëak aim? Parapas ma Yesu yapin nent Kristo yemak pöp?”

18 Yuta omën kaöarö Yesuun om pas kaaö kön wieë wii kaatak moulmëa pöt pi ëwat wëak pël mëëa.

19 Yang ngarangkëp pi ngön pöt më pet irak pim ngön ë pet yaira urtak wel aisëaan pim öngöpök ngön nent epël wes mëa. “Ni omën wotpil puopë ngönte pet irngan. Ne peene wangarëtak piin itenak ya këlangön pan kön yawi.”

20 Pël yaëën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak omnaröen Parapas wes mëak Yesu mëmpnaan mapënëak këk mëëa.

21 Pël ëën yang ngarangkëp pi kaalak epël mëak pëël mëëa. “Epaarëkaan talëp wes nimëëmëak aim?” Maan pitök, “Parapas,” pël mëëa.

22 Pël maan epël mëëa. “Ën Yesu, yapin nent Kristo pël yemak epop tol ëëm?” Maan epël mëëa. “Pi këra yetaparak möön wel wiip.”

23 Pël maan pi kaalak epël mëëa. “Omën epop utpet oröp nent ëa?” Maan ngön ë olëak epël mëëa. “Këra yetaparak möön wel wiip.”

24 Pël maan Pailat pi wiap yemowasem itaangkën pim ngönte kat nemowiin yeem ngön kaëp kësang yaan pi maan iit kol mangkën Yesu mëmpna saunet pim naë won pöt pet elmääpënëak

pim moresiar i yairem epël mëëa. “Omën wotpil epopë mëmpnaata saunet nemëën nasën, arimëën yes.”

²⁵ Maan pit këm top ëak epël mëëa. “Pim mëmpnaata saunet tenre tenim ëaröaan wiaap.”

²⁶ Pël maan Parapas pëel elmëak Yesu pol koröp wapötringöök momöak këra yetaparak mööpënëak ngaaröa ngësë wes momëa.

*Nga omnarö Yesuun ökre was elmëa
(Maak 15:16-20; Son 19:2-3)*

²⁷ Yang ngarangkepë nga naröak Yesu mësak së ngarangkepë kaatak ulmëak maan nga omën pourö pim naë wa rongan ëa.

²⁸ Pël ëak pim ulpëënëp përe moolëak ngaaröa ulpëen köp möa namp momëa.

²⁹ Pël ëak wii këmampön ulte ket ë mowaëak kalaö naö mangkën mor yaapkëësi sungkör ëak taueëa. Pël ëen pim naë së ököök elmëak rar rë wesirak epël mëëa. “Yowe, Yuta omnaröa omp aköp.”

³⁰ Pël mëak waasöp ngës menak sungköraö wa ëp ëak kepönöök momöa.

³¹ Ngaaröak ököökre waswas pël elmëak ngaë ulpëënëp përeäak kaalak pimtëep më moulmëak këra yetaparak mööpënëak mësak sa.

*Yesu këra yetaparak möa
(Maak 15:21-32; Luk 23:26-43; Son 19:17-27)*

³² Pit kan yesem kamtaöök omën namp Sairini kakaanëp, pim yapinte Saimon, pöp koirak Yesuu këra yetapër wak sëpënëak këk maan wak sa.

³³ Pël ëak pit yang lup nenta yapinte Kolkota, tiarim ngöntak Kepön Kos pël yamëëa pötak së oröa.

34 Pël äak pit wain iitaring kakam yaaut irikor äak mangkën na pet äak kaaö äa.

35 Pël ään pit pi këra yetaparak möak pim ulpëenre poë koröpöt wak ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itena.

36 Pël äak pörek wel aisëak piin ngarangk äa.

37 Pël äak “Omën epop Yesu, Yuta omnaröa omën omp aköp,” ngön yaatak pimëen ngön pël äa pöt këra welingweri retëng äak kepön löötak mö ulmëa.

38 Pël äak pit ngaare këkain omën naar, namp yaapkëel, namp katnëel mö ulmëa.

39 Pël ään omnarö sak waisak yeem piin sömre ëlakëer kepön keke elmëak

40 epël mëea. “Ni, ‘Anutuu ngëengk tupët tööl olëak kaalak akun nentepar nent ök remaap,’ pël äauppe nimtë koröpö kaamök ë. Ni yaap Anutuu Ruup pöt këra yetaprakaan ent äak ira.”

41 Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit tapël ökre was elmëak epël mëea.

42 “Pi omën muntarö kaamök yaaupök pimtëen poprak yaë. Pi yaap Israel omnarö tiarim omën omp aköp pöt peene këra yetaprakaan ent äak irap. Pël ään tiar itenak piin kön wi kosang wasëpenaan.

43 Pi Anutuun kön wi kosang yewasem, ‘Ne Anutuu Ruup’ pël yaaup. Pötaanök Anutuuk kent yaalmëa pöt ent ë moulmëëpnep.”

44 Pël yemaan ngaare këkain omën pöaarökta tapël utpet wesak mëea.

Yesu wel wia

(Maak 15:33-41; Luk 23:44-49; Son 19:28-30)

45 Këtëp luptak 12 kilok pötak wëen yanget koö olëak wiaan së wiap kan 3 kilok oröa.

46 Pël ëën 3 kilok këtëp tingk wesak yengmaan Yesu pi ngön ëak epël mëëa. “Eli, eli, lama sapaktani?” Pöt tiarim ngöntak epël. “Nem Anutu, nem Anutu, ni tol ëënak sëp yenewasën?”

47 Pël yemaan omën pörek taueëaurö pit pöten kat wiak epël mëëa. “Kat wieë. Omën epop Eliaan merëk yema.”

48 Pël yemaan pitëkaan namp pöömpö së i kaö kelwer wak wain i som yaautak wariak këkalëp kautak wa tëak Yesu nëmpënëak mena.

49 Pël yaëën naröak epël mëëa. “Kora, Elia pi wais kaamök elmëëpën ma won pöten iteempa.”

50 Pël yemaan Yesu pi kaalak merëk kaö ëak pim könöp wes mëak wel wia.

51 Wel yawiin ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel oorekaan luptak ke-liak nempelnempel ëa. Pël yaëën yanger moup yamöön kël kësangöt luptak weling wera.

52 Pël yaëën omën yangatta këm nga ëën Anutuu omën ngaan wel wia narö selap weletakaan wal ëa.

53 Pël ëën Yesu wet rëak weletakaan wal ëënak pit omën yangat sëp wasak ka ngëëngk Yerusalem pöök së oröak wëen omën narö selap pitën itena.

54 Nga omën wotöököpre omën piiring Yesu ngarangk wëa pörö yanger moup yamöön omnant oröa pötön itenak kas kësang pan ëak epël mëëa. “Yaap, epop Anutuu Ruup.”

55 Yesu yamöön öng Kalili yangerakaan pim ënëm yewaisem kaömpre omnant kaamök elmë ima pörö kamaarek wë iteneëa.

56 Öng pël ëa pöröakaan narö eporö. Maria Matala kakaanëpre Maria muntap Semsre Yosep pöaarë ëlëpre, Sepeti pim ruaarë ëlëp piporö.

Yesu yang kel weera

(Maak 15:42-47; Luk 23:50-55; Son 19:38-42)

57 Wiap kanök Arimatia kakaan omën uröm kësang wieëa namp yapinte Yosep pöp sa. Pi Yesuu ru namp.

58 Puuk Pailatë naë së Yesuu sokuren ök mëëa. Pël maan Pailatök pim omnaröen sokur mampënëak ök mëëa.

59 Pël ëën Yosep pi sokur wak poë koröp kölam ompyaö naöök kör koëak

60 wak së pimtëen wesak kël öngöp ngolöp tëa naöök wiak kël kaö naö kur kaip tiak kanrak il wari ulmëak sa.

61 Pël ëën Maria Matala kakaanëpre Maria muntap piarip naë wel aisëak ngarangk wëa.

Ngaarö yangaöök ngarangk wakaima

62 Kë yesa akun ngëëngktakëen omnant kön yaëen ëlpam walën ngëëngk akun pöt oröön kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnarö wa top ëak Pailatë naë së epël mëëa.

63 “Kaöap, kaar omnamp pim öp wë epël ëaö pöten ten kön yawi. ‘Ne wel wiak kët nentepar nent won yesën kaalak wal ëëmaap.’

64 Pötaanök pim ruuröak së sokur këkain wak së ëlëëp wiak kaar ‘Wal ëa’ epanok ni maan nga omnarö pit yangaöök së ngarangk wëën kët nentepar nent won sëp. Pim ngaan kaar, ‘Ne Kristo,’ ëa pöt wiaan kaalak ‘Weletakaan wal ëëmaap,’ ëa epët rangk sëen kaö sëpan. Pötaanök yeniak.”

65 Pël maan Pailatök epël mëëa. “Ar nga omnarö mësak sê moulmëën këëkë ngarangk ëëp.”

66 Pël maan pit ngaaröaring sê këlöökë rangk kë il mowiak ngaarö ngarangk öpënëak moulmëa.

28

Yesu wal ëa

(Maak 16:1-10; Luk 24:1-12; Son 20:1-10)

1 Kë yesa akunet pet irën Sante wangam kan ëlpam walëpënëak yaëën Maria Matala kakaanëpre Maria muntap piarip itaampënëak yangaöökë sa.

2 Yesën moup kësangpel möön Aköpë ensel namp kutömweriaan irëak këlö wa pëlëer wiak rangk wël aisëëëa.

3 Pim möönre koröpö kent tangarötë ököp, ën ulpëënëp kölam panë tëaup.

4 Pël ëën ngarangk wëaurö pit itenak kas kësang ëak reireë urak it köpköp tiak sê ngentiak wieëa.

5 Pël ëën öngaar sê oröön enselëpök epël mëëa. “Arip kas ëëngan. Ne ëwat wë. Arip Yesu këra yetaprak möaupön itaampunëak waisan.

6 Pël ëanëp eprek won wiaap. Pim ngaan ök niia pöl ëak wal ëa. Wais, ur koseten iteneë.

7 Pël ëak sê pim ruuröen epël ök maë. ‘Yesu pi weletakaan wal ëa. Pël ëak wet rëak Kalili yangerak sê wëën ar ënëm sê itaampunëët.’ Ngön kot pi tapët ök yeniak.”

8 Pël maan piarip teëntom yangaöökaan kaip tiak ërëpsawi kaö ë ruuröen ök mapënëak sa.

9 Yesën Yesu kan kourak koirak, “Yowe” mëëa. Pël ëën piarip pim naë sê tok oriak ingesiare moröak yaya mëëa.

10 Pël één Yesuuk piaripön epël mëëa. “Kas ëëngan. Arip së nem karuröen Kalili yanggerak wais neen itaampnaan ök man.”

Yangaöök ngarangk wakaimauröa ngönte

11 Öng pöaar yesën nga omën yangaöök ngarangk wakaimauröakaan narö kak së kiri ar yaaö kaöaröen omnant yangaöök oröön itena pötön ök mëëa.

12 Pël één pit ngarangkörö wa top ë ulmäk ngön ë kopëta wesak nga omnarö sum kësang menak

13 epël mëëa. “Ar omnaröen epël man. ‘Rö kan ten ka uraan pim ruurö wais sokur këkain wak ëlëëp wia.’

14 Ngön pöt yang ngarangkëp kat wiak nga yaal-niin pöt tenök wiap mowasën nga sëp wasëpnaat.”

15 Pël maan ngaarö pit mon pöt wak së pitëm mëëa pöl ëa. Pël één ngön kaar pöt Yutia yanggerak kaö wesak om aim wë.

Yesu pim ruuröen ya ngön mëëa

(Maak 16:14-18; Luk 24:36-39; Son 20:19-20)

16 Ten ru 11 pörö Kalili yanggerak së Yesuuk ngaan rosir naö pi koirënëak ök niia pöökël saut.

17 Së piin itenak narö yaya yemaan narö kön selap äaut.

18 Pël yaëën Yesu tenim naë wais epël yenia. “Kutömweriire yanggerakë weëre kosang pout Anutuuk ne nen pet iraut.

19 Pötaanök ar yang ël epotë yesem omën ke nampre namp pourö nem ingre mor sëpnaan ngönën ök maim ön. Pël yeem Pepere Ruupre Ngëëngk Pulö tenim yapintak i momëën.

²⁰ Pël äak nem ngön ök niaöre rë niulö pël el-
nieim pöt rë moulön enëm eëp. Ne niamaan kat
wieë. Ne kët el epotë arring wëen akun kaöaö
temanöm sêpën sa.”

NGÖNËN PEPEWER
The New Testament in the Weri Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Weri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ec1ac06d-1c8c-5be3-8326-dcf0ceacd4c2